LETO XIX., ŠTEV. 255 LJUBLJANA, TOREK, 28. OKTOBRA 1958 CENA 10 DIN

SLOVENSKI Poročevalec

Izdaja in tiska Časopisno podjetje Slovenski poročevalec — Direktor: Rudi Janhuba — Glavni in odgovorni urednik: Sergej Vošnjak — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 1 in 3, telefon 23-522 do 23-526 — Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1/II, telefon 23-522 do 23-526 — Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova cesta 1, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832 — Poštni predal št. 29 — Žiro račun pri Komunalni banki Ljubljana 800-704/1-367 — Mesečna naročnina 230 din

PREDSEDNIK TITO II. NACIONALNEMU KONGRESU ZA ZAŠČITO OTROK:

Pri materialni in družbeni preobrazbi države sta vzgoja in izobraževanje mlade generacije najbolj pomembni

Včeraj se je v Beogradu začel II. nacionalni kongres za zaščito otrok, ki mu prisostvuje okoli 1800 delegatov in mnogo gostov, med njimi predsednik zvezne ljudske skupščine Petar Stambolić, podpredsednika zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Rodoljub Čolaković — Na kongresu so prebrali referate Milka Minić, Vlado Majhen in Branka Savić

Z nacionalnega kongresa za zaščito otrok. Milka Minić bere svoj referat. (Telefoto)

BEOGRAD, 27. okt. (Tanjug). V navzočnosti okrog 1800 delegatov iz okrog 20 družbenih organizacij in večjega števila gostov, se je davi v Domu sindikatov v Beogradu začel II. nacionalni kongres za zaščito otrok. Ko je začel kongres, je predsednik pripravljalnega odbora Mika Špiljak pozdravil predsednika Zvezne ljudske skupščine Petra Stambolića, podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja in Rodoljuba Čolakovića, predsednika izvršnega sveta Srbije Miloša Minića, člana Zveznega izvršnega sveta Lidijo Šentjurc, Krsta Popivodo in Krsta Crvenkovskega ter druge visoke politične in javne delavce, ki prisostvujejo kongresu.

Predsednik republike Josip Broz-Tito je poslal kongresu pozdravno pismo, ki ga je prebral predsednik Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije in član delovnega predsedstva kongresa Mika Tripalo.

Delegati kongresa pa so poslali predsedniku Titu naslednje pismo:

»Tovariš Tito! Delegati II. nacionalnega kongresa za zaščito otrok, posvečenega vzgoji mlade generacije, smo z velikim veseljem sprejeli vaš pozdrav, v katerem nam pišete, da vam je žal, ker se vam želja, da bi vas videli v naši sredi zaradi prezaposlenosti ni mogla izpolniti.

S svojim stalnim zanimanjem in skrbjo, da bi naša družba vzela nalogo vzgoje mladih kot najvažnejšo, ste dosegli, da se je že v prvih letih po osvoboditvi začela organizirana družbena skrb za življenje in skrb mladega naraščaja. S tem da ste usmerili pot, po kateri je mogoče doseči to odgovorno družbeno nalogo, ste dali, tovariš Tito, veliko pomoč progresivnim družbenim silam v naši državi, da se v skladu z družbenim razvojem zagotovi otrokom in mladini razvoj v duhu naših revolucionarnih pravic in socialističnih ciljev. Pomagali ste nam, da kot aktivni graditelji socializma občutimo in razumemo tudi svoje obveznosti in odgovornosti za vsestranski umski in fizični razvoj mladih. Tako smo imeli vedno pred očmi vaša priporočila, naj pri delu z otroki najdemo oblike delovanja, ki bodo pomagale, da bodo »resnično in popolnoma vzljubili to, o čemer se uče.«

Ta kongres je eden izmed rezultatov naših dosedanjih prizadevanj, da se pri delu okrog vzgoje mladega naraščaja poveže in vskladi delo raznih družbenih organizacij, javnih, prosvetnih, kulturnih delavcev in vzgojnih ustanov. 1800 delegatov kongresa je prišlo iz 23. družbenih organizacij, iz organov družbenega upravljanja in vzgojnih ustanov, z bogatimi in pestrimi izkušnjami. Naš namen je ob tej priložnosti kritično pregledati te izkušnje v luči načel, ki so bila na VII. kongresu Zveze komunistov vnešena v program ZKJ.

Na tem kongresu bomo posebno pozornost posvetili tistim pomanjkljivostim v praksi ki ne dovoljujejo, da bi pri delu za zaščito in vzgojo otrok ob obstoječih pogojih in možnostih dosegli večje rezultate. Prizadevali si bomo na podlagi dosedanjih izkušenj najti ukrepe, da bi v prihodnjem razdobju še bolje izpolnili naloge pri uresničevanju šolske reforme, našli možnosti za ustvaritev nujnih materialnih pogojev za združevanje, šolanje in zabavo otrok in mladine in za še širše angažiranje družbenih činiteljev pri vzgoji in usposabljanju mladih za bodoče nosilce nadaljnjega materialnega in kulturnega razcveta naše socialistične skupnosti, ljudi vzgojene v duhu bratstva in enotnosti naših narodov, zvestobe svoji socialistični domovini, njeni svobodi in neodvisnosti, v duhu humanizma in enakopravnega sodelovanja med vsemi narodi.

Vaše sporočilo opozarja kongres in vso našo javnost na nujne in neodložljive naloge, od izpolnitve katerih je odvisno nadaljnje delo pri vzgoji mladih, kar je za nas velika pomoč tako za delo kongresa, kakor tudi za našo prihodnjo dejavnost.

Obvestili vas bomo tovariš Tito o rezultatih kongresa, prepričani, da bomo pri vas vedno našli pomoč in razumevanje.«

Po izvolitvi treh komisij in sprejetju poslovnika dela kongresa je imela uvodni referat »Vzgoja mladih generacij — nedeljivi del borbe za socialistične družbene odnose, predsednica odbora za prosveto Zvezne ljudske skupščine Milka Minić. (Izvleček iz referata objavljamo na IV. strani.)

Pismo predsednika Tita kongresu za zaščito otrok

Dragi tovariši in tovarišice, delegati!

Ker mi ni mogoče odzvati se vabilu, naj prisostvujem vašemu kongresu, ki je posvečen tako pomembnemu vprašanju za našo družbeno skupnost, kakor je vzgajanje in izobraževanje mladega naraščaja, sporočam po tej poti svoje prisrčne pozdrave organizatorjem in vsem delegatom na kongresu, po njih pa tudi vsem prosvetnim delavcem in vsem državljanom naše države, ki delajo v raznih družbenih organizacijah in organih družbenega upravljanja za reševanje problemov vzgajanja in izobraževanja mladih generacij.

Obenem izkoriščam priliko, da nekaj povem v zvezi s tako perečimi in pomembnimi vprašanji, o katerih boste razpravljali na vašem kongresu.

V procesu materialne in družbene preobrazbe naše države ima vzgajanje in izobraževanje mlade generacije nedvomno prvovrsten družbeni pomen. Kljub nekaterim zelo lepim uspehom, ki so bili v našem povojnem razvoju doseženi na področju vzgajanja in izobraževanja mladega naraščaja, ni bilo naše šolstvo še popolnoma prilagojeno izpremembam, nastalim v naši državi. V tem oziru so pred nami še zelo pomembne naloge. Dejansko je družbeni razvoj sam pokrenil v tej dobi družbene in politične činitelje, da posvete večjo pozornost problemom vzgajanja in izobraževanja. To je pripomoglo, da se z delom za reformo šolstva začenja izpopolnjevanje novega šolskega sistema, ki bo tudi po svojih vzgojno - izobraževalnih ciljih in notranjih odnošajih ter delovnih metodah zares pomenilo ustanovo socialistične družbe.

Izpolnjevanje te velike naloge je odvisno predvsem od družine in prosvetnih delavcev, od družbenih sil, ki na kakršenkoli način sodelujejo pri reševanju problemov vzgajanja in izobraževanja, prav tako pa tudi od možnosti in načina reševanja materialnih problemov v šolah, med katerimi je vprašanje šolskega prostora najbolj pereče.

Glede na družino mora biti naša politika še nadalje predvsem usmerjena na to, da se družina čimbolje usposobi za reševanje vseh vprašanj, ki se tičejo napredka in vzgajanja otrok, zaradi česar morajo komune in družbene organizacije, predvsem mladinske, ki se bavijo z vzgajanjem in zaščito otrok ter mladine, dajati družini čedalje večjo pomoč.

Pri izpopolnjevanju nove šole imajo prosvetni delavci kot neposredni organizatorji in voditelji učno-vzgojnega procesa vsekakor najpomembnejšo in najodgovornejšo vlogo. Že doslej so se pomembno prizadevali in dosegli pomembne rezultate, ko so delali pogosto v težkih okoliščinah. Kakovost naše šole bo odvisna tudi v prihodnje, seveda pod pogojem, da bo družbena skupnost zagotovila neobhodna materialna sredstva, predvsem od tega, koliko bodo učitelji ideološko in strokovno izobraženi ter pedagoško metodično sposobni in koliko prej bodo opustili zastarela pojmovanja o šolski izobrazbi otrok in mladine. To pomeni, da se mora v prihodnje posvetiti posebna pozornost šolam, v katerih se pripravlja učni kader in da se mora skrbeti tudi za ostalo izpopolnjevanje učiteljev med njihovo prakso.

Bistvo šolske reforme je v tem, da se v naši državi organizira naprednejši enoten šolski sistem, ki bo lahko po svojem celotnem vzgojno - izobraževalnem delovanju omogočil mladi generaciji zavesten umski in fizični razvoj. Da bi dosegli ta cilj, se mora v prihodnje posvetiti še večja pozornost delovnemu in družbenemu vzgajanju, kakor tudi napredku fizično zdrave generacije z raznimi koristnimi športi, predvsem pa z množično fizično kulturo. Mlado generacijo je treba vzgajati in usposobiti, da bo s svojim delom pripomogla k nadaljnjemu razvoju proizvodnih sil, povečanju materialne blaginje in splošno-kulturnemu razcvitu naše socialistične skupnosti. Mlado generacijo je treba vzgajati v duhu bratstva in enotnosti ter enakopravnosti narodov Jugoslavije, v duhu zvestobe svoji socialistični domovini, njeni svobodi in neodvisnosti, v duhu humanizma in vsestranskega enakopravnega sodelovanja in vzajemnega podpiranja med narodi.

Ako hočemo, da bo socializem čimprej zmagal tudi na vasi, je potrebno okrepiti vzgojno delo za našo kmečko mladino, da bi se oprostila drobnolastniških pojmovanj in postala nositeljica socialističnega načina dela v kmetijstvu. Gibanje mladih zadružnikov, ki se čedalje bolj širi in dosega čedalje večje uspehe, ima lahko v tem oziru zelo pomembno vlogo.

Hotel bi ob tej priliki povedati še nekoliko besed tudi o najresnejšem materialnem problemu v zvezi z vzgajanjem in izobraževanjem, ki je pomanjkanje šolskega prostora v mestih in industrijskih središčih. V — perspektivnem planu smo določili investicijska sredstva v tolikšnem znesku, da vsaj odstranimo tretjo in četrto izmeno iz naših šol. To je napor, ki ga moramo napraviti, ako hočemo, da bo vzgojno-izobraževalno delo napredovalo. Prvi podatki o izpolnjevanju plana pa kažejo, da se šolski prostor ne gradi v predvidenem obsegu. To ima lahko glede na čedalje večji dotok otrok v šole za posledico, da se sedanji položaj glede šolskega prostora ne bo prav nič popravil. Tega ne smemo dopustiti. Zato morajo komune napeti vse sile, da se s planom predvidena izgradnja šolskega prostora uresniči.

Tudi družbene organizacije imajo lahko zelo pomembno vlogo v izboljševanju materialne podlage za vzgajanje in izobraževanje. To najbolje kažejo že mnogoštevilni primeri tistih družbenih organizacij, ki so zelo učinkovito pomagale šolam in šolskim odborom pri odpiranju in opremljanju delavnic, klubov, sekcij in krožkov mladih tehnikov, pri urejanju fizkulturnih terenov in nabavljanju učil, kakor tudi pri organiziranju raznih pregledov tehniških in drugih delavnosti. Mislim, da ni treba posebej poudariti, kako velikega pomena je lahko vse to za napredek dela pri vzgajanju.

Ko omenjam samo nekatere izmed problemov, o katerih boste razpravljali na kongresu, izkoriščam priliko, da izrazim upanje, da bo dal ta kongres pomemben prispevek v prizadevanjih zadnjega časa za izboljšanje vzgajanja in izobraževanja otrok in mladine v naši državi.

ZASEDANJE ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Sistem delitve dohodka bomo razvijali in zboljševali

Na včerajšnjih dopoldanskih ločenih sejah sta oba zbora skupščine določila dnevni red zasedanja — Na popoldanski skupni seji so ljudski poslanci poslušali poročilo zveznega izvršnega sveta o gibanju gospodarstva v prvih osmih mesecih letos, ki ga je podal podpredsednik zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović — Na današnji seji skupščine je več zakonskih predlogov in odlokov

Beograd, 27. okt. (Tanjug). Ob 10 dopoldne se je sestala zvezna ljudska skupščina. Zvezni zbor in zbor proizvajalcev sta imela ločeni seji, na kateri sta določila dnevni red za svoje delo. Oba zbora zvezne ljudske skupščine sta določila naslednji dnevni red:

predlog odločbe o izpremembah in izpopolnitvah zveznega družbenega plana za leto 1958,

predlog odločbe o izpremembah in izpopolnitvah odločbe o obrestnih merah za sredstva gospodarskih organizacij, za sredstva, vložena v bankah, in za kratkoročne kredite,

predlog odločbe o podeljevanju sredstev iz gospodarskih rezerv federacije,

predlog odločbe o povečanju minimalnih osebnih dohodkov delavcev v določenih gospodarskih organizacijah Skupnosti jugoslovanskih železnic,

predlog odločbe o odstopitvi dela prispevka iz dohodkov gospodarskih organizacij za povečanje osebnih dohodkov delavcev,

predlog zakona o spremembah zakona o pokojninskem zavarovanju,

predlog odločbe o potrditvi uredb zveznega izvršnega sveta,

predlog odločbe o potrditvi predpisov zveznega izvršnega sveta, izdanih na podlagi pooblastila iz 26. poglavja zveznega družbenega plana za leto 1958,

razprava o poročilu odborov za narodno gospodarstvo, o proučitvi predpisov, ki jih je izdal zvezni izvršni svet na podlagi sklepa o pooblastilu zveznemu izvršnemu svetu za izdajanje predpisov z gospodarskega področja.

Razen tega je na dnevnem redu zveznega zbora **predlog zakona o izpremembi in izpopolnitvi zakona o javnih uslužbencih, predlog zakona o izpremembah in izpopolnitvah zakona o vojaških vojnih invalidih, predlog odločbe o izpremembah in izpopolnitvah poslovnika zveznega zbora zvezne ljud. skupščine ter verifikacija mandata ljudskega poslanca Ive Lovinčića, ki je bil izvoljen pri dopolnilnih volitvah v zvezni zbor v volilnem okraju Slavonski Brod namesto pokojnega Djura Salaja.**

Zbor proizvajalcev bo razpravljal tudi o predlogu odločbe **o izpremembah in izpopolnitvah poslovnika zbora proizjavalcev, kakor tudi o predlogu za potrditev statutov nekaterih gospodarskih organizacij in združenj.**

Zvezni zbor je na dopoldanski seji verificiral mandat ljudskega poslanca Ive Lovinčića, ki je bil izvoljen v zvezni zbor pri dopolnilnih volitvah v volilnem okraju Slav. Brod, nakar je končal sejo.

Po določitvi dnevnega reda sta predsednika obeh zborov prebrala pismo predsednika skupščine, s katerim se napoveduje skupna seja zveznega zbora in zbora proizvajalcev za danes ob 16. uri. Na tej seji je govoril podpredsednik zveznega izvršnega sveta **Mijalko Todorović**, ki je podal ekspoze, kot uvod v razpravo o poročilu Zveznega izvršnega sveta o gibanju gospodarstva v dobi januar—avgust letos.

Na dopoldanskih ločenih sejah so prebrali tudi vprašanja ljudskih poslancev, naslovljena na Zvezni izvršni svet. Na ta vprašanja bodo predstavniki Zveznega izvršnega sveta odgovorili na ločenih sejah zborov, ko bo dnevni red izčrpan.

Pod predsedstvom Petra Stambolića, predsednika zvezne ljudske skupšine, se je ob 16. uri začela tretja skupna seja zveznega zbora in zbora proizvajalcev. Na dnevnem redu te seje, ki sta ga oba zbora soglasno odobrila, je naslednje:

razprava v poročilu zveznega izvršnega sveta o gibanju gospodarstva v dobi januar-avgust letos;

poročilo ljudskega poslanca dr. Aleša Beblerja, ki je vodil delegacijo zvezne ljudske skupščine na obisku v nekaterih državah Latinske Amerike;

razprava o predlogu odločbe o izpremembah poslovnika zvezne ljudske skupščine in razprava o poročilu administrativnega odbora o delu tega odbora.

Po določitvi dnevnega reda je predsednik Stambolić napovedal začetek razprave o poročilu zveznega izvršnega sveta o gibanju gospodarstva in je dal besedo podpredsedniku zveznega izvršnega sveta Mijalku Todoroviću, ki je podal ekspoze, v katerem je med drugim dejal:

Koča Popović v Parizu

PARIZ, 27. okt. (Tanjug). Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je na svoji poti v London, kamor potuje na uradni obisk britanski vladi, danes prispel z vlakom v Pariz. Na železniški postaji je državnega sekretarja pričakal veleposlanik dr. Uvalič s člani jugoslovanskega veleposlaništva.

Jutri dopoldne bo jugoslovanski državni sekretar nadaljeval svojo pot z letalom.

Ekspoze M. Todorovića

V skladu z že ustaljeno prakso si je zvezni izvršni svet prizadeval, da na tej prvi jesenski seji ponovno obvesti ljudsko skupščino o gibanju gospodarstva in perečih gospodarskih problemih, — je dejal v začetku Mijalko Todorović. — Po zgledu zvezne ljudske skupščine razpravljajo tudi vsi drugi organi družbenega samoupravljanja, od republiških ljudskih skupščin pa do občinskih ljudskih odborov, od časa do časa o razvoju gospodarstva na svojem področju ter na ta način neposredno in aktivno vplivajo med letom na poslovanje gospodarskih organizacij in vseh organov. Zlasti je pomemben pojav, da v občinskih zborih proizvajalcev razpravljajo na podlagi zaključnih računov gospodarskih organizacij in polletnih obračunov o njihovih rezultatih dela, da dajejo priporočila in pobude za nadaljnje delo, pogosto pa sprejemajo tudi določene obvezne sklepe. Posebno se tako aktivno in čedalje bolj sistematično delo uresničuje v delavskih svetih. Takšna praksa je sestavni del našega socialističnega demokratizma. Točneje, reden vpogled, obveščanje vseh predstavniških teles in čim večjega števila državljanov, vse javnosti o vseh zadevah gospodarskega, političnega, kulturnega in drugih področij družbenega življenja je bistvena predpostavka socialističnega sistema družbenega samoupravljanja.

Mijalko Todorović

S tem je podana realna podlaga, tako demokratičnemu vodenju in kontroli kakor tudi širokemu znanstvenemu delu, kar naj pripomore, da se bo celotno gospodarsko vodenje, planiranje in vsa druga gospodarska in gospodarsko-politična praksa po obliki in metodi stalno izpopolnjevala in dvigala na čedalje višjo znanstveno stopnjo, ne da bi po svoji družbeni vsebini in ciljih niti za trenutek popustila od svojega glavnega socialističnega in humanega značaja. Današnja razprava o raznašega gospodarstva ima tudi poseben pomen, ker je neposredno pred sprejemom družbenega plana o gospodarskem razvoju v letu 1959 in bodo njeni rezultati služili zveznemu izvršnemu svetu ter njegovim organom za končno določanje smernic in nalog v novem družbenem planu. S prihodnjim letom bomo stopili v tretje leto petletnega plana in je zaradi tega treba pred določitvijo nadaljnjih nalog in ocenitvijo dosedanje prehojene poti upoštevati vse okoliščine, ki lahko pripomorejo k popolnejši realizaciji proklamirane politike v petletnem planu, oziroma k odstranitvi slabosti in motenj, ki so se pokazale v sedanjem razvoju gospodarstva.

Letošnji rezultati kažejo v svoji osnovi nadaljnji napredek gospodarstva, v glavnem nadaljevanje planskega razvoja ob ne-

(Nadaljevanje na 2. strani)

VREME

Stanje 27. okt.: Jedro področja visokega zračnega pritiska se zadržuje nad srednjo Evropo. Na svoji vzhodni strani dovaja nad Balkan nekoliko hladnejši zrak.

Napoved za torek: V vzhodnih krajih zmerno oblačno in megleno vreme, v zahodnih krajih deloma sončno. Najnižje nočne temperature med 2 in 5, v Primorju okoli 9, najvišje dnevne temperature do 14, v Primorju do 18 stopinj C.

M. Todorović o gospodarstvu v prvih osmih mesecih

(Nadaljevanje s 1. strani)

izogibnih večjih ali manjših, pozitivnih ali negativnih popuščanjih v posameznih točkah, kar je deloma posledica pozitivnih činiteljev, kjer življenje popravlja naša pričakovanja in naše želje, pa tudi sami delamo razne napake in podobno ter ne ustvarimo vsega, kar bi lahko.

NADALJNJI NAPREDEK GOSPODARSTVA

Najvažnejši pouk iz razvoja gospodarstva v preteklem in letošnjem letu je ta, da omogoča naš gospodarski sistem doseči relativno nagle in učinkovite rezultate v pospeševanju kmetijstva, kolikor se za zagotovitev take politike zagotove ustrezna materialna sredstva in ako se aktivirajo vsi gospodarski in družbeni činitelji, od katerih je odvisno izvajanje take naloge.

Letošnje leto je očiten primer za vsa drobna razkosana gospodarstva, kaj se lahko doseže v kmetijstvu, ako se izkoriščajo sodobne metode za obdelavo zemlje in ako se drobna gospodarstva, ki so drugače prepuščena sama sebi, vključijo v proces socialistične rekonstrukcije kmetijstva. Rezultati na kmetijskih posestvih in v zadrugah niso samo pokazali, da ni mnogo daleč pot, po kateri bo naše kmetijstvo doseglo stopnjo v razvitejših državah, temveč so bili taki rezultati že ustvarjeni na mnogih posestvih, zlasti v poljedelstvu. Korenite spremembe lahko nastanejo v skupni kmetijski proizvodnji, kolikor bodo doseženi rezultati na ožji fronti pobuda za neposredno akcijo, da se razširijo na mnogo širša področja v skladu z materialnotehničnimi možnostmi in organizacijsko sposobnostjo socialističnega sektorja kmetijstva.

— Naša glavna smer v razvoju kmetijstva in socialističnih družbenih odnošajev na vasi se je pokazala kot pravilna, — je dejal nadalje Mijalko Todorović, toda sedaj je neobhodno potrebna temeljita analiza pridobljenih izkušenj — proizvodnih, organizacijskih, gospodarsko-političnih in drugih — zaradi nadaljnje in podrobnejše obdelave te smeri.

To bi omogočilo odgovor na tista pereča vprašanja, ki jih je dosedanji razvoj postavil na dnevni red in katerih ureditev bi pospešila in olajšala prizadevanja za nadaljnjo socialistično rekonstrukcijo vasi. Nas ne morejo več zadovoljevati visoki pridelki na kmetijskih posestvih, v zadrugah in relativno majhnem številu gospodarstev, ki so v kooperaciji z zadrugami, čeprav imajo pogosto ti rezultati tudi evropsko vrednost. Ne da bi zmanjšali prizadevanja za okrepitev teh rezultatov in njihovo stabiliziranje kot trajne pridobitve teh proizvajalcev, moramo nadaljevati prizadevanje, da bo predor v našem zaostalem kmetijstvu dobil čim širši obseg, ker pomeni to enega izmed centralnih gospodarsko-političnih problemov pri nas.

Ako se upoštevajo vse te okoliščine, je neobhodno, da bo družbeni plan za prihodnje leto temeljil na višji stopnji kmetijske proizvodnje, ki je v celoti zelo blizu nalogam, postavljenim s petletnim planom za leto 1961, kajti podane so materialne možnosti, da se dosežejo takšni rezultati, obenem pa imamo tudi ustrezno razpoloženje pridelovalcev. Na ta način bi tudi vsi družbeni organi — od narodne skupščine, izvršnih svetov in njihovih organov dalje — sprejeli tudi določene obveznosti, da zagotove z ustreznimi akcijami in ukrepi uresničenje take smeri in takih ciljev v kmetijstvu.

Nato je podpredsednik Mijalko Todorović govoril o zaposlenosti in delovni storilnosti.

NEZADOSTNO POVEČANJE STORILNOSTI

— Kot splošna ugotovitev — značilna za razvoj gospodarstva v osmih mesecih letos, se lahko poudari, da je povečanje delovne storilnosti majhno, nezadostno. Ako upoštevamo, da se je v prejšnjem letu delovna storilnost povečala za okoli 9%, medtem ko je letošnje povečanje okoli 3%, ne bi bilo to samo po sebi nezadovoljivo, ako ne bi upoštevali znatnih rezerv, ki jih imamo prav na tem področju in v vsem našem gospodarstvu.

Stopnja investicij je pri nas relativno visoka, kar pomeni, da se vsako leto znatno povečujejo sredstva za proizvodnjo, to pa je glavni element za povečanje delovne storilnosti.

Res je, da z novimi proizvodnimi sredstvi privabljamo v proizvodnjo znatno število nove delovne sile, ki nima delovnih navad, dovolj ekonomsko - tehničnega znanja, nima dovolj izkušenih inženirjev in drugih organizatorjev sodobne proizvodnje, toda prav v tem je tudi problem, kako je treba delati v vseh smereh, da se čimbolj mogoče in učinkoviteje izkoristi sodobna tehnika in dvigne stopnja znanja in kvalifikacij nove delovne sile ter na tej podlagi poveča delovna storilnost.

Ekonomiziranje delovne sile je vsekakor ena izmed glavnih točk in je nezadostno dejansko zanimanje mnogih podjetij za varčevanje z delovno silo vplivalo na stopnjo zaposlenosti. Toda problem je pri nas mnogo bolj zapleten in ima mnogo več vidikov. Res je na primer, da že več let zaposlujemo več ljudi nad letnim povečanjem aktivnega prebivalstva, pri tem pa ne nazaduje število ljudi, ki iščejo zaposlitev (zlasti v preteklem in letošnjem letu, ko je bilo zaposlenih po 200.000 novih delavcev in uslužbencev). Ta pojav predvsem priča, da je močan in dinamičen razvoj gospodarstva pokrenil vse latentne neizkoriščene rezerve delovne sile, ki se želi vključiti v proizvodnjo.

Glede na to ni negativno, da pri nas znatno narašča zaposlenost, da se na tej podlagi naglo spreminja socialna struktura prebivalstva, pač pa to, da takšnega povečanja zaposlenosti ne spremlja obenem še močnejše povečanje delovne storilnosti.

Naglo povečanje zaposlenosti izvira deloma tudi iz sprememb v gospodarski politiki. Kakor v drugih državah, ki so že dosegle določeno stopnjo industrializacije, tudi pri nas čedalje bolj naraščajo potrebe po razvoju uslužnostnih dejavnosti, znano pa je, da zahtevajo te panoge sorazmerno večje število zaposlenih.

Mijalko Todorović je zatem dejal, da zahtevajo zaposlenost, izpremembe v socialni strukturi in prizadevanja za naglo povečanje produktivnosti temeljitejša raziskavanja ekonomistov, sociologov in družbeno-političnih delavcev.

ŠE VEČ POZORNOSTI ORGANIZACIJSKI OKREPITVI IN USPOSABLJANJU ZUNANJETRGOVINSKE MREŽE

Tretji problem, ki zavzema v skupnih razmotrivanjih stanja našega gospodarstva posebno mesto, so naši gospodarski odnošaji z inozemstvom in zunanja trgovina. Ko je poudaril uspehe naše zunanje trgovine v otežkočenih okoliščinah mednarodne izmenjave, je Mijalko Todorović dejal, da se nadaljuje večletna težnja po povečanju izvoza, dosedanji rezultati pa kažejo, da bo skupna izmenjava v petletni dobi na višji stopnji, kakor je predvideno v petletnem planu. Za razliko od prejšnjih let, zlasti pa od lanskega leta, je izvoz doslej naraščal hitreje kakor uvoz, ustvarjeno je bilo večje varčevanje in kontrola nad uvozom, uvedeno enakomernejše razmerje med izvozom in uvozom. Kljub stagnaciji mednarodne trgovine je naša zunanja trgovina povečala obseg izmenjave in razširila svoje zunanjetrgovinske zveze.

Omenjeni rezultati v zunanji trgovini so omogočili zmanjšanje primanjkljaja v plačilni bilanci, toda v manjšem obsegu, kakor je bilo predvideno in kar bi se moglo zgoditi, ako se ne bi poslabšali pogoji v mednarodni izmenjavi, ako bi bila letošnja kmetijska proizvodnja na višji stopnji, kakor tudi, ako bi naš celotni izvozni aparat le bol funkcioniral.

Nimamo razloga, da bi za vsako ceno težili k odstranitvi primanjkljaja v plačilni bilanci na relativno nizki stopnji zunanjetrgovinske izmenjave. Mnogo bolj bi ustrezalo dinamičnemu značaju našega gospodarstva, da bi odstranjevanje primanjkljaja v plačilni bilanci sledilo na višji stopnji izmenjave. Nam ni potrebno omejevati in strože kontrolirati uvoz, ako bodo naša proizvodna podjetja in zunanjetrgovinske organizacije sposobne izvažati čimveč in ako na tej podlagi s povečanim uvozom zadovoljujemo rastoče potrebe gospodarstva. Taka smer v naši zunanji trgovini ustreza tudi naši splošni politični koncepciji za povečanje sodelovanja z vsemi državami, kjer so možnosti, da več prodamo in več kupimo, ter tudi na tej podlagi in po tej poti krepimo prijateljske odnošaje.

Zato se mora v prihodnji dobi posvetiti še večja pozornost organizacijski okrepitvi in usposabljanju zunanjetrgovinske mreže, tako v čisto trgovskih kakor tudi v proizvodnih podjetjih.

Kakor je znano, računa naš petletni plan z znatnimi zneski inozemskih kreditov za zgraditev nekaterih osnovnih objektov petletnega plana. Del predvidenih in že sklenjenih inozemskih kreditov je odpadel, o čemer je ljudska skupščina že obveščena, pa je nastal problem finansiranja teh objektov iz drugih virov. Zato smo morali razširiti naš program inozemskih kreditov in posojil v zahodnih državah, ki je bil že pokrenjen v zvezi s prejetjem petletnega plana. V preteklih mesecih je zvezni izvršni svet ukrenil potrebno za uresničenje tega programa v vrsti držav in so bili doseženi določeni delni rezultati, moram pa reči, da zadevamo na razne težave. Zaradi vsega tega moramo še bolj računati z lastnimi silami pri izpolnjevanju nalog petletnega plana.

Ko je prešel na investicije, je podpredsednik Mijalko Todorović dejal, da naraščajo investicije hitreje, kakor je določeno v petletnem planu, struktura investicij se postopno izpreminja, in sicer tako v smeri povečevanja naložb v kmetijstvu, kadar gre za gospodarske investicije, kakor tudi v smeri povečevanja investicij za družbeni standard in druge negospodarske namene.

VSKLADITEV INVESTICIJ

V celoti se izpolnjujejo splošne naloge v investicijski politiki, toda v zvezi s tem moram takoj omeniti, da moramo biti zelo pazljivi glede na nadaljnje povečanje obsega investicij, to se pravi, da moramo resneje zavreti njegovo povečanje, ker se ne smejo ponoviti nekatera neugodna dejstva iz prejšnjih let.

Čeprav dosedanji investicijski program ni bil zožen na majhno število velikih objektov, vsebuje vendarle nekoliko zelo pomembnih in velikih nalog, od katerih uresničenja je odvisen uspešen nadaljnji napredek surovinske osnove države, povečanje energije in razvoj nekaterih gospodarskih panog (n. pr. kemične industrije), kjer je potrebna znatna koncentracija sredstev.

Glede na to moramo spraviti v sklad našo težnjo po vsestranskem in bolj harmoničnem gospodarskem razvoju s težnjo, da posebno podpremo razvoj posameznih panog, ki so pomembne za nadaljnji razvoj vsega gospodarstva. Že v lanskem in letošnjem letu so bili izvršeni določeni ukrepi, da bi vskladili na prvi pogled protislovni težnji, zaradi česar je bila izdana cela vrsta odločb in ukrepov zaradi usmerjanja investicij v določene gospodarske panoge in določene vrste proizvodnje.

Letos in prihodnje leto moramo iti dalje v tej smeri ter stimulirati z vsemi sredstvi samoupravne organe in gospodarske organizacije, da bi nalagale razpoložljive sklade v investicije, ki so na liniji petletnega plana.

REALNI OSEBNI DOHODKI MORAJO STALNO NARAŠČATI

Mijalko Todorović je zatem prešel na obrazložitev vpliva dosedanjega gospodarjenja na življenjski standard delovnih ljudi in materialne pogoje za razvoj družbenih ustanov in odnošajev. Letos ni bila dosežena planirana stopnja povečanja osebne potrošnje, v glavnem zaradi manjše kmetijske proizvodnje kakor v preteklem letu, nezadostnega povečanja delovne storilnosti in prizadevanja, da bi ustvarili ustrezne rezerve zaradi nadaljnje ureditve trga.

Ko je spomnil na ukrepe zveznega izvršnega sveta, ki so omogočili, da se vsaj delno zboljša življenjski standard delavcev in uslužbencev, je Mijalko Todorović dejal, da so na podlagi vseh ukrepov dani pogoji, da se bo tudi letošnje leto v celoti končalo s povečano potrošnjo prebivalstva, zlasti s povečano potrošnjo delavcev in uslužbencev. To povečanje je lahko v glavnem v skladu s povečanjem materialne proizvodnje in delovne storilnosti. Skupaj z lanskim se s tem zagotavlja tempo petletnega plana, vendar pa s takim rezultatom ne moremo biti zadovoljni. Pojavi neenakomernosti in ostrejših kolebanj nekaterih cen in življenjskih stroškov so glavno negativno dejstvo v tem letu in ti pojavi vplivajo, da se zmanjšuje pomen dejanskih globalnih rezultatov, kajti v mnogih posameznih primerih, zlasti v velikih mestih, se realna potrošnja ni povečala. To bi moralo biti splošen pouk za prihodnje, tako centralnih in lokalnih organov, to je prvi opomin. Kaže se, da sedaj vsi mnogo bolj razumejo konkretno odgovornost na tem področju. Ako se ta pojav ne bo končal kot nekakšna kampanja, temveč bo ostal trajna usmerjenost v delu, bo to glavni rezultat ukrepov, ki jih je zvezni izvršni svet uvedel na področju življenjskega standarda.

Druga pripomba je zopet v zvezi s cenami, toda z druge strani. Vsakdo ve, da se lahko povečajo plače in zboljša življenjski standard ob neizpremenjeni delovni storilnosti samo na račun družbene akumulacije in skladov. Tako povišanje je bilo izvršeno te dni in je naravno, da je ta ukrep vplival na akumulacijo in sklade, bodisi centralne, lokalne ali v podjetjih, ali na vse obenem. Vsi pa so seveda sprejeli povišanje osebnih dohodkov, mnogi se niso radi odrekli skladom, obenem pa so izražali bojazen pred povečanjem cen. V čem je zadeva?

Ako tako povečanje osebnih dohodkov nima drugega vira za pokritje kakor obstoječo akumulacijo, kar pomeni vse obstoječe sklade, vodi vsaka težnja, da se zagotovi povečanje osebnih dohodkov, ne da bi se pri tem dotaknili skladov, oziroma, da ne bi našli nadomestila v povečani delovni storilnosti, k poti manjšega odpora — k povečanju cen. Pri tem pozabljajo na bistveno zadevo: pri nas ni v osnovi posebnih interesov proizvajalcev in potrošnikov, oziroma je v delavcu pri nas (dialektično) združen proizvajalec in potrošnik. Zaradi te »pozablji-vosti« se neredko dogaja, da teže ljudje, dokler so v svojem podjetju v delavskem svetu, po povišanju cene svojega blaga, ko pa pridejo na ulico oziroma v svoj dom, se boje povečanja cen in kritizirajo vsakogar, ki to samo omeni.

Zaradi tega govorimo o povečani družbeni odgovornosti proizvajalcev, ki ne upravljajo samo družbenih sredstev, odločajo o proizvodnji in izmenjavi proizvedenega produkta, temveč vplivajo po tej poti na lastni položaj in položaj drugih delovnih ljudi. Ista logika velja tudi za naše komune oziroma družbene predstavnike v komuni, kadar sklepajo o ukrepih, ki spreminjajo položaj delovnih ljudi. Namesto mistifikacije okoli cen gre tu predvsem za lastno odgovornost, za lastno disciplino.

Pri tem nihče ne misli podcenjevati objektivnega činitelja — blaga na trgu. Nasprotno, ob tej priliki bi opozoril na nekatere negativne pojave, kjer administrativne in podobne ukrepe za stabilizacijo cen ni spremljalo reševanje materialnih problemov.

Končno pri nas včasih zelo občutljivo gledajo in reagirajo na vsakršno kakršnokoli povečanje cen. Ni si mogoče misliti, da bi tako dinamično gospodarstvo z ritmom, kakršen se redko vidi, moglo funkcionirati brez določenih premikanj v cenah. Cene se bodo spreminjale enostavno zaradi tega, ker se spreminjajo tudi materialni odnošaji. Pri tem pa sta za stabilnost gospodarstva in za življenjski standard bistvena dva činitelja:

1. ta premikanja ne smejo biti niti nagla, niti ne kontrolirana,

2. osebni dohodki morajo naraščati hitreje kakor življenjski stroški, tako da bi realni osebni dohodki neprestano in stalno naraščali.

Kar se tiče proračuna in drugih družbenih skladov, ki služijo skupni potrošnji in bistveno vplivajo na življenjski standard, je dejal Mijalko Todorović, proračunska potrošnja stalno narašča. — V proračunski potrošnji naraščajo zlasti najhitreje izdatki za socialno, zdravstveno službo in razvoj prosvete. V zvezi s tem pa je treba poudariti, da počasneje naraščajo materialni izdatki kakor osebni, kar kaže, da se ta področja razvijajo ekstenzivno, namreč, da ostajajo na primitivni stopnji.

Podoben je primer tudi z negospodarskimi investicijami, pri katerih očitno naraščajo stanovanjsko-komunalne investicije, kar je pozitivno, zaostajajo pa investicije v kulturno-socialni delavnosti.

Ko je poudaril pomen predlaganja poročil o gibanju gospodarstva ljudski skupščini, kar je obenem prvi element splošnodružbene bilance poslovanja gospodarstva, ki jih je treba v prihodnje na podlagi vsakoletnih zaključnih računov redno in popolneje predlagati skupščini, je Mijalko Todorović dejal, da mora to postati važen činitelj v sistemu družbenega upravljanja gospodarstva in v načrtnem usmerjanju njegovega razvoja.

IZKUŠNJE NOVEGA SISTEMA DELITVE DOHODKA

Potrebno pa je takoj reči, je med drugim poudaril Todorović, da je za primerno oceno vpliva novega sistema razdeljevanja potrebna daljša doba.

Novi sistem razdeljevanja, uveden z zakoni, ki smo jih sprejeli ob koncu lanskega leta, še ne živi v celoti. Minimalni osebni dohodki so bili določeni začasno glede na sedanje odnošaje in imajo za posledico vse, kar je nepravilnega in negativnega iz prejšnjih odnošajev. Nobena gospodarska organizacija praktično še ne razdeljuje svojega čistega dohodka na novi način, na podlagi svobodno določenih tarifnih pravilnikov in novih oblik določanja osebnih dohodkov, ki ga sistem sam po sebi ne samo dopušča, temveč tudi zahteva. Vse stoji še na starem in končno še ni najdena nova oblika organizacije poslovanja, niti ne novi notranji odnošaji sploh, kakršni ustrezajo takemu sistemu, itd. Z eno besedo, mi smo šele v začetku uporabljanja širokih rezerv, ki nam jih sistem nudi.

Razpoložljivi podatki pa vendar omogočajo izvajanje nekaterih sklepov, pozitivnih in negativnih, da bi se spoznala potreba po določenih popravkih in izpopolnitvah instrumentov za razdeljevanje. Tu gre seveda za popravljanje in morda za zamenjavo posameznih instrumentov, s katerimi naj bi se te osnove realizirale v skladu s splošnimi interesi in postavljenimi cilji gospodarskega razvoja. Že prvi obračun kaže nedvomno zrelost organov delavskega upravljanja, da pravilno razporejajo sredstva, ki pripadajo gospodarskim organizacijam in ne dajejo nobene podlage za kritiziranje glavnih načel novega sistema razdeljevanja.

Polletni obračun kaže tudi nekatere slabosti v sistemu, ki jih je treba s primernimi popravki v posameznih inštrumentih odstraniti:

1. Predvsem gre za odstranitev občutnih neenakomernosti v stopnjah minimalnih osebnih dohodkov. Začasni minimalni osebni dohodki so glede na način, kako so bili za letos določeni, torej ne glede na njihova svojstva kot taka, kot ustanove, glede na velike razlike v stopnjah tarifnih postavk vplivali, da so nastale neupravičene razlike v položaju nekaterih gospodarskih panog in organizacij pri razdeljevanju ustvarjenega dohodka. Zaradi takih občutnih razlik je bila izpremenjena raven minimalnih osebnih dohodkov v premogovnikih že v začetku uporabljanja novega sistema, sedaj pa je zvezni izvršni svet predlagal ustrezne izpremembe tudi pri organizacijah železniškega prometa, medtem ko se proučujejo popravki še pri nekaterih, ki bodo potrebni z veljavnostjo v letu 1958. Zbrani podatki o razmerju minimalnih osebnih dohodkov pa kažejo, da bo treba za leto 1959 neobhodno zamenjati sedanje začasne minimalne osebne dohodke z novimi, trajnejšimi in primernimi rešitvami, kar v ostalem predvideva tudi zakon. Glede na obsežnejše priprave ni bilo mogoče pravočasno predložiti take ureditve. Zato bo treba iti tudi v leto 1959 z začasno ureditvijo, toda z bistvenimi popravki sedanjih razmerij, o čemer bo zvezni izvršni svet predložil skupščini v kratkem ustrezni predlog.

2. Kakor je bilo že poudarjeno, so v gospodarskih organizacijah ostali prejšnji notranji odnošaji neizpremenjeni, čeprav so bili zastareli in neustrezni novemu sistemu, kakor tudi potrebam gospodarskih organizacij samih. Pravilno uporabljanje novega sistema zahteva namreč tudi ugotavljanje novih osnov za izločanje sredstev za osebne dohodke in za obračun osebnih dohodkov — novih tarifnih pravilnikov, novih pravilnikov o različnih oblikah nagrajevanja po učinku, novih pravilnikov o premijah itd. Tu je potrebno, da centralni organi, državni in družbeni, nudijo gospodarskim organizacijam določeno pomoč, da dajejo potrebna navodila ter splošna merila in kriterije za sprejemanje novih tarifnih pravilnikov, oziroma jim pomagajo v konkretnem uporabljanju splošnih načel v zvezi z razdeljevanjem njihovega čistega dohodka in sploh, da vzpodbujajo iskanje novejših in primernejših oblik notranjega razdeljevanja in nagrajevanja. Toda centralni organi so se zamudili z objavo teh splošnih navodil in nakazovanjem drugih oblik podpore. Vendar pa so bile doslej izvršene najneobhodnejše priprave, na podlagi katerih se lahko takoj prične izdelava novih tarifnih pravilnikov v gospodarskih organizacijah. Zvezni izvršni svet bo te dni določil v zvezi s tem potrebne elemente, na podlagi katerih bodo lahko Zveza sindikatov, zbornice in gospodarska združenja nadalje obdelale osnove, potrebne za sprejemanje tarifnih pravilnikov, oziroma dajele pri tem neposredno pomoč gospodarskim organizacijam.

3. Razlike v položaju posameznih delavnosti in organizaciji, ki jih kaže periodični obračun, seveda ne izvirajo samo iz novega sistema in njegovega uporabljanja. S prehodom na ta sistem enotnih instrumentov so se pokazali tudi nekateri globlji materialni problemi, ki se prej niso kazali, ali se vsaj niso kazali v takšnem obsegu. Obračun sedaj te probleme samo konkretno nakazuje. Medtem ko v industriji, ki posluje pod normalnimi pogoji, kakor tudi v posameznih panogah drugih področij prepuščajo novi odnošaji razdeljevanja gospodarskim organizacijam sorazmerno večji del dohodka kakor prej, je v drugih izločanje sredstev v družbene sklade kljub uporabi blažjih stopenj nekoliko poostreno. Povprečno je industrija v obravnavanih organizacijah ustvarila v prvem polletju letos za 10.3% večji dohodek kakor v prvem polletju leta 1957, družbeni skladi so prejeli 8.7%, gospodarske organizacije pa 11.8% več kakor lani. To kaže, da je razdeljevanje v industriji v celoti ugodnejše za gospodarske organizacije kakor lani, tak primer pa je tudi v delavnostih na drugih področjih, ki poslujejo pod normalnimi povprečnimi pogoji. V ostalih, med njimi tudi v nekaterih panogah industrije — v industriji gradbenega materiala, delno v živilski industriji ipd. — je izločanje v družbene sklade relativno večje kakor prej. Medtem pa, ko industrija z 218 milijardami dinarjev dohodka prispeva v družbene sklade 94 milijard ali 43%, prispevajo vse ostale delavnosti iz dohodka 125 milijard v družbene sklade samo 30 milijard ali 24%.

Glede na to se je v uporabljanju sistema enotnih instrumentov pojavilo ostrejše vprašanje starih razmerij v cenah, ki ne ustrezajo več pogojem enakomernega razvoja vseh delavnosti in svobodnega razdeljevanja dela. Problemi resnega zaostajanja nekaterih delavnosti v produktivnosti dela, neustrezne strukture proizvodnje in trga za nekatere predmete itd. se ne morejo urediti z izpremembo instrumentov za razdeljevanje. Njihova ureditev zahteva postopno izpreminjanje materialnih odnošajev, odstranjevanje ali vsaj ublažitev sedanjih nesorazmerij v cenah, zboljšanje delovne storilnosti v teh gospodarskih delavnostih na višjo stopnjo, razvijanje trga za novo proizvodnjo itd. Sistem razdeljevanja lahko da samo večjo pobudo za hitrejše izmenjavanje odnošajev v tej smeri, za aktiviranje vseh činiteljev, ki lahko prispevajo k temu, za končno ureditev vsega tega pa je potreben predvsem čas. To na drugi strani ne izključuje potrebe, da se revidirajo nekateri veljavni instrumenti razdeljevanje, zlasti v hovem kvantitativnem vp[illegible] bi se odstranile neup[illegible] razlike med posame[illegible] delavnostmi in organ[illegible], ki ne izvirajo samo [illegible]kšnih materialnih odnošajev. Ustrezna proučevanja, kakor je rečeno tudi v poročilu o gibanju gospodarstva, so že v teku in bodo potrebni predlogi predloženi z drugimi predlogi predpisov, ki bodo urejali gibanje gospodarstva v prihodnjem letu. Končno, in morda najvažnejše, kar se tiče aktivnega vpliva sistema, oziroma njegove stimulativnosti, prvi lanski obračun ne daje dovolj elementov, da bi se lahko dala o tem končna ocena. Vendar po nekaterih indikacijah ta stimulativnost ni enaka v pogledu aktiviranja vseh činiteljev, ki lahko dovedejo do zboljšanja delovne storilnosti in napredka proizvodnje sploh, ali je vsaj v določenih primerih nezadostna. To velja zlasti za lestvice o izločanju prispevka iz dohodka gospodarskih organizacij, ako se ustvari večji dohodek z ekonomiziranjem živahnejšega dela. Relativno visoka izločanja v družbene sklade na podlagi stopnje presežka dohodka, merjenega z minimalnimi osebnimi dodatki in ostro progresijo, so razlog za nezadostno stimulativnost razdeljevanja v takem primeru. Tudi to podrobno proučujejo, da bi poleg predloga družbenega plana za prihodnje leto lahko poleg drugih instrumentov in ukrepov za njegovo uresničenje predlagali tudi ukrepe za močnejšo vzpodbudo k ekonomiziranju živega, kakor tudi opredmetenega dela.

V zvezi z vso to problematiko, ki jo kaže polletni obračun, in v zvezi z vsemi napovedmi izprememb v razdeljevanju je treba tudi upoštevati, da smo lahko spoznali delovanje novega sistema šele v enem polletju, torej v njegovi začetni fazi, da pa že sedaj lahko z omenjenimi korekturami nadalje popravljamo, izpopolnjujemo in razvijamo ta sistem.

Iz skupščinske razprave

Po ekspozeju Mijalka Todorovića se je oglasil k besedi ljudski poslanec **Vinko Hafner**, ki je govoril o nedavnih ukrepih zveznega izvršnega sveta glede povišanja plač in podražitve nekaterih proizvodov. Mnenja je bil, da izvajanje ukrepov o povišanju cen ni bilo najbolje pripravljeno. V nadaljevanju je poudaril, da izkušnje Kranja, kjer so opravili analizo polletnega obračuna 60 industrijskih podjetij, kaže, da je sistem delitve dohodka dober. Druga, anonimna anketa, ki so jo izvedli med nekoliko tisočev delavcev v dveh podjetjih, pa je pokazala, da le 12 odstotkov delavcev pozna temeljna načela sistema delitve dohodka, v drugem podjetju pa je 8 odstotkov. Iz tega je govornik domneval, da mora biti sistem dalj časa v veljavi, da bi vsak proizvajalec lahko spoznal njegovo bistvo in da se osebno prepriča, ali je sistem dober ali ne. Poslanec Hafner se je strinjal z mnenjem Mijalka Todorovića, da je treba izvršiti nekatere spremembe v sedanjem sistemu, v nobenem primeru pa po njegovem mnenju ne bi bile potrebne kakršne koli splošne spremembe.

Vinko Hafner je seznanil poslance s tem, da so v kranjskem okraju izvršili analizo, ki je pokazala, da zaposleni proizvajalci izgubijo 12.5 odstotkov razpoložljivega plačanega delovnega časa za opravke izven podjetja. Od tega izgubijo 2 odstotka za reševanje raznih zadev pri ljudskih odborih in za družbeno delo. Zaradi tega je predlagal, naj bi državna uprava, posebno pa ljudski odbori in njihove ustanove spremenile delovni čas in prešle na deljen osemurni delavnik. Mnenja je tudi, da bi se s tem dosegla večja delavnost v državni upravi in da bi proizvajalci lahko svoje zadeve opravljali v prostem času. Naslednji govornik Slavko Baum je posvetil svoja izvajanja nekaterim problemom produktivnosti dela. Strinjal se je z ugotovitvijo, da je letos bilo doseženo neznatno povečanje delovne storilnosti, toda dodal je, da je prišlo do zmanjšane storilnosti v nekaterih proizvodnih panogah, kot n. pr. v črni metalurgiji zaradi nejasnosti in negotovosti glede delitve skupnega dohodka po novem sistemu.

S tem v zvezi je dejal, da ostaja podjetjem črne metalurgije letos manj sredstev kot lani, čeprav dajejo skupnosti znatno večje prispevke. Po mnenju poslanca Bauma se to odraža tudi pri produktivnosti dela. Poleg tega tudi zapletenost pri obračunavanju osebnih dohodkov onemogočajo delavcem pogled v osebne zaslužke, kar je eden od vzrokov za nezadostno povečanje storilnosti.

Zadnji je govoril ljudski poslanec Milivoje Stojković, nakar je bila zaključena popoldanska seja obeh domov, naslednja pa je napovedana za jutri ob 9. uri.

Devetmesečna zunanjetrgovinska izmenjava

Beograd, 27. okt. (Tanjug). V devetih mesecih letos smo iz Jugoslavije izvozili blaga za 93 milijard dinarjev, za okoli 11 odstotkov več kakor v istem času lani. Da bi izpolnili letni program izvoza, je bila izvedena vrsta ukrepov na notranjem in zunanjem področju. V devetih mesecih letos je bil izvoz industrijskih izdelkov za 2 odstotka manjši kakor v istem času lani. Zadovoljiv je izvoz izdelkov kovinsko-predelovalne industrije, lesne, tekstilne, živilske, tobačne in usnjarske industrije. Zaostal je izvoz v ladjedelništvu, v industriji nafte in premoga, v barvasti metalurgiji elektro-industriji, kemični industriji, industriji gume, eksploataciji gozdov itd.

V 9 mesecih se je ugodno razvijal izvoz kmetijskih pridelkov, nekoliko manjši pa je bil izvoz v sadjarstvu, vinogradništvu, živinoreji in ribištvu.

Uvoz blaga iz inozemstva se v glavnem razvija v okviru programa. Uvoz živil se je zmanjšal za 25 odstotkov, medtem ko smo uvozili surovin in reprodukcijskega materiala toliko kakor prejšnje leto. Računajo, da se bo do konca leta povečal uvoz hrane, opreme in v določenem obsegu materiala za reprodukcijo in vzdrževanje. Uvoz drugih predmetov se normalno razvija.

Ob robu dogodkov

Edina pot

De Gaullov poziv voditeljem FLN — alžirske fronte narodne osvoboditve — naj se pridejo v Pariz pogajat in odklonitev tega poziva sta samo dve potezi v vojaški in politični igri obeh nasprotnikov. Toda v docela spremenjeni igri. Zakaj eno drži: noben francoski premier si doslej ni upal storiti takega koraka. Že napoved, da utegne de Gaullov predhodnik Pierre Pflimlin sesti z uporniki za zeleno mizo, je bila ena izmed velikih »isker«, ki je povzročila desničarski udar v Alžiriji 13. maja.

Pred tem sta obe strani izpustili po deset vojnih ujetnikov. Število sicer ni veliko, toda psihološki učinek je bil globok. Pri tem ne gre pozabiti, da je pobudo za ta korak dala FLN. Temu je sledil de Gaullov poziv. Po obliki je bil precej vzvišen, nepopustljiv in skoraj ultimativen. Kot da bi hotel general pomežiknili Ferhatu Abasu in njegovim, da mora on, de Gaulle, vendarle upoštevati razpoloženje vojske in kolonov v Alžiriji. Ali mar ni še pred kratkim kratko malo ukazal vojski, naj se ne vtika več v politiko? Ali ni odločen za vsako ceno izvesti poštenih volitev v Alžiriji? Ali ni navsezadnje že veliko tvegal, ko je povabil upornike v Pariz, izrazil občudovanje do njihovega pogumnega boja in jim zajamčil nedotakljivost med pogajanji? Če je govoril o bel zastavi, je to storil zaradi generalov v Alžiru.

Govoriti o nagibih v politiki, je tvegano. Prav tako o iskrenosti ali neiskrenosti. Seveda bi bilo mogoče za de Gaullovo ravnanje najti tudi drugačno razlago: povabiti alžirske upornike v Pariz, hkrati pa postaviti takšne pogoje, da jih ti ne bodo mogli ali hoteli sprejeti. Dva takšna popoja bi bila kraj pogajanj — Pariz — in zahteva, da bi na pogajanjih govorili izključno o vojaških zadevah. Politične zadeve naj bi reševale alžirske volitve novembra in nadaljnji razvoj v tej deželi. Zakaj naj bi de Gaulle tako ravnal? Zato da bi pred vsem svetom pokazal pripravljenost Francije na pogajanja in nato obsodil uporniške voditelje, da se nočejo pogajati. Z drugimi besedami, zato da bi politično diskreditirali FLN, ko bodo v Združenih narodih spet razpravljali o alžirskem vprašanju. To razlago bi potrjevalo pisanje »Monda«, ki v komentarju med drugim piše: »Ker je mednarodno javno mnenje podravilo de Gaullovo ponudbo, kaže, da si uporniški voditelji s takšnim stališčem (odklonitvijo) ne bodo okrepili političnega položaja ... Ti voditelji potrjujejo mnenje tistih ljudi, ki o njih trdijo, da jim primanjkuje političnega realizma.«

Toda celo v Parizu so mnenja, da je ton odklonitve mnogo ostrejši od vsebine sporočila začasne alžirske vlade. Res je, da je FLN uporabila gorke argumente, ko je pojasnila, zakaj ni poslala delegatov na pogajanja v Pariz. Res pa je tudi, da je jasno povedala, da ne nasprotuje načelu pogajanj, ampak samo pogojem, ki jih je postavil de Gaulle. To pa po mnenju večine opazovalcev pomeni, da so ostala vrata za pogajanja odprta. Seveda ni mogoče pričakovati, da bi de Gaulle takoj storil korak dalje ali da bi začasna alžirska vlada takoj zdaj spremenila ton svojih izjav. Potemtakem je pričakovati, da se bosta obe strani za nekaj časa »vkopali« na sedanjih položajih, ki pa so nujno predhodnega pomena. Zakaj poti nazaj ni. In četudi je nadaljnja pot polna žičnih ovir in skritih min, se obe strani zavedata, da je to pot pogajanj in edina pot.

Bip

Ranković sprejel sovjetske vojaške invalide

Beograd, 27. okt. (Tanjug). Podpredsednik zveznega izvršnega sveta in predsednik centralnega odbora Zveze borcev Jugoslavije Aleksander Ranković je danes ob 11.30 sprejel sovjetsko delegacijo vojaških vojnih invalidov, ki jo sestavljajo šef delegacije Aleksije Fedorovič Federov, minister za socialno zavarovanje Ukrajine in člani Salgalov ter Gončarov.

Podpredsednik Ranković se je s člani delegacije zadržal v daljšem razgovoru o vprašanju organizacij borcev.

Na sprejemu so bili tudi predsednik centralnega odbora Zveze vojnih invalidov Jugoslavije general Miloje Milojević, generalni sekretar Zveze Boža Pavlović in član centralnega odbora Miša Jovanović.

ŠTIRI LETA PO SKLENITVI LONDONSKEGA SPORAZUMA

Neizpolnjene obveznosti

OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA

Trst, 27. okt. (Po telefonu). Včeraj so minila štiri leta, odkar je nad tržaškim področjem prevzela upravo italijanska vlada na podlagi londonske spomenice o soglasju in njene glavne priloge — posebnega statuta. Včerajšnji »Primorski dnevnik« objavlja ob tej priložnosti uvodni članek, v katerem ugotavlja, da italijanska vlada niti po štirih letih ni poskrbela za izvajanje določb tega statuta in našteva pri tem v prvi vrsti:

1. Londonski sporazum še vedno ni ratificiran v rimskem parlamentu, čeprav ga je jugoslovanski parlament ratificiral že pred skoro štirimi leti.

2. V četrtem letu je generalni vladni komisar sporazum sam kar dvakrat zelo grobo prekršil s prepovedjo slovenskega govora na največjem tržaškem trgu med majsko in oktobrsko volilno kampanjo.

3. Vlada še vedno ni poskrbela za zakonsko ureditev slovenskega šolstva in tudi ni izdala — kot določa člen 4. c posebnega statuta — »razumnih ukrepov«, ki bi jih bila morala izdati takoj po podpisu sporazuma, t. j. že pred štirimi leti, da bi slovenski šolniki, ki že od leta 1945 poučujejo na slovenskih šolah v Trstu, uredili vprašanje svojih diplom, namesto tega jih je kar nenadoma obvestila, da glede teh diplom poteka 5. oktobra letos štiriletni rok v smislu člena 2. d statuta, kar pomeni, da bodo s prihodnjim letom lahko enostavno odpuščeni.

4. Določbe o dvojezičnosti se ne izvajajo in to vprašanje je bilo odloženo s 3. na prihodnje 4. zasedanje mešanega odbora.

5. Prav tako se ne izvajajo določbe glede zastopstva slovenske skupnosti v raznih zbornicah, komisijah in odborih, pri čemer je najbolj kričeč primer, da Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov še vedno ni zastopana v Zbornici za industrijo, trgovino in kmetijstvo, čeprav so v omenjenih organizacijah včlanjeni skoro vsi kmetovalci na tržaškem.

6. Rimska vlada ne izpolnjuje obveznosti na podlagi pisma, — priloženega spomenici o soglasju glede gradnje kulturnega doma v Trstu, za kar je doslej izplačala le en obrok, tako da delo že pol leta ne napreduje in je stavba v surovem stanju le zasilno pod streho.

Goriško in tržaško časopisje objavlja v svojih zadnjih številkah podatke o številu učencev v slovenskih šolah goriške pokrajine. V osemnajstih osnovnih šolah (šola v Mirniku je bila ukinjena zaradi premajhnega števila učencev), je letos vpisanih 550 učencev, kar je 64 manj ali 10,4% manj kot lani, ko jih je bilo 614. V srednjih šolah (gimnaziji — liceju, nižji gimnaziji, učiteljišču in v strokovnih šolah) pa je vpisanih 296 dijakov, to je 10 dijakov ali 4,3% več kot lani. V vseh slovenskih šolah na Goriškem je torej letos 846 učencev, t. j. 54 ali 6% manj kot lani, ko jih je bilo točno 900.

Kot je znano, vlada še vedno ne dovoljuje ustanovitve slovenskih šol v videmski pokrajini. Če goriškim učencem slovenskih šol prištejemo še učence slovenskih šol na Tržaškem (1 72 v osnovnih in 1326 v srednjih šolah) potem znaša skupno število vseh letos vpisanih učencev v slovenskih šolah v Italiji 3644, in sicer 2022 v osnovnih in 1622 v srednjih šolah. Lani je skupno število znašalo 3849 učencev, to je 205 ali 5,4% več kot letos. **P. L.**

Prvič v zgodovini lordske zbornice (1295—1958) ima drugi dom brixanskega parlamenta poleg 900 moških tudi dva ženska člana: Barbara Wootton (levo), znana ekonomistka, profesor londonske univerze in lady Stella Reading (desno), organizatorka ženske pomožne službe med vojno, sta bili za svoje zasluge, pa tudi zaradi poživitve sklerotične hiše, povzdignjeni med lorde ...

Francija in ZAR

Pogajanja o izvajanju sporazuma o odškodnini Egiptu

Kairo, 27. okt. (Tanjug). Danes so se v Kairu začeli ekonomski razgovori med Francijo in ZAR o izvajanju sporazuma, zaključenega avgusta letos v Zürichu.

Pogajanja tečejo v dveh komitejih, od katerih ima prvi nalogo določiti praktične načine vračanja imovine francoskim državljanom v Egiptu, ki je bila pod sekvestrom. Drugi komite, ki ga vodi šef francoske delegacije Robert, bo proučeval vprašanja izvajanja züriškega sporazuma in probleme ekonomsko-finančnih odnosov med obema državama.

Obe državi sta se sporazumeli avgusta letos po razgovorih, ki so trajali več kot leto in pol, da bosta rešili vprašanja, nastala zaradi prekinitve ekonomskih in diplomatskih odnosov novembra 1956. Po tem sporazumu sprejema Francija zahtevo ZAR, da plača odškodnino za tripartitno agresijo in istočasno odpira ZAR poseben kredit.

Držeč se sporazuma, je vlada ZAR ukinila sekvrester nad francoskimi podjetji v Egiptu. Poleg tega pričakujejo, da bo Francija med prihodnjim letom ponovno prevzela nekatere svoje šole in kulturne ustanove, ki so bile prav tako pod sekvestrom.

Diplomatska kronika

WASHINGTON — Novi jugoslovanski veleposlanik v Združenih državah Marko Nikezić je danes predal svoje poverilnice predsedniku ZDA Dwightu Eisenhowerju. Predsednik Eisenhower se je z veleposlanikom Nikezićem zadržal v krajšem razgovoru.

BEOGRAD — Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je poslal zunanjemu ministru Irana Aliju Asghar Hekmatu naslednjo brzojavko: »Ob iranskem nacionalnem prazniku prosim Vašo ekscelenco, da izvoli sprejeti moje iskrene čestitke.«

BONN SPREMINJA STALIŠČE O NEMŠKI ZDRUŽITVI

Ali je to izhod iz slepe ulice?

OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA

Bonn, 27. okt. (Po telefonu). Če bo jutrišnja seja zunanjepolitičnega odbora Bundestaga potrdila glasove, da je Bonn pripravljen na kompromisni predlog o sklicanju četvorne konference za rešitev nemškega vprašanja, bo to vse pozornosti vreden znak, da so resno začeli iskati izhod iz zaprtega kroga, v katerem se že leta suče vprašanje združitve in mirovne pogodbe.

Gre za odgovor na zadnjo sovjetsko noto, v kateri je Moskva zavrnila razgovore o ponovni združitvi v okviru četvorne komisije. Združitev je stvar Bonna in Pankova — je sovjetska teza, na nivoju četvorice velikih pa lahko razpravljajo samo o mirovni pogodbi.

Ker so zahodni trije veliki partnerji skupno z Zahodno Nemčijo vztrajali, da je treba razpravljati o združitvi najprej v okviru četvornega foruma, je vprašanje zašlo v slepo ulico, iz katere — po tukajšnjih informacijah — namerava sedaj bonnska vlada najti izhod.

Menijo, da bo Zahodna Nemčija v svojem odgovoru predložila Moskvi sklicanje komisije brez vnaprej določene teme razgovorov. Predstavniki velikih sil bi bili sklicani, da prouče nemško vprašanje v celoti, ne da bi s tem prejudicirali, da bo vprašanje združitžitve ali mirovne pogodbe na dnevnem redu.

V Bonnu smatrajo, da bi mogla biti to za obe strani sprejemljiva oblika, o prednosti tega ali onega problema pa bi se sporazumeli pozneje. Jasno je, da v tem primeru tudi vprašanja vojnega statusa bodoče združene Nemčije ne bi obšli. Glavno je pridobiti štiri sile, odgovorne za rešitev nemškega vprašanja, da sedejo za okroglo mizo. Ta formula ni nova. Ko je parlament v začetku julija soglasno sklenil sprožiti ves kompleks vprašanj, sta socialdemokratska in svobodna demokratska stranka vztrajali, naj sprejmejo resolucijo s takim elastičnim predlogom. Krščanski demokrati so se uprli in zaradi večje enotnosti je bil predlog v zadnjem trenutku umaknjen.

Tudi na jutrišnji razpravi zunanjepolitičnega odbora bo verjetno to vprašanje v središču razprave, toda v novi obliki: zavrnitev Sovjetske zveze bi mogla vplivati na določeno revidiranje stališča v vrstah krščanskih demokratov kajti brez tega — kot se je pokazalo — bi bila kakršnakoli resnejša akcija vnaprej obsojena na polom.

Poročila, da bi Bonn pristal na posredno udeležbo predstavnikov Zahodne in Vzhodne Nemčije na razgovorih, govorijo v prilog kompromisa. To ne bi pomenilo odobritve sovjetskega stališča, da sta obe nemški vladi pristojni za združitev, je pa določeno popuščanje od dosedanjega popolnega zanikanja Pankova kot stranke pri vprašanju združitve.

Zahodnonemški veleposlanik v Moskvi Kroll je danes poročal von Brentanu, kar bo po Adenauerjevem razgovoru z veleposlanikom Smirnovim najbrž odločilno vplivalo na vsebini odgovora na sovjetsko noto.

Med znake, ki kažejo, da Bonn hoče obdržati na dnevnem redu vprašanje združitve, prištevajo tudi izjavo Adenauerja, da je pripravljen na razgovore s Hruščevim o položaju Nemcev v Vzhodni Nemčiji. Če bo to edini predmet razgovorov, je težko pričakovati sovjetski pristanek. — Položaj vzhodnih Nemcev je njihova stvar — pravijo v Moskvi. — Doslej je Moskva energično vztrajala na načelu, da se ne vmešava v »zadeve drugih držav«.

Djordje Zelmanović

Kmetijstvo glavni problem

Malo zapaženo, a važno zasedanje vodstva indijskega Kongresa — Negotovost in strah v Kerali?

New Delhi, 27. okt (Tanjug). Včeraj je bilo v Hajderabadu v državi Andra Pradeš končano zasedanje vseindijskega komiteja kongresne stranke. Med tridnevnim zasedanjem se je komite skoraj izključno ukvarjal z notranjimi indijskimi problemi.

Edina stvar s področja zunanje politike, o kateri so govorili, je bila zahteva o prenehanju jedrskih poskusov, o čemer so tudi sprejeli resolucijo.

Večina indijskih časopisov ni posvetila posebne pozornosti temu zasedanju, temveč ga je obravnavala le kot navadno vsakoletno zasedanje. Po besedah Nehruja pa pomeni tako pojmovanje popolno nerazumevanje za vse tisto, kar se danes godi v Indiji. Od vseh vprašanj, s katerimi se je ukvarjalo zasedanje, so bila najvažnejša ekonomska vprašanja, posebno še problem kmetijstva in priprave za tretjo petletko, ki se bo začela sredi leta 1960. Prva petletka je imela namen izboljšanje kmetijstva, druga pa je imela težišče v industrializaciji. Kakor je bilo v Hajderabadu večkrat predlagano, se mora tretja petletka ponovno usmeriti na reševanje kmetijskih problemov s ciljem, da se v okviru tega načrta poveča kmetijska proizvodnja za 100 odstotkov.

Od ostalih vprašanj sta bila važnejši naslednji dve vprašanji: razmere v Kerali in razdelitev države Bmobaj. Resolucija, ki so jo sprejeli o razmerah v Kerali, poudarja zaskrbljenost zaradi splošne negotovosti in strahu, ki naj bi vladala v tej indijski državi, ki jo vodi komunistična vlada. Resolucija o razdelitvi države Bombaj je bila zavrnjena, pri tem pa je premier Nehru ostro obsodil »fašistične in nacistične metode«, ki so jih posamezne politične skupine uporabljale, da bi prišlo do razdelitve te dvojezične države.

Sprejeta je bila zahteva sedanjega predsednika kongresa Debarja, naj bi ga po januarski konferenci razrešili te dolžnosti.

Joxe miri duhove v Bonnu

Francoski načrt o »superdirektoriju« NATO naletel na odločen odpor Bonna in Rima — ZDA in Vel. Britanija nočeta Francije v »atomski klub«

Pariz, 27. okt. (Tanjug). Generalni sekretar francoskega zunanjega ministrstva Louis Joxe je danes odpotoval na »nujen in zaupen razgovor« v Bonn, istočasno pa je vrhovni poveljnik sil atlantskega pakta ameriški general Norstad preložil svojo tiskovno konferenco, ki jo ima vsak ponedeljek.

Po ostrih nemško-italijanskih kritikah na račun francoskega načrta o formiranju trojnega »superdirektorija« v atlantskem paktu v katerem naj bi bile ZDA, Britanija in Francija, sta to edini reakciji v Parizu.

Uradni francoski predstavnik je danes odbil vsak komentar ob novih obtožbah iz Bonna in Rima, poudarjajoč, da so poročila, ki so se pojavila v italijanskem, nemškem in britanskem tisku, »precej pretirana« in da je »smisel francoskih predlogov znatno popačen«. Ves pariški tisk danes poudarja, da je premier de Gaulle že pred dvema tednoma v posebnih poslanicah predsednikoma Eisenhowerju in Macmillanu opozarjal na »velike težave pri funkcioniranju atlantskega pakta« in predlagal formiranje »trojnega komiteja«, ki bi pred vsako debato med predstavniki 15 zahodnih držav članic sprejemal sklepe o zahodnih stališčih. »Italijanski in nemški protesti — poudarja s tem v zvezi konservativni »Aurore« — kažejo, da so de Gaullov predlog v Londonu in Washingtonu hladno sprejeli. »Drugi konservativni časopis »Figaro« prav tako obtožuje ZDA in Britanijo, da »z zavrnitvijo francoskega predloga za izboljšanje načina dela v atlantskem paktu v bistvu odbijajo sprejem Francije kot enakopravnega člana v svoj atomski klub«.

Načrt o superdirektoriju v atlantskem paktu je nastal s spremembo stališča pariške vlade o francoski vlogi v mednarodnih zadevah in je tesno povezan z odnosi do vseh zahodnih držav. Zavrnitev ZDA da bi svoje atomske tajnosti posredovala Franciji, ki bi na ta način premagala sedanje težave v samostojnih naporih za izdelavo francoske atomske bombe, prav tako pomeni del sprememb v francoskem stališču do vojaškega pakta zahodnega bloka. Kakor poudarjajo francoska vlada zato ni hotela nadaljevati pogajanja v okviru pakta o vprašanju namestitve ameriških naprav za izstreljevanje raket na francoskem ozemlju. Vsa ta vprašanja so odvisna tako od nekaterih tehničnih rešitev — vprašanja razpolaganja z atomskimi glavami raketnih projektilov — kakor tudi od splošnega političnega problema položaja Francije v krogu zahodnih zaveznikov.

Kar se tiče obiska Joxa v Bonnu, smatrajo, da je njegov namen »pomiriti duhove« na drugi strani Rena, vendar pa, da osnovni problem s tem še ni rešen. Izvedelo se je namreč, da bodo francoski predstavniki na redni letni konferenci atlantskega pakta na koncu leta ponovno sprožili to vprašanje »superdirektorija«.

Oslo, 27. okt. (AP) Norveški zunanji minister Lange je danes izjavil, da se Norveška ne strinja z vzpostavitvijo »trojne politične diktature v atlantskem paktu«, kot je to predlagal francoski premier de Gaulle.

Spaak v Londonu

London, 27. okt. (Tanjug). Kakor je bilo sporočeno, se je generalni sekretar atlantskega pakta Spaak danes sestal s predsednikom britanske vlade Macmillanom in z zunanjim ministrom Lloydom. Predstavnik britanskega zunanjega ministra davi ni komentiral tega obiska, vendar pa je izjavil, da britanska vlada še ni obveščena o grškem stališču do konference za okroglo mizo. Če se bodo včerajšnja poročila izkazala za točna, je dejal, bo britanska vlada izrazila svoje razočaranje ob atenskem stališču.

V dobro obveščenih krogih spravljajo nepričakovan Spaakov obisk v zvezo z razvojem okoli Cipra in s prejšnjimi Spaakovimi poskusi, da bi zbližal stališča obeh vlad — Spaak bo razložil mnenje vlad članic atlantskega pakta.

Gomulka v Moskvi

Moskva, 27. okt. Kakor poroča TASS, so se začeli danes v Kremlju razgovori med sovjetskimi predstavniki in člani uradne poljske državne in partijske delegacije, ki je obiskala Moskvo. S poljske strani sodelujejo pri teh razgovorih prvi sekretar CK PZDP Gomulka, predsednik poljskega državnega sveta Zawadski, predsednik poljske vlade Cyrankiewicz, namestnik zunanjega ministra Naškovski in poljski veleposlanik v ZSSR Tadeuš Gede.

ŠKOF IZ PRATA OPROŠČEN

Poražena neodvisnost sodstva

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

Rim, 27. okt. (Po telefonu). Vsa pozornost prestolnice je še vedno osredotočena na ozko dimniško cev nad Sikstinsko kapelo, ki je tudi danes dopoldne, tretji dan konklava, bruhnila črn dim, znamenje, da med 51 kardinali še ni prišlo do soglasja, kdo bodi Paccellijev naslednik. Današnja »fumata« se razlikuje od včerajšnjih dveh po tem, da ni bila »dvoumna«. Včeraj se je namreč dvakrat pokazal najprej bel dim; šele ko so napovedovalci italijanske in vatikanske radijske službe že sporočili v eter, da je papež izvoljen, v nekaterih cerkvah pa so začeli zvoniti, je nedvoumno črni dim demantiral preuranjena poročila. Pokojni papež je »dvakrat« umrl, novi bo »dvakrat« rojen...

Potek volitev oziroma odnos sil je še vedno predmet vsega ugibanja, sedaj toliko bolj, ker je javnost popolnoma odrezana od vseh vesti.

S smrtjo kanadskega kardinala Moonyja, ki je umrl uro pred konklavom, in s prihodom Poljaka Wyszinskega, se je po mnenju izkušenih »vatikanistov« razmerje sil v svetem kolegiju izravnalo. Po njihovih računih je 25 konservativcev, 17 progresistov in 7 nevtralnih kardinalov. Ker je večina 35 glasov, bi po parlamentarni računici le z največjo težavo sestavili potrebni kvorum, čeravno bi se vsi »nevtralci« odločili dati glasove eni stranki.

Prvo glasovanje je orientacijsko. Ime, ki dobi največ glasov, je polarizacijska točka, okrog katere se bitve ali počasi zbere potrebna večina. Če je bila tretja »fumata« črna, je znamenje, da se je nekaj zataknilo, kar seveda ne izključuje možnosti, da bo že četrta, danes nekako ob šestih, bela.

Če je majhna pečica v Sikstinski kapeli trenutno najimenitnejša peč na svetu, kotirajo na Petrovem trgu med kardinalskimi portreti najbolje fotografije Agadžaniana, Roncallija in Maselle. Mnogi vprašujejo tudi po sliki milanskega nadškofa Montinija, ki je — kakor je znano — kandidat, progresivne struje, čeprav ni kardinal. Njegove slike ni v prometu ... Podrobnost, ki utegne mimo turistične barvitosti imeti tudi nekaj indikativne teže!

Spričo vrhunskega dogajanja v Sikstinski kapeli je razumljivo, da se je popolnoma v ozadju in pozabljenju odvijalo drugo dejanje pravde, ki je spomladi skoraj za en teden pritegnila vso pozornost javnega mnenja v Firenze, kjer je tekla razprava proti škofu iz Prata msgr. Fiordelliju. Kot je bil 1. marca, neposredno pred volitvami, msgr. Fiordelli klamorozno obsojen, neodvisnost večinske stranke in justice od cerkve pa izpričana, tako je bil včeraj msgr. Fiordelli na razpravi po prizivu skoraj neopazno oproščen, »ker dejanje ne predstavlja zločina«. Država, ki se je rodila na razvalinah cerkvene posvetne oblasti, se je umaknila pred bojujočo se cerkvijo ...

Po končani razpravi, ki ji ni prisostvoval, smatrajoč, da državno sodišče ni poklicano soditi cerkvenemu dostojanstveniku, je msgr. Fiordelli s statističnimi podatki o zmanjšanju števila civilnih porok utemeljil pravilnost svojega koraka (da je civilno poročena zakonca javno označil za konkubina), takoj nato pa je opozoril vernike na dva poglavitna sovražnika: na brezbožni marksizem in antiklerikalizem.

V tej zvezi bi se vrnili v Sikstinsko kapelo oziroma k edinemu elementu, ki nam osvetljuje dogajanje v njej. Msgr. Antonio Bacci je v obredni molitvi »de elegendo pontifice«, ki jo je sam pripravil za to priložnost, dal priznanje pokojnemu Paccelliju, poudarek pa je padel na to, kakšen bodi novi papež. Kot njegovo glavno nalogo je postavil univerzalnost. Cerkev po njegovem potrebuje papeža, »ki se ne bo znal samo bojevati, marveč tudi odpuščati in kritizirati napake, ki se pojavijo, ki bo znal sprejemati škofe in z njimi sodelovati kot s svojimi sodelavci, ki se ne bo ukvarjal samo z zatiranimi narodi, marveč tudi z zatiranimi razredi svobodnih narodov, ki ne bo pripadal samo sebi ali enemu narodu, marveč vsemu človeštvu ...

Uvodna molitev msgr. Baccia je seveda predmet širokega komentiranja. Na koga je mislil ugledni latinist — se vprašuje turinska »Stampa« — na ponižnega, skromnega kardinala Valenia, na pobožnega in energičnega Roncallija, ki je prišel do spoznanja, da se začaranega kroga revščine, brezposelnosti in komunizma ne da razrešiti samo s cerkvenimi izobčenji, ali na brezdomnega Agadžaniana, odličnega orientalista, ki bi utegnil vnesti mir med Vzhod in Zahod?«

Elementi, ki jih najdemo v molitvi msgr. Baccia, odkrivajo do neke mere probleme, ob katere se je zataknil volilni mehanizem konklava. »Popolnoma razumljivo je, da so nam tudi v drugi fumati dali črn dim, neodpustljivo pa je, da v obdobju medplanetarnih poletov niso sposobni napraviti črnega dima, kadar hočejo črnega, ali belega, kadar hočejo belega«, je včeraj nekdo ironično pripomnil, ko se je skoraj minuto po »belem oznanenju« začel nad Sikstinsko kapelo valiti črn dim ...

M. Šuštar

DRUGI NACIONALNI KONGRES ZA ZAŠČITO OTROK

Za uresničitev ciljev in načel socialistične vzgoje mladine

Iz referata predsednice odbora za prosveto zvezne ljudske skupščine Milke Minić

Ko je govorila o nalogah tega kongresa, je v uvodnem delu svojega referata dejala:

»Svet društev za vzgojo otrok je skupaj s centralnim komitejem LMJ, organizacijami prosvetnih delavcev, Zvezo ženskih društev in centralnim svetom Zveze sindikatov, kakor tudi z vsemi družbenimi organizacijami, ki zajemajo pri svojem delu otroke in mladino ter ob splošni pomoči Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, sprejel za glavno temo na II. nacionalnem kongresu problem vzgoje mladih v naši državi. Pri tem je mislil tudi na rezultate I. nacionalnega kongresa za zaščito otrok, na družbeno politični pomen problemov mlade generacije v naši državi in družbeno odgovornost vseh činiteljev, ki zavestno in organizirano delujejo pri vzgoji otrok, kakor tudi na nujnost njihovega povezanega in enotnega delovanja. To temo smo lahko sprejeli toliko prej, ker je VII. kongres ZKJ pozval vse odgovorne družbene činitelje, naj si prizadevajo za uresničitev ciljev in načel socialistične vzgoje mladine, in ker smo smatrali, da moramo najti svoje naloge in svoje mesto za uresničitev idejnih postavk VII. kongresa na tem področju ter da nadalje razvijamo našo dejavnost na tem izredno širokem področju življenja in socialističnega razvoja. Razen tega je sprejel svet to temo za kongres tudi zaradi tega, ker se je v mladinskih, pionirskih in drugih družbenih organizacijah nakopičilo ogromno izkušenj v delu za vzgojo in izobrazbo naše mlade generacije. Kongres ima zato možnost pregledati naše skupne naloge in pogoje delovanja in razgibati še širše kroge prostovoljnih družbenih delavcev, članov šolskih odborov, delavskih svetov in drugih, da še bolj in še bolj organizirano doprinesejo svoj delež k uresničevanju ciljev socialistične vzgoje mlade generacije.«

Za tem je govorila o dosedanji dejavnosti pri vzgoji mlade generacije in o delovnih pogojih, zlasti v zadnjih desetih letih ter dejala:

MORALNE SILE MILIJONOV NAŠIH DELOVNIH LJUDI — VZGLED MLADI GENERACIJI

Borba z notranjimi in zunanjimi težavami skozi katere je šel in še vedno poteka naš socialistični razvoj, je krepila bratstvo in enotnost naših narodov, združevala je delovno ljudstvo naše države, krepila je in razvijala občutek jugoslovanskega socialističnega pratiotizma v najširših vrstah delovnega ljudstva, občutek ponosa, da so državljani in graditelji socialistične Jugoslavije. To razdobje je bilo polno težke borbe naših narodov za ekonomski in kulturni razvoj, za razvoj socialistične demokracije, za obrambo in očuvanje neodvisnosti naše države, ter je bilo, je in bo za naše mlade generacije velik zgled moralne sile milijonov naših delovnih ljudi, vir novih etičnih vrednot, ki jih morajo spoznati in vpiti vase skupaj z velikimi viri iz slavne osvobodilne preteklosti naših narodov, iz njihove novejše zgodovine, zlasti pa iz ljudske socialistične revolucije.

Velika naloga družin, šole in vseh organizacij ter družbenih delavcev, ki se ukvarjajo z vzgojo otrok in mladine ter s skrbjo zanje, da iz teh virov črpajo moralna bogastva, jih predajo mladim generacijam in storijo vse, da bodo ta bogastva vtkana v njihov moralni lik, da bi mlade generacije bile kar najbolj pripravljene prevzeti nase in nadaljevati borbo za nadaljnji razvoj socializma.

ODGOVORNOST ZA MLADINO JE SKRB VSE DRUŽBE

V času največjega pomanjkanja so bila dodeljena znatna družbena sredstva za skrb in šolanje otrok padlih borcev in žrtev fašističnega terorja, katerih število se je povzpelo na okrog 280.000. Skrb za njihovo usmeritev na pot in za pripravo na življenje, je prevzela vsa naša družba. Ljudski odbori, politične in družbene organizacije, so istočasno vložile tudi ogromna prizadevanja za razvoj mreže predšolskih in šolskih ustanov in za njihovo preskrbo. Skrb družbene skupnosti za otroke in mladino in množična družbena iniciativa, sta dosegli pomembne rezultate tudi pri odpiranju dijaških kuhinj, organizaciji okrevališč, letovišč in izletišč za otroke, katerih število se iz leta v leto vidno veča. Stabilizira se tudi služba socialne zaščite otrok, ki jim je ta pomoč potrebna.«

Nato je govorila o današnji stopnji razvoja, doseženega s hitrim napredkom industrije in proizvodnih sil nasploh, ter je med drugim dejala:

»V takem razvoju je postalo še posebej važno vprašanje, koliko nam je doslej uspelo, da bi vsi činitelji, ki delujejo zavestno na formiranju mladih generacij, delovali enotno tudi v idejnem pogledu, koliko nam je uspelo akcijo zavestnih družbenih sil neposredneje povezati s socialističnim razvojem države in z ustvarjanjem socialističnih družbenih odnosov v njej, koliko smo znali biti progresivni, koliko je bila naša aktivnost znanstveno zasnovana. S temi vprašanji smo se bavili mi vsi, ki delamo na tem področju, predvsem v šolskih odborih, pionirskih svetih in v vseh naših organizacijah, s težnjo, da bi našo dejavnost usmerili na pravilno pot. Ta občutek odgovornosti pa raste pri nas vseh toliko bolj, ker so vzgojni problemi čedalje važnejši, ker v našem demokratičnem razvoju postaja čedalje vidnejše prepletanje in spopadanje novega s starim, kar pa izhaja tako iz objektivnih pogojev našega gibanja naprej, kakor tudi iz dejstva, da tudi naše generacije nosijo v sebi iste spopade starega z novim, celo tedaj, ko je govora o nas zavestnih borcih za socializem, popolnoma enotnih v osnovnih, idejnih in političnih vprašanjih. Razumljivo je, da ti težki pogoji, v katerih rastejo mladi, imajo še posebej svoj odsev na njihov razvoj.

UPORABLJANJE DOMAČIH IN TUJIH ZNANSTVENIH IZSLEDKOV PRI VZGOJI IN IZOBRAZBI

»Občutek družbene odgovornosti,« je rekla nadalje Milka Minić, »je usmerjal naše organizacije na sodelovanje z znanstvenimi in strokovnimi ustanovami in organizacijami tako v državi, kakor tudi v tujini. Uporabili smo analize, narejene na področju vzgoje in izobrazbe v mnogih državah, prizadevali smo se jih vzporediti z raziskovanji, ki smo jih sami delali, da bi dobili pravilne rezultate in določene naloge glede na naše razmere in potrebe. Gradivo, ki smo ga dobivali glede na to področje in sodelovanja z UNESCO in raznimi drugimi organizacijami, ki delujejo po planu predšolske, šolske književne in filmske izobrazbe in vzgoje mladih pod njegovim pokroviteljstvom, v katerem pa se nahajajo tudi naše izkušnje in naša stališča, nam ni samo dokazalo, da je koristno za naše delo, temveč nam je še posebej dokazalo potrebo po mednarodnem sodelovanju, dokazalo, da se v teh vprašanjih nihče ne more omejiti v svoje narodnostne [illegible].

[illegible] sodelovanje z mednarodno unijo za zaščito otrok, s svetovno organizacijo in za predšolsko vzgojo, z otroškimi organizacijami, z mednarodnimi in nacionalnimi centri in organizacijami za družinska vprašanja, za otroške filme in za likovno vzgojo, sodelovanje na dveh svetovnih kongresih otroške zaščite in na dveh za predšolsko vzgojo, nadalje na mednarodnih seminarjih in študijskih sestankih ob prostem času otrok, o delu otroških in mladinskih organizacij itd. — vse to nam je pokazalo, da so vprašanja zaščite in vzgoje otrok v sodobnem svetu (v katerem nikjer več ne deluje samo en faktor zase) postala zares družbena vprašanja in da se z njimi v zelo širokem obsegu bavijo mnogi činitelji. V tem sodelovanju smo se vedno znašli skupaj s predstavniki progresivnih sil, zlasti pa pri vprašanjih boja za uresničitev pravic otrok in mladine do izobrazbe in boljšega življenja v skladu z materialnimi pogoji določene države, a na temelju deklaracije o človečanskih pravicah in ženevske deklaracije o pravicah otroka ter borbe za mir za dajanje vseh pridobitev človeškega razuma, znanosti in tehnike v službo človeka.

Po drugi strani pa so si naše organizacije prizadevale čim tesneje sodelovati z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami in posamezniki v naši državi, da bi vzgojo mladih generacij zasnovali na rezultatih sodobnih znanstvenih dosežkov. Tako nas je na primer v boju za predšolske ustanove in vse oblike družbene oblike vzgoje predšolskih otrok vodila poleg socialnih in političnih potreb tudi znanstvena resnica, da je za formiranje človeka zlasti pomemben emocionalni in duševni razvoj v najnežnejši življenjski dobi.«

V nadaljevanju svojega referata je Milka Minić govorila o pomenu družbenih organov, kot so na primer šolski odbori, centri za obveščevanje staršev in podobni organi ter je poudarila, da samo v društvih, ki skrbe za otroke, sodeluje okrog 700.000, v pionirskih svetih pa okrog 300.000 članov. To pomeni, da okrog **milijon odraslih članov** aktivno vpliva na dozorevanje družbene zavesti najmlajših generacij naše države.

Nadalje je govorila o nekaterih vprašanjih, ki so še zlasti pomembna za nadaljnjo dejavnost pri vzgoji mladih, poudarjajoč, da se mora naslanjati na razvoj vseh področij družbenega življenja. Ob tej priliki je dejala, da mora biti skupen cilj vseh boj za napredna razumevanja pri vzgoji najmlajših, za še večje spoštovanje osebnosti otroka, za še večje zaupanje v mlade in za družbene vloge mladine na vseh poljih graditve socializma.

Ob koncu je govorila še o reformi šolstva poudarjajoč, da daje novi zakon o šolstvu osnovne ideje za nadaljnji demokratični razvoj izobraževalnega sistema in veča vzgojno vlogo šole kot družbene ustanove. Zaradi tega je družbena aktivnost v okviru šole velikega pomena in je treba videti vse probleme naših šol, zlasti pa kadrovske in materialne. Družbeni vpliv je zlasti potreben v primerih, če starši svojih otrok ne pošiljajo v šole, čeprav imajo objektivne možnosti za šolanje.

RACIONALNA UPORABA SREDSTEV NAMENJENA RAZVOJU OTROK IN MLADINE

»Kadar govorimo o čim boljših pogojih za razvoj otrok in mladine, mislimo tudi na racionalnejšo uporabo in večje odvajanje družbenih sredstev v ta namen. V izgradnji šolskih prostorov ne dosegamo v petletnem družbenem planu določene hitrosti tudi v letošnjem letu. Istočasno pa pomanjkanje šolskega prostora zlasti v mestih onemogoča normalno delo šole, kar bo pustilo negativne posledice na zdravje in izobrazbo učencev. Drugod vidimo, da odvajajo včasih več sredstev komune ali okraji, ki so gospodarsko slabše razviti ter da zelo koristne pobude in dobro pripravljene akcije šol ali družbenih organizacij, niso zadostno materialno podprte, ker ni bilo razumevanja v ljudskem odboru občine ali okraja, v podjetju ali zadrugi. Prav gotovo bi drugačen sistem finansiranja šolstva ali drugačna kulturna politika pri izdajanju knjig in učbenikov v mnogočem olajšala in pospešila napredek šole in družbene akcije in precej zmanjšala možnost, da taka akcija ponekod zastaja zaradi nerazumevanja posameznika, ki ne vidi njenega pomena, ima pa vpliv v družbenih organih, v katerih se sklepa o materialnih sredstvih.

Prav tako bi bilo treba v urbanističnih planih mest in industrijskih središč ter v projektih za stanovanjsko izgradnjo zagotoviti nujno potreben prostor za otroške vrtce, igrišča, za servise, za pomoč družini zaposlenih staršev itd., da bi se aktivnost ustrezajočih organov, komun, stanovanjskih skupnosti in vseh naših organizacij, pri izgradnji in urejevanju teh za naše otroke in družine nujno potrebnih ustanov, lahko bolje in uspešneje razvijala.

»Naša mladina predstavlja za našo državo najdragocenejše kar imamo,« je poudarjal in ne samo enkrat, tovariš Tito. In če bi organizatorji tega kongresa hoteli kratko izraziti, kaj pričakujemo od tega zborovanja aktivnih družbenih delavcev na področju družbene skrbi za naše otroke in mladino, bi to bilo predvsem usmerjanje naših nadaljnjih prizadevanj na vprašanja, ki so v naših današnjih pogojih bistveno važna za socialistično vzgojo generacij in za nadaljnji socialistični razvoj naše družbe.

Pri mladini krepiti zavest, da je komuna ena izmed oblik socialističnega združevanja

je dejal v svojem referatu na kongresu Vlado Majhen, član odbora za prosveto zvezne ljudske skupščine

Član odbora za prosveto pri zvezni ljudski skupščini **Vlado Majhen** je zatem poročal o vplivu komune na oblikovanje mladih generacij, pri čemer je poudaril, da je to posebna naloga naših komun. V prizadevanju za materialno izgradnjo komun je nešteto možnosti, da pri tem sodeluje mladina vseh slojev, zlasti pa pri družbenem upravljanju, od hišnih do delavskih svetov.

Vzgojni činitelji v komuni morajo vzgajati socialističnega državljana v vsej širini, ki jo poudarja splošni zakon o šolstvu. S tem prihajamo do sklepa, da je treba mlado generacijo v komunah tako oblikovati, da se njena pojmovanja ne bodo zapirala v komunalno življenje, temveč, da se pri otrokih in mladini krepi zavest, da je komuna samo ena izmed oblik socialističnega združevanja naših državljanov in da so poleg nje druge, višje oblike, ki pomenijo skupaj s komunami Jugoslavijo.

Konkretna pomoč komune družini

Vlado Majhen je nadalje govoril o oblikah pomoči, ki naj jo nudi komuna družini pri vzgajanju in napredku otrok. Ta pomoč naj se še bolj razširja v razbremenjevanju gospodinjstva, družbene prehrane in ustanavljanju ustanov za otroke. V komuni ima posebno nalogo stanovanjska skupnost, ki naj skrbi za zboljšanje standarda na družbenih osnovah in za odpiranje ustanov, ki bodo pomagale pri izobraževanju in vzgajanju otrok. Prav potrebno je, da se starši ne bavijo samo v vzgajanjem svojih otrok, temveč tudi vplivajo na vzgajanje otrok v celotni stanovanjski skupnosti. Komuni pripada vloga, da poleg sredstev, ki jih bo sama določila, pritegne k temu tudi gospodarske in druge organizacije ter vpliva na državljane, naj pomagajo s posebnimi prispevki in prostovoljnim delom.

V komunalnem sistemu se razširjata vloga in delavnost šole, ki postaja ob podpori stanovanjskih skupnosti čedalje bolj središče za najraznovrstnejše življenje mladih generacij. Pri tej priliki je poudaril, da je malo družbenih področji, na katerih se je posrečilo pritegniti toliko družbenih organizacij kakor na področju zaščite in vzgajanja otrok. Zato je naloga vseh naprednih sil v komuni združenih v Zvezi komunistov da podpro uvajanje novih delovnih oblik in delovnih metod v vzgajanju najmlajših članov družbe.

Mladino vzgojiti v dobre proizvajalce

Ob koncu svojega referata je Vlado Majhen govoril o potrebi po vsklajevanju programa vzgajanja z raznimi dobami otrok in mladine z njihovimi nagibi in socialnim poreklom. Taki vzgojni činitelji v komuni morajo odpirati perspektivo razvoja delavske, kmečke, srednješolske in druge mladine, predvsem pa jo vzgajati, da bodo postali dobri proizvajalci. Zato je potrebno, da se v komunah čimbolj razvije idejno in politehnično vzgajanje mladih generacij, obenem pa pri njih razvija pripravljenost za delo, pri čemer že prednjačijo mladinske organizacije.

Na koncu je dejal, da je primune odvisno predvsem od krepitve njenih materialnih osnov za ljudi predvsem za mlade generacije.

Po referatu Vlada Majhna je govorila Branka Savič, predsednica Sveta društev za skrbstvo otrok in mladine Jugoslavije, ki je imela referat »Družina in vzgajanje otrok«

Vloga družine in vpliv družbe se v otrokovem razvoju menjata

Branka Savić je na kongresu govorila o družini in vzgajanju otrok

Branka Savić je v svojem poročilu opozorila na izredno važnost družine pri vzgajanju otrok, pri čemer je poudarila, da stopa otrok v življenje skozi družino in da si oblikuje v družini prve človeške lastnosti, ki so pogosto usodne za njegove prihodnje karakterne, emotivne in druge odlike. Vloga družine pa pri vzgajanju in oblikovanju osebnosti otroka se menja, odvisno od njegove rasti.

SPREMENJENI DRUŽBENI ODNOŠAJI SO VPLIVALI TUDI NA DRUŽINSKE ODNOŠAJE

»Napačno delamo, ko govorimo o vlogi družine, ne da bi upoštevali rast otroka,« je dejala Branka Savić. Vloga družine in vpliv družbe ter širših kolektivov se menjata v vsaki stopnji, skozi katero gre otrok v svojem razvoju. Ne da bi podcenjevali pomen vpliva družbe, niti vloge družine, ki se medsebojno izpopolnjujeta v vseh teh stopnjah, se lahko reče, da prevladuje pri majhnem otroku vpliv družine in da je odločilen, kasneje pa čedalje bolj narašča tudi družbeni vpliv in postaja odločilen v končnem oblikovanju osebnost. V tej varnosti, ki jo daje žini emotivno in fizično varnost. V tej varnosti, ki jo daje družina otroku, je tudi njen ogromen pomen. V kasnejših letih je otrok v kolektivu in družbi, kjer tudi uveljavlja svoje lastnosti. Družina daje glavni temelj njegovemu bodočemu razvoju, temelj, na katerem se lahko uspešno gradi in ki se lahko z mnogim naporom izpreminja.

Družinsko vzgajanje je neločljive od strukture družine same, družinskih odnošajev in družbe, katere del je družina.

Z izpremembo družbenih odnošajev v naši državi so se izpremenili tudi družinski odnošaji. Žena je postala enakopravna članica družinske skupnosti z obveznim šolanjem ženske mladine, skupnim življenjem dečkov in deklet v šoli, v mladinskih organizacijah in delovnih akcijah pa so bili uvedeni novi odnošaji, s čimer so se bistveno izpremenili pogoji za ustanavljanje zakonske zveze.

Z vključevanjem žena v gospodarstvo in prehodom na družbeno proizvodnjo izven družine je bila v določenem obsegu omejena vloga družine pri vzgajanju otrok. Družina ne more več samostojno pripravljati otroka za življenje in potrebuje zaposlena žena posebno pomoč pri vzgajanju otroka.

USTANOV IN DRUŠTEV ZA VZGOJO IN SKRBSTVO OTROK JE VEDNO VEČ

Poleg šolanja, zdravstvene zaščite in socialnega zavarovanja otrok, kar je ob pomoči in sodelovanju staršev prevzela družba, so bili ustvarjeni tudi mnogi drugi številni načini pomoči družinam z otroki. Ustanovljene so ustanove za otroke in mladino, katerih število narašča z vsakim dnem, ustanovljene so posebne ustanove za vzgajanje in skrbstvo otrok zaposlenih staršev ter vzgajanje predšolskih otrok, organizirana so posebna društva za skrbstvo otrok in mladine. V šolah so otroci zajeti v pionirski organizaciji, v kateri se razvija vse izvenšolsko vzgojno delo. Razvijanje komunalnega sistema, delavskega in družbenega upravljanja je zelo mnogo pripomoglo k organizirani družbeni skrbi za otroke.«

Ko je govorila o vlogi družbenih in političnih organizacij pri vzgajanju otrok, je Branka Savić dejala:

»Sveti in društva za skrbstvo otrok postajajo pobudniki prvih poizkusov sociološke analize družine. Na posvetovanju strokovnjakov in družbenih delavcev poudarjajo probleme družin v mestih in resen vpliv družine na vzgojo otrok, opozarjajo na pozitivne izpremembe, ki nastajajo v družini, pa tudi na potrebo po individualni pomoči posameznim družinam in po pedagoškem prosvetljevanju staršev. Društva za skrbstvo otrok, ki so nastala kot organizacije staršev, zdravstvenih, prosvetnih in drugih delavcev na področju otroške zaščite, so analizirala konkretne pojave in probleme.

Starši sami so postali aktivisti v organiziranju otroške zaščite in vzgajanju otrok. Problemi vzgajanja, metode njihovega reševanja so se približale staršem samim, ki prenašajo, največ tudi osebno zainteresirani, svoje izkušnje in poudarjajo svoje potrebe v organih družbenega upravljanja. Razen pomoči pri organiziranju zdravstvene in socialne zaščite, razen pomoči šoli, k preobrazbi katere so prispevali in prispevajo, postajajo starši nositelji široke družbene skrbi za otroke.

SKRB ZA OTROKE BREZ RODITELJEV

Poseben problem pri vzgajanju so otroci brez enega ali obeh roditeljev, zlasti pa otroci ločenih staršev. Otroka iz take skupnosti je treba sprejeti v otroške ustanove in kolektive. Vse naše izrazito vzgojne ustanove postajajo obenem tudi socialne.«

Na koncu svojega poročila je Branka Savić poudarila, da naglo naraščanje mest, povečan promet v njih in tesni stanovanjski prostori zožujejo površino za zabavo in razvedrilo otrok, pa je zaradi tega potrebno posvetiti izredno pozornost odpiranju novih ustanov, igrišč in zabavnih kotičkov za otroke kakor tudi ustanov, kjer bi bilo otrokom in mladini omogočeno skupno bivanje. Povezanost otrok in mladine ter njihovo skupno življenje naj omogočijo mlajšim generacijam pridobitev novih izkušenj in znanja.

Ture o odnosih s Francijo

Premier Gvineje je kritiziral francosko vlado, ker ni razširila svojih odnošajev z Gvinejo niti še ni priznala nove neodvisne države — Neredi v Abidjanu — Nov sindikalni zakon v Gani

Konakri, 27. okt. (AFP). Seku Ture, predsednik vlade Gvineje, države, ki je dobila neodvisnost po francoskem referendumu, je kritiziral francosko vlado zaradi njenega oklevanja, da bi razširila zveze z Gvinejo.

Predstavnikom tiska je dejal, da je premier de Gaulle izjavil, da Francija ne bo postavljala nobenih ovir gvinejski neodvisnosti in njenemu razvoju, ki si ga bo sama izbrala. Vendar, je dodal gvinejski premier, »francoska vlada ne daje vtisa, da bi bila naklonjena takemu razvoju, niti kar se tiče francosko-gvinejskega sodelovanja niti na mednarodnem področju«.

Premier Ture je dodal, da je doslej priznalo Gvinejo 36 držav in izrazil upanje, da bodo to storile tudi neke zahodne države ki so se do sedaj tega vzdržale zaradi svojih odnosov s Francijo. V zvezi s tem je dejal, da je Gvineja upala, da jo bo Francija prva priznala.

»Mi smatramo, je na koncu izjavil premier Ture, da smo napravili vse, kar se je dalo, da bi pokazali naše prijateljske namene do Francije, čeprav se je začela v gotovih francoskih krogih kampanja s katero hočejo ovirati reševanje naših problemov.

V predmestjih glavnega mesta Slonokoščene obale Abidjana je prišlo do nemirov, med katerimi je bilo 50 ljudi poškodovanih, ena oseba pa je izgubila življenje. Po sporočilu policije so nerede povzročili agitatorji, ki se borijo proti priseljevanju oseb iz Toga in Dahmoja v Abidjan. V nemirih je pogorelo veliko število hiš, zaradi česar je ostalo približno 7000 prebivalcev brez strehe.

Vlada Gene bo predložila parlamentu predlog zakona o odnosih v industrijski proizvodnji, s katerim bo podprla osnovanje »močnega in odgovornega sindikalnega gibanja«. Minister za informacije Gane Bako je izjavil, da bodo na osnovi tega zakona dobile sindikalne organizacije novo strukturo in da se bo njihov položaj pri pogajanjih z delodajalci močno okrepil.

Sprejem ob iranskem prazniku

Beograd, 27. okt. (Tanjug). Izredni poslanik in opolnomočeni minister Irana v Jugoslaviji Abdol Hossein Meykadeh je priredil sinoči ob nacionalnem prazniku Irana — rojstnem dnevu šaha Rize Pahlevija — svečan sprejem. Na sprejemu so bili podpredsednik zvezne ljudske skupščine Vladimir Simić, člana zveznega izvršnega sveta Hasan Brkić in Moma Marković predsednik odbora za zunanje zadeve zveznega zbora zvezne ljudske skupščine Aleš Bebler, generalni sekretar predsednika republike Leo Mates, pomočnik državnega sekretarja za zunanje zadeve Jože Brilej, funkcionarji državnega sekretarjata za zunanje zadeve in drugi. Na sprejemu so bili tudi člani diplomatskega zbora.

Po umiku Kitajcev s Koreje

Pan Mun Jom, 27. okt. (AFP). Severnokorejski delegati v komisiji za premirje v Pan Mun Jomu so danes sporočili ostalim članom komisije, da so vsi kitajski prostovoljci zapustili Severno Korejo in zahtevali, da enako zapuste Južno Korejo vse tuje sile.

Hkrati s to zahtevo je severnokorejski predstavnik označil umik kitajskih čet kot »važen korak na poti miroljubne združitve Koreje«.

Ameriški general Wilson je to severnokorejsko zahtevo odbil z obrazložitvijo, da to ne sodi v pristojnost vojaške komisije za premirje, temveč da se mora to vprašanje reševati na politični konferenci na višji ravni.

Reševanje ponesrečenih rudarjev

Springhill, 27. okt. (AP) Iz rudnika številka 2 v Springhillu so do sedaj potegnili 12 trupel. Rešili so 81 rudarjev, prav toliko pa jih je še v jami brez vsakega upanja, da bodo ostali pri življenju. Reševanje otežkoča plin. Ob nesreči, do katere je prišlo prejšnji četrtek, kot pravijo zaradi potresa ali pa vsedanja zemlje, so se zasuli vsi vhodi v jamo. Odkopavanje rudarjev bo trajalo še nekaj dni.

V Springhallu se bojijo, da bo družba po tej katastrofi zaprla rudnik kot se je to že zgodilo z oknom št. 4, kjer se je pred nekaj leti zgodila podobna nesreča, v kateri je izgubilo življenje 39 rudarjev. Če bi zaprli ta rudnik, bi na ta način 7000 prebivalcev Springhilla ostalo brez glavnih dohodkov, ker v tem kraju ni nobene druge industrije.

Jutri seja zveznega izvršnega sveta

Beograd, 27. okt. (Tanjug). V sredo bo seja zveznega izvršnega sveta, ki bo razen o načrtu zakona o invalidskem zavarovanju in zaključnih računih zveznih proračunskih skladov za leto 1957 razpravljal tudi o več drugih predpisih, predvsem z gospodarskega področja.

JUGOSLOVANSKA KRONIKA

SIMPOZIJ O RUDJERU BOŠKOVIĆU

SESTANEK ZNANSTVENIKOV V DUBROVNIKU

23. oktobra so se na tridnevni simpozij, posvečen velikemu znanstveniku Rudjeru Boškoviću, zbrali ugledni predstavniki svetovne in jugoslovanske znanosti. Pokroviteljstvo nad simpozijem je prevzel predsednik Tito. Udeležilo se ga je 14 znanstvenikov, šest tujih in Jugoslovani Dušan Nedeljković, Svetomir Ristić, Tatomir Andjelić, Lavo Čermelj, Ivan Supek, Željko Marković, Anton Peterlin in M. D. Germek. V treh delovnih

dneh so udeleženci simpozija podali dvanajst referatov o Boškovićevem delu in njegovem pomenu. Željko Marković pa je tudi na dubrovniški Delavski univerzi predaval o delu in življenju velikega znanstvenika. Potek simpozija so s pozdravnimi pismi spremljali številni ugledni znanstveniki in znanstvene ustanove iz tujine. Delo simpozija je potekalo v dubrovniškem Knežjem dvorcu. Udeleženci so razpravljali tudi o možnostih za sklicanje širšega mednarodnega simpozija v letu 1961, ob 200-letnici Boškovićevega rojstva, prav tako pa tudi o natisu Boškovićevih del in snemanju znanstveno-dokumentarnega filma.

RAZSTAVA NA LOKRUMU

Na otoku Lokrumu so 24. oktobra v okviru simpozija odprli razstavo o življenju in delu Rudjera Boškovića. Odprl jo je Ž. Marković in v kratkem govoru orisal znanstvenikovo življenjsko pot. Ob tej priliki so prebrali tudi brzojavko, ki jo je udeležencem simpozija poslal pokrovitelj predsednik Tito. V brzojavki je poudaril svoje prepričanje, da bo simpozij mnogo pripomogel k znanstveni razjasnitvi Boškovićevega dela, prav tako pa bo veliko doprinesel krepitvi mednarodnega sodelovanja za napredek znanosti in utrditve miru v svetu.

JUBILEJ PESNIKA KRANJČEVIĆA

PROSLAVE V ZAGREBU

Osrednja proslava 50-letnice smrti hrvatskega pesnika Silvija Strahimira Kranjčevića se te dni odvija v Zagrebu. Včeraj je začelo z delom znanstveno zasedanje, posvečeno S. S. Kranjčeviću, ki se ga udeležujejo številni ugledni kulturni in javni delavci. Za zasedanje je bilo predloženih 23 referatov. Danes zvečer bo v Hrvatskem narodnem gledališču svečana akademija, jutri pa bodo v Inštitutu za književnost Jugoslovanske akademije znanosti odprli razstavo s faksimili doslej nerazrešenih Kranjčevićevih rokopisov. V okviru proslave bo izšlo tudi več pomembnih knjig. Društvo književnikov Hrvatske bo izdalo zbornik esejev o Kranjčeviću, Jugoslovanska akademija kritično izdajo Kranjčevićevih pesmi z življenjepisom in bibliografijo. Razmišljajo tudi o možnostih za postavitev pesnikovega spomenika pred novo Filozofsko fakulteto, ki jo bodo sezidali v Ulici proletarskih brigad. Kot ustvarjalec spomenika se omenja kipar Meštrović, ki je edini izdelal Kranjčevićevo plastiko še za njegovega življenja.

PROSLAVE V SARAJEVU IN DRUGOD

Z otvoritvijo razstave »Kranjčevićeva soba« so se v soboto začele proslave Kranjčevićevega jubileja v Sarajevu. Isti večer je bila v Narodnem gledališču svečana akademija. V nedeljo pa so položili vence na pesnikov grob na pokopališču v Koševu. Srednje šole so razpisale nagradni natečaj za najboljša dela na temo »Življenje in delo Silvija Strahimira Kranjčevića«, — podoben razpis bo verjetno razglasila tudi sarajevska Univerza. Proslave, akademije in natis Kranjčevićevih del pripravljajo tudi na Reki, v Senju in drugih hrvatskih večjih mestih.

KONČAN JE TRETJI KNJIŽNI SEJEM

VELIKO ŠTEVILO OBISKOVALCEV

V nedeljo se je končal Tretji jugoslovanski knjižni sejem. — Obiskalo ga je več kot 35 tisoč ljudi. Prireditelji so z visokim številom obiskovalcev, ki razodeva veliko zanimanje za knjige, zelo zadovoljni. Končni podatki o poslovnih dogovorih v okviru sejma še niso znani, pričakujejo pa, da so veliko ugodnejši kakor so bili dosedanji.

NAGRADE ZA NAJBOLJŠE OPREME KNJIG

V okviru Tretjega jugoslovanskega knjižnega sejma je žirija, ki so jo sestavljali likovni umetniki in književniki, podelila nagrade za najlepše opremljene knjige na sejmu. Prvo nagrado je prejela oprema knjige Zv. Goloba »Ptica u oku sunca« (Ivan Picelj — založba »Znanje« iz Zagreba). Drugo nagrado je dobila Vitezova knjiga »Sto vukova« (H. Lukovac — založba »Svjetlost« v Sarajevu). Tretjo nagrado so dobila Zbrana dela Ive Andrića (Ž. Kravljanac in J. Nedeljković, založbi »Prosveta« iz Beograda in »Svjetlost« iz Sarajeva). Štirinajst knjig je dobilo pohvale za dobro tehnično opremo knjig.

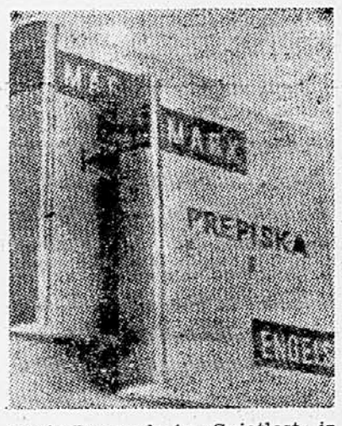

NAGRADE V OKVIRU »MESECA KNJIGE«

Kulturno-prosvetna skupščina Srbije je določila, da bo ob koncu letošnjega »Meseca knjige« prvič podelila nagrado 100 tisoč dinarjev najboljši knjižnici v Srbiji. — Tudi nekatere druge ustanove in podjetja so sklenila, da bodo podelila nagrade za uspelo knjižničarsko delo. Razpisane so nagrade za najbolje urejeno čtialnico in najboljšo pionirsko knjižnico.

DOMAČE NOVOSTI NA DRAMSKIH ODRIH

»KORAK V PRAH«

Beograjsko Narodno gledališče je kot prvo premiero v letošnji sezoni uprizorilo dramo Dragoslava Grbića »Korak v prah«. — Premiera je bila na obletnico osvoboditve Beograda. Udeležili so se je številni predstavniki političnega in kulturnega življenja. Delo je režijsko pripravila Ognjanka Miličević, v glavnih vlogah pa so nastopili Raša Plaović, Dara Milošević-Radovanović, Bogoslava Nikšič, Branislav Jerinić in Dragan Laković. Pisatelj Grbić, ki se je to pot prvič predstavil kot dramatik, je posegel po temi iz sodobnega življenja. Njeni junaki so člani družine predvojnega generala, ki ne morejo najti mesta v novih družbenih odnosih.

»ZASADI JABLANE, SINKO«

V okviru proslave 14-letnice osvoboditve mesta je Narodno gledališče v Somboru uprizorilo premiero nove drame Velimira Subotića »Zasadi jablane, sinko«. Novo dramsko delo Velimira Subotića obravnava temo iz narodnoosvobodilne borbe Vojvodine, usodo kmečke družine, ki je za osvoboditev žrtvovala življenja štirih sinov. Režiser je bil Mihailo Vasiljević, v glavnih vlogah pa so nastopili Bogdan Bogdanović, Momčilo Rašić in Ilija Slijepčević.

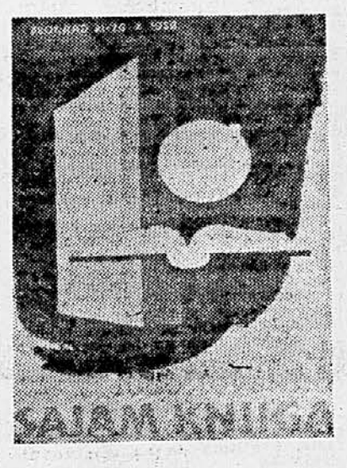

BEOGRAJSKO LIKOVNO ŽIVLJENJE

GALERIJA REPRODUKCIJ VELIKIH MOJSTROV

Z razstavo »Moderno slikarstvo« je bila v Beogradu odprta Galerija reprodukcij mojstrov svetovnega slikarstva, ki jo je s pomočjo UNESCO ustanovil Kulturno - prosvetni svet Jugoslavije. Galerija reprodukcij bo svojo dejavnost razširila po vsej državi. Galerija ima 350 eksponatov, njen razstavni fond se bo v bodoče še večal. — Najširšim krogom obiskovalcev bo Galerija posredovala reprodukcije del, ki so razstavljena v velikih svetovnih galerijah. Prva razstava posreduje 65 reprodukcij vodilnih predstavnikov moderne umetnosti v svetu.

PODALJŠANA RAZSTAVA

Zaradi izrednega zanimanja obiskovalcev so morali razstavo najlepših jugoslovanskih srednjeveških fresk, ki je že mesec dni odprta v hali III na Beograjskem velesejmu, podaljšati do konca tega tedna. Razstavo si je do sedaj ogledalo več kot 50 tisoč ljudi — obisk, ki ga v Beogradu ni zabeležila še nobena sorodna prireditev.

RAZSTAVA IRANSKIH MINIATUR

V galeriji Doma JLA so pretekli teden odprli izredno zanimivo in dragoceno razstavo iranskih miniatur. Pri pripravah za razstavo sta sodelovala Jugoslovanska komisija za UNESCO in uprava Doma JLA. Za razstavo vlada veliko zanimanje.

»NARODNOOSVOBODILNA BORBA V DELIH LIKOVNIH UMETNIKOV«

Ob koncu leta bo »Invalidski list« izdal pomembno edicijo »Narodnoosvobodilna borba v delih jugoslovanskih likovnih umetnikov«. V njej bodo reprodukcije plastik, olj in grafik, ki obravnavajo teme iz NOB in so nastale že med borbo ali po osvoboditvi. 270 reprodukcij bo prikazalo dela sto avtorjev. Ožji redakcijski odbor jih je izbral izmed 1500 predloženih del.

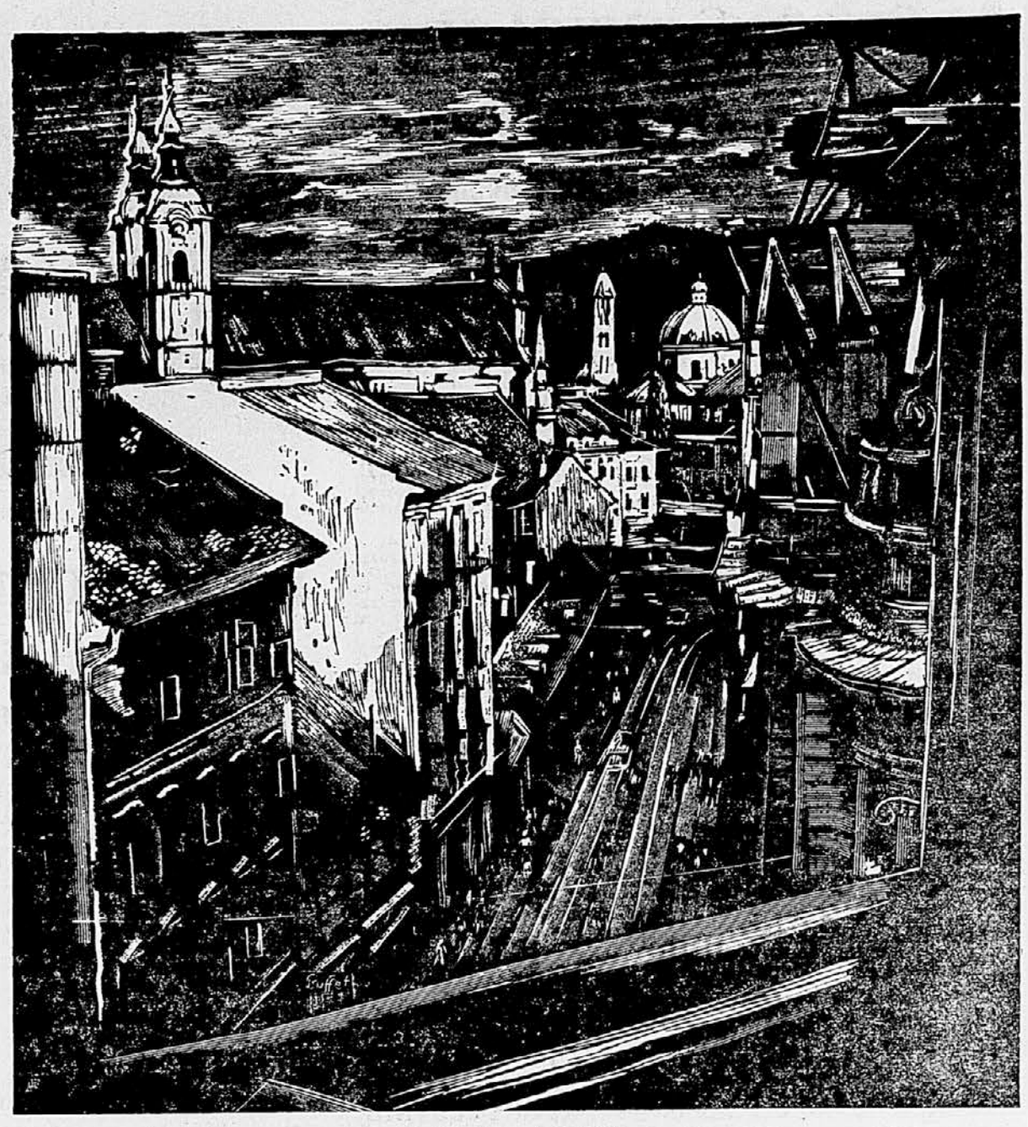

Marijan De Reggi, Ljubljana

MEDNARODNO SODELOVANJE

Akademija za igralsko umetnost v Ljubljani je te dni prejela uradno sporočilo dr. Giorgia Brunaccija, sekretarja Mednarodne zveze za gledališke raziskave, da je Izvršni odbor sprejel slovensko gledališko akademijo za redno članico, Muzej in arhiv Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu pa za dopisnega člana.

Spodbudo za ustanovitev te mednarodne zveze je sprožil I. mednarodni kongres gledališke zgodovine v Londonu (1955), uradno pa je bila ustanovljena na II. kongresu gledališke zgodovine v Benetkah (1957). Ljubljanska akademija se je z moralno in finančno podporo Sveta za kulturo in prosveto LRS udeleževala vseh priprav za ustanovitev te zveze, saj je imela že na londonskem kongresu svojega opazovalca, na beneškem zasedanju pa legaliziranega delegata, ki je na kongresu, na plenumu in na skupščinskih sejah zastopal interese Jugoslavije.

S štatuti, ki so bili po štiriletnih razpravah sprejeti na beneškem zasedanju, se je Zveza konstituirala kot avtoritativna mednarodna ustanova v pravem pomenu te besede, saj združuje gledališko raziskovalne inštitute in individualne raziskovalce ter zagotavlja nacionalnim družbam popolno avtonomijo po zakonih, ki veljajo v njihovih deželah.

Naloge, ki jih je Zveza sprejela na beneškem zasedanju, so številne in vseskozi usmerjene v solidno mednarodno sodelovanje:

Pomoč pri ustanavljanju družb za gledališke raziskave, organizacije kongresov in mednarodnih simpozijev, sodelovanje z raznimi drugimi sektorji zgodovinskih in umetnostnih raziskovalnih središč, olajšave za raziskovalce vseh včlanjenih dežel pri delu v knjižnicah in muzejih, interpelacije pri vladah vseh dežel za ustanavljanje kateder in inštitutov za gledališko zgodovino, sodelovanje pri široki distribuciji znanstvenih, poljudno znanstvenih in tehničnih del na področju gledaliških raziskav s tiskom, periodikami, ploščami, radijskimi in televizijskimi oddajami, organizacija in udeležba pri gledaliških razstavah, pomoč v mednarodnem sodelovanju pri vseh projektih, ki v tej ali oni deželi spodbujajo raziskave na gledališkem polju.

KRANJČEVIČEVE VIZIJE

V soboto in nedeljo je bil v ljubljanskem Eksperimentalnem gledališču komorni koncert umetniške besede Silvija Strahimira Kranjčevića »Vizije«. Kristina Piccoli, Andrej Kurent in Mitja Bitenc so izvajali njegove pesmi »In tyrannos«, »Moj dom«, »Delavcu«, »V želji ljubezni« in »Poslednji Adam« v prevodu Alojza Gradnika. Režirala je Balbina Battelino-Baranovičeva, spremno glasbo je napisal Marijan Vodopivec.

Večer je bil ubran, morda nekoliko preskromen, poskus, ki je prav gotovo težaven. Izvajalci so mu skušali najti bogatejše odmeve.

SIR MALCOLM SARGENT je angleški dirigent velikega slovesa. Rodil se je leta 1895 in leta 1919 je diplomiral in doktoriral iz glasbe. Ukvarjal se je s kompozicijo, toda ko je ob neki priložnosti dirigiral lastno skladbo, je doživel tolikšen uspeh, da se je poslej čedalje bolj posvečal dirigiranju. Že leta 1925 ga je povabil Kraljevski filharmonijski orkester, več sezon je vodil Filharmonijski orkester v Liverpoolu. Leta 1950 pa je kot naslednik Sira Adriana Boulta prevzel mesto glavnega dirigenta pri BBC. Na svojih številnih turnejah je obšel že skoraj vse dežele sveta. — Na koncertu v Ljubljani bo Sir Malcolm Sargent dirigiral uverturo Vaughana Williamsa »The Wasps«, Brahmsov Koncert za violino in orkester z beograjskim violinistom Petrom Toškovim in Sibeliusovo Prvo simfonijo.

Založba »Prosveta« v Beogradu je začela izdajati obširno antologijo jugoslovanske umetnosti. Prvo kolo edicije »Slikarji in kiparji« prinaša reprodukcije Djordja Krstića, Paje Jovanovića, Save Šumanovića, Jovana Bijelića, Marka Čelebonovića in Sretena Stojanovića. V knjigi je reproduciran tudi »Ženski akt« Jovana Bijelića

Poslušali ste radijsko igro

»NENAVADNA PRIGODA GOSPODA BICHA«

ki jo je napisal Népomucène Jonquille, zrežiral Mirč Kragelj, igrali so: naslovno vlogo (gospoda Bicha in njegov drugi jaz) Frane Milčinski, obrobne vloge pa Mira Danilova, Mila Kočičeva, Maks Furijan, Jurij Souček, Lojze Drenovec in še drugi člani radijske igralske družine.

Jonquille ima danes enainpetdeset let in je med francoskimi avtorji izjemen pojav. Vse njegovo pisanje izraža svojskost, pogojeno z življenjsko potjo. Bil je chansonier, pisal je ironične skeče za montmartrska gledališča. Bil je clown. Potem ga je strla bolezen, umaknil se je v samoto, napisal po vojni najboljše francoske radijske igre, med njimi »Nenavadne prigode gospoda Bicha«, »Pulcinellovo življenje«, »Srečne galoše«. — Spomnimo se njegove gledališke farse »Ptičje strašilo«. Francoskim otrokom vsevprek kupujejo njegove pesmi »Kikiriki — le — Korigan«, odrasli bero njegova »skoraj« kriminalna dela. Njegovo pisanje je izven vsakršne mode, je njegovo, hudomušno ironično, človeško prizadeto.

Radijska igra traja kratek čas. Ima svoje zakone. Ti se v ničemer ne stikajo z monotono, ubijajočo vsakdanjostjo pomožnega knjigovodje Bicha, ki mu njegova čudežna sposobnost letanja po zraku (razkrije jo nekega usodnega dne, ko mu tlaka življenju in okolica skoraj streta peroti) nosi le novo nesrečo. Ob delo je, potem ga zgrabi trgovstvo menagerjev, potem niti v cirkusu ni več prostora zanj, za edinstvenega »človeka mehurčka«. — Zdaj še pomožni knjigovodja ne more biti več. Poslednjič vzleti in propade. Od nikogar nikoli resnično priznan, nikoli ljubljen. Rekli smo, da se zakoni radijske igre ne stikajo s tako zgodbo. In vendar je izvedba pokazala tragikomedijo, uspelo, prepričljivo. Režiserško domiselna je, lepo zaigrana. Frane Milčinski je našel za gospoda Bicha in njegov drugi jaz dolgo iskani izraz. Njegov je, v nekem smislu povsem nov. V nekem smislu napleten po Jonquillovih avtorskih sledeh. Veliko večkrat se izrazno stopi z Milčinskim. Odmevi drugih vlog so vertikalno vzporedni. Radijska igra o nenavadnih prigodah gospoda Bicha je živa, slušno prepričljiva. Nekaj je v njej Jonquillovega, vse tisto, kar preraščа igro nasvoloh in razkriva poti življenja. S hudomušno ironično silo.

-mgh-

Premiera v Operi

Priljubljena Mascagnijeva »Cavalleria rusticana« je bila po mnenju newyorških kritikov »epidemija, ne opera«. Skladatelj jo je napisal za neko tekmovanje, ki ga je objavil glasbeni založnik Sanzogno. Mascagniju so prisodili prvo nagrado. Prva izvedba dela je bila 1890 v Rimu. Sprožila je navdušenje, ki se ni poleglo do današnjega dne. Takoj so jo sprejeli v repertoar vseh pomembnejših gledališč po svetu.

S pomočjo založnika, ki je založil »Cavallerio«, je bila maja 1892 v Milanu prva izvedba Leoncavallovih »Glumačev« pod Toscaninijevim vodstvom. Uspeh je bil nenavaden.

Kmalu so spoznali medsebojno podobnost obeh oper in juričeli uprizarjati skupaj v enem večeru. Čeprav so nekajkrat poskušali izvedbe »Cavallerie« in »Glumačev« razdružiti in jih uprizarjati z drugimi deli, poskusi niso uspeli. Obe operi danes po vsem svetu izvajajo skupaj in nihče niti ne pomisli, da bi ju razdvajal.

Našo uprizoritev, katere premiera bo v četrtek, 30. oktobra, so pripravili dirigent Bogo Leskovic, režiser Ciril Debevec, scenograf inž. arh. Ernest Franz, kostumerka Mija Jarčeva in zborovodja Jože Hanc. V »Cavallerii rusticani« bodo v vlogi Santuzze nastopale Vanda Gerlovičeva, Hilda Hölzlova in Manja Mlejnikova, v vlogi Turrida Miro Brajnik in Attilio Planinšek, Lucijo bodo pele Elza Karlovčeva, Bogdana Stritarjeva in Vanda Ziherlova, Alfia Simeon Car, Vekoslav Janko in Franc Langus, Lolo pa Božena Glavakova in Manja Mlejnikova. V »Glumačih« bodo nastopali Drago Čuden in Attilio Planinšek (Canio), Manja Mlejnikova, Milica Polajnarjeva in Nada Vidmarjeva (Nedda), Franc Langus in Samo Smerkolj (Tonio), Gašper Dermota in Jože Gašperšič (Beppo), Marcel Ostaševski in Slavko Strukelj (Silvio) ter Anton Prus (Kmet).

»VEJA V VETRU« — OPERA

Mladi makedonski skladatelj Toma Prošev komponira opero »Pajažina«. Libretistu Dragoslavu Ortakovu je dala snov drama makedonskega pisatelja Kole Čašula »Veja v vetru«, ki so jo letos večkrat uprizorili na Sterijinem pozorju in jo je igralo tudi ptujsko gledališče. Seveda je drama ob prenosu v libreto doživela nekaj bistvenih sprememb. Opera bo imela izrazit komorni značaj. Verjetno jo bo uprizorilo Narodno gledališče v Skopju konec letošnje ali v začetku prihodnje sezone.

Nadaljnje utrjevanje ribiških organizacij

S VII. plenuma Ribiške zveze Slovenije

V nedeljo je bil v Ljubljani VII. plenum Ribiške zveze Slovenije. Udeležili so se ga vodilni funkcionarji vseh zvez ribiških družin v Sloveniji.

Na plenumu so razpravljali o novi teritorialni razdelitvi voda v Sloveniji na ribiške rajone in okoliše in o izločitvi posameznih vod iz ribiških okolišev zaradi intenzivne gojitvi plemenitih rib. Doslej so bile slovenske vode razdeljene na 16 ribiških okolišev, ki jih je upravljalo 11 ribiških društev. Po novem zakonu o sladkovodnem ribištvu, ki je bil letos sprejet, pa upravlja in neposredno gospodari z vodami v dodeljenem okolišu ribiška družina kot osnovna ribiška organizacija, njeno delo pa nadzira zveza ribiških družin, ki obenem povezuje vse družine v rajonu. Zato je plenum sprejel predlog nove odredbe, po kateri bodo slovenske vode razdeljene na 11 rajonov in 65 ribiških okolišev. Iz okolišev bo izločenih 57 vod ali njihovih delov, katere bodo proglašene s posebno odločbo za rezervate, ki bodo plemenska baza za ribogojne obrate. Predlog odredbe o razdelitvi voda in odločbe o izločitvi posameznih voda bo predložen sekretariatu Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo.

Da bi ribiške organizacije lahko delovale po čimbolj enotnem sistemu in da bi bila pravilno izvedena razmejitev pristojnosti med zvezami in novimi družinami, ki so postale z novim zakonom samostojne pravne osebe, so na plenumu sprejeli vzorna pravila za zveze ribiških družin in za družine, vzorni pravilnik za izvajanje športnega ribolova in pravilnik za poslovanje disciplinskih so[illegible] s priporočilom, da jih orga[illegible]ije prilagode svojim razmera[illegible]

[illegible]ben poudarek je dal plenu[illegible]stavljanju letnih gospodarskih [illegible]rtov za leto 1959 in zlasti mini[illegible]emu načrtu vlaganja naraščaj[illegible] plemenitih rib (salmonidov) ter načrtu gojitve in ulova [illegible]žnih rib. V prihodnjem letu je predvideno za vlaganje v naše vode 2,190.000 zaroda potočne postrvi, 210.000 soške postrvi, 380.000 šarenke (amerikanske postrvi), 712.500 lipanov in 86.000 sulcev ali skupaj 4,078.500 salmonidnega naraščaja. Razen tega bodo vložili tudi 13.000 mladih ščuk.

V minimalnem načrtu ulova in gojitve tržnih rib se predvideva, da bodo dale ribiške organizacije v letu 1959 na trg okoli 38.000 kg sladkovodnih rib ter 2200 kg rakov. Pri tem pa ni upoštevan športni ulov, ki znaša letno čez 100.000 kg. V tem pogledu so ribiške organizacije znatno napredovale, saj so nudile letos potrošnikom že precejšnje količine sladkovodnih rib.

Plenum je razpravljal tudi o perečem vzrašanju škode na ribah, ki jo povzročajo industrijska podjetja z odpadnimi vodami in hidrocentrale z odpiranjem in zapiranjem vode ter s čiščenjem zbiralnih jezer. — Škoda gre v milijone. Ker pa doslej ni bilo enotnega kriterija pri ugotavljanju in izračunavanju odškodnin, je plenum sprejel predlog ustreznega pravilnika, ki bo predložen v odobritev sekretariatu Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo.

V ribiških organizacijah se kaže iz leta v leto močnejša gospodarska dejavnost in so slednje že prerasle iz prejšnjih športnih v gospodarske organizacije. Zaradi tega se je pokazala nujna potreba po ustanovitvi ustreznega ribiškega gospodarskega organa. — Plenum je razpravljal o tem in sprejel predlog za ustanovitev ribiške zadruge, ki bi združevala gospodarsko dejavnost ribiških organizacij v Sloveniji (proizvodnja, notranja in zunanja trgovina, usluge, pospeševalna služba itd.).

Razpravljalo se je tudi o raznih drugih organizacijskih in gospodarskih problemih ribištva v Sloveniji ter ugotovilo, da je slovensko sladkovodno ribištvo zopet napravilo velik korak naprej.

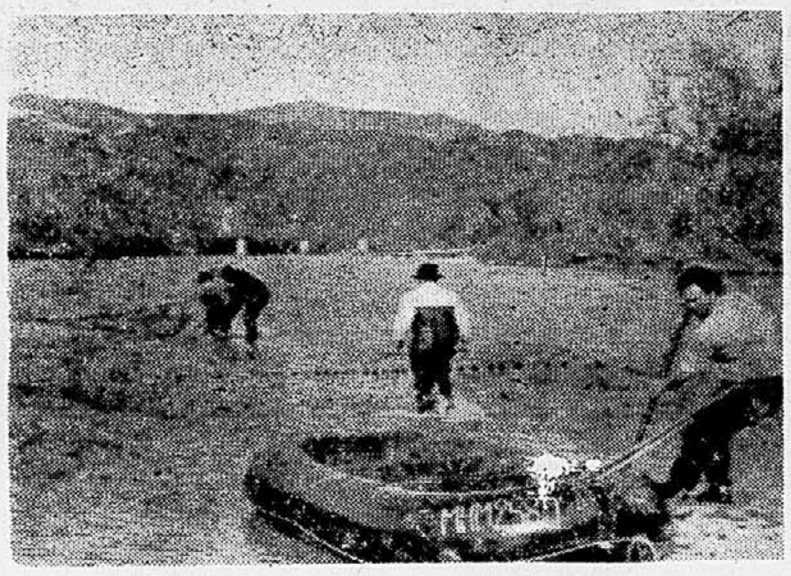

Ribolov za široko potrošnjo z vlačilno mrežo na Savi

Pred pocenitvijo kruha v koprskem okraju

S posvetovanja v Trgovinski zbornici v Kopru

Če v mlekarni v Kopru naročite skodelico toplega mleka in dve žemljici, boste za to plačali 44 din. Žemlja stane 12 din in tehta 10 (če je vse prav!); kilogram torej 120 din. V gostinskih obratih je račun za potrošnika še slabši. Cene kruhu gostinci sicer že lep čas niso spremenili, so pa rezine zato vse tanjše. Baje pride 1 kg kruha pri takem rezanju marsikje tudi na 200 din in več.

Nadejati se smemo, da bo kmalu bolje. Te dni je bilo namreč v Trgovinski zbornici v Kopru posvetovanje, ki so se ga udeležili predstavniki okrajnega tajništva za gospodarstvo in zastopniki pekarskih obratov iz vseh občin v okraju. Ugotovitve, do katerih so prišli po temeljitih kalkulacijah, so presenetljive. Pokazale so, da je bilo v dosedanjih kalkulacijah precej »zraka« in da je možnost znižati cene kruhu ter žemljam.

Doslej je bil črni kruh po 56 din, žemlje po 8 do 10 in bel kruh (različno po občinah) od 72 do 78 din. Na omenjeni konferenci so prišli do soglasnosti v tem, da se črn kruh lahko poceni, ne da bi bile pekarne »ogrožene« v svojem obstoju, na 54 din, žemlje na 6 do 8 din in bel kruh na 70 (v Postojni, Sežani in Hrpeljah), do 74 (v Izoli in Kopru) ter 76 (v Piranu, kjer so stroški peke iz objektivnih vzrokov višji), z drugimi besedami temeljit pogovor je pokazal, da bo ponekod kruh sedaj lahko cenejši, kot je bil pred podražitvijo moke 1. oktobra. »Zraka« pekarnam torej res ni manjkalo. Zgoraj omenjene maloprodajne cene bo sedaj trgovinska zbornica predložila vsem občinskim ljudskim odborom in ko bodo le-ti sprejeli ustrezne odločbe o maksimiranih cenah kruha (v navedenih zneskih) bodo pekarne kruh prodajale po teh novih, nižjih cenah. F. M.

Premalo kletnih prostorov

Ob trgatvi v ljutomerskem vinogradniškem področju — V Jeruzalemu kakovosten pridelek belega burgundca in ranine

Na Vinogradniškem gospodarstvu Jeruzalem so že potrgali okrog osem vagonov belega burgundca in ranine. Obe sorti sta letos odlične kakovosti, saj sta dosegli tudi do 25 stopenj sladkorja. Pri trgatvi sodeluje okrog 260 ljudi, med katerimi so poleg stalnih delavcev tudi člani njihovih družin. Sedaj trgajo sauvignon, traminec, šipon in laški rizling. Računajo, da bodo letos pridelali okrog 40 vagonov. Pridelek bi bil še večji, vendar jim je štiri vagone uničila toča. Skupne površine vinogradniškega gospodarstva znašajo 124 ha, od tega 80 ha rodnih vinogradov. Ostale površine so v glavnem mladi nasadi in nekaj zemlje, ki jo pripravljajo za obnovo. Trgatev bodo predivoma zaključili do 5. novembra. Zaradi velikih količin sadja imajo težave s vkletenjem sadjevca. Kljub temu so ga vkletili okrog 15 vagonov. Kleti so največji problem gospodarstva, saj imajo 11 manjših vinskih kleti ter večji kleti v Jeruzalemu in Svetinjah. Nobena klet pa ni primerna za šolanje visokokvalitetnih vin. Razpravljajo tudi o gradnji nove kleti, ki bi bila nujno potrebna. Doslej so prodali okrog 25 vagonov jabolk, medtem ko je po sadovnjakih še okrog 15 vagonov poznega sadja. Poseben problem podjetja so ceste Jeruzalem—Svetinje in Jeruzalem—Cuber, ki jih zaradi vedno večjega prometa ne morejo več vzdrževati.

Trgatev na Vinogradniškem gospodarstvu Ljutomer je prav tako v polnem teku. Priprave so bile pravočasne in kvalitetno opravljene. Vinska trta je na področju tega gospodarstva zasajena na površini 330 ha. Letos bodo pridelali predvidoma 70 do 80 vagonov. Trgatev bo trajala predvidoma do 8. novembra. Na vinogradniškem gospodarstvu Ljutomer so pričakovali boljšo gradacijo in niso povsem zadovoljni. Na kvaliteto vina je vplivala suša. Problem zase so tudi pri tem gospodarstvu kletni prostori. Vinski mošt imajo vkleten v 23 kleteh, sadjevec pa v sedmih kleteh. Zaradi pomanjkanja kletnega prostora praznijo cisterne za vodo, jih impregnirajo in polnijo s sadjevcem. M. K.

MARIBOR

Občinski svet Svobod in prosvetnih društev tezenske občine je letos priredil že drugi občinski kulturni teden, ki je trajal od 18. do 26. oktobra. Na njem so sodelovala vsa kulturno-prosvetna društva in »Svobode« tezenske občine. Kulturni program je bil smotrno razporejen, tako da je bila slehernі večer v Kulturnem domu na Teznem dramska predstava ali pa koncert pevskih zborov in godb. KUD iz Hoč pri Mariboru je uprizorilo na Teznem »Vio malo«, domača »Svoboda« pa »Škandal pri Bartletovih«. V torek zvečer je bil v kinodvorani TAM velik koncert, na katerem je sodelovalo 6 pevskih zborov iz Miklavža, Hoč, Pobrežja, Slivnice in Dupleka. Ob tej priložnosti so nastopili tudi mladi godbeniki tezenske »Svobode«. Zaključek II. občinskega tedna na Teznem je bil 25. oktobra, ko je bila v kinodvorani TAM velika zaključna prireditev.

*

Občinski odbor Zveze borcev tezenske občine je na nedavnem zasedanju sklenil, da tudi letos dostojno proslavi Dan mrtvih. V ta namen je odbor sklenil, da bo priredil za vse prebivalce tezenske občine 1. novembra žalno komemoracijo na pobreškem pokopališču. Ob tej priložnosti bo na grobovih padlih borcev spregovoril ljudski poslanec Štefan Pavšič, godba na pihala DPD »Svoboda« Tezno bo zaigrala žalostinske, pevski zbor bo zapel nekaj pesmi, nato pa bo častna četa JLA izstrelila salvo. Tako se bodo prebivalci tezenske občine tudi letos spomnili padlih borcev. —gd

OGLASUJTE V »SLOVENSKEM POROČEVALCU«

Dobra letina je letos obložila veje v sadovnjakih, obtežila trsje v vinogradih, veter pa stresa tudi krošnje polne sladkega kostanja ob robu gozdov. V vrtu mariborske bolnišnice pa so obrodila pri nas zelo redka drevesa — dišeče limone in pomaranče. Posebnost teh južnih sadnih drevesc je še ta, da lahko na njih občudujemo hkrati cvetove in plodove. Marljivi vrtnarji bolnišnice so lahko ponosni na redkost svojega vrta, ki je tudi sicer negovan tako, da pritegne z živobarvnostjo in urejenostjo ... (jp)

Za ureditev Javornika

Že kmalu začetek kanalizacijskih del — Nov most čez Savo — Izpopolnitev javne razsvetljave

Čeprav je Javornik v neposredni bližini Jesenic, so ga glede komunalne dejavnosti le nekoliko zapostavljali. Zaradi tega je prav, da se je občinski ljudski odbor lotil reševanja nekaterih komunalnih problemov, ki so najbolj pereči. Nedavno si jih je posebna komisija občinskega sveta za komunalne zadeve tudi ogledala. Ugotovila je, da je treba čimprej urediti kanalizacijo, kajti sedanje stanje je nevzdržno. Kaže, da se bodo dela že kmalu začela, saj so načrti že v izdelavi, naročili pa so že tudi cevi. Del denarnih sredstev je prav tako zagotovljen.

Komisija si je ogledala tudi lokacijo za nov most čez Savo, ki naj bi povezal Javornik in Koroško Belo z Blejsko Dobravo. Nov most je vsekakor nujno potreben, saj je sedanja brv že dotrajana. V poštev bi prišli dve varianti: poleg sedanje brvi pri jezu ali pa nekoliko niže, kjer je Sava najožja. Vsekakor bo treba obe lokaciji dobro preštudirati in se odločiti za tisto, ki bo najbolj ustrezala večini. Občinski svet za komunalne zadeve se že zavzema, da bi most čimprej zgradili.

Komisija si je ogledala tudi ulice in poti. Prebivalci nekaterih delov Javornika imajo namreč neprimerno dolge dohode do železniške postaje in železarne. S svojim mnenjem bo seznanil odgovorne činitelje, da bi vse zadeve rešili v okviru sedanjih možnosti. Glede drugih komunalnih potreb na Javorniku naj omenimo zlasti ureditev električne razsvetljave na Kidričevi cesti, ki je že v delu, nujno pa bi bilo tudi, da bi začeli graditi trgovsko poslopje, saj so denarna sredstva že zagotovljena. V perspektivi pa bi morala biti v načrtih tudi graditev prosvetnega doma in kopališča, o čemer so doslej že precej govorili na raznih sestankih in drugod.

Na Koroški Beli pa bi morali čimprej preurediti šolsko poslopje, saj je otrok vedno več, prostora pa premalo. Uprava šole je bila prisiljena ponovno odpreti razred v stari šoli, ki nikakor ne ustreza več svojemu namenu. K.

Žreče

Vse kaže, da se bo kmetijska zadruga v Žrečah le priključila k sosedni KZ Pohorje. Prvi so se na polletnem občnem zboru za priključitev odločili žreški zadružniki, zatem pa so na to pristali na svojem polletnem zboru tudi člani pohorske zadruge. Nova zadruga bo dokaj močna gospodarska enota.

Rakovec

Problem šolskih prostorov je v gorskem kraju Rakovec na Pohorju v zadnjem času vse bolj pereč. Šolska zgradba se je že skoraj začela podirati in tako so morali strop v učilnic[illegible] podpreti. Vsekakor je pouk [illegible] takem prostoru celo življenj[illegible]sko nevaren, ob slabem vreme[illegible]nu pa doteka vanj tudi voda. [illegible]edaj so zače[illegible] poslopje gozdne uprave, v k[illegible]terem bodo uredili dve učilni[illegible] in stanovanja za učitelje.

Trg s kmetijskimi pridelki

Na trgu z živino se je stanje izboljšalo z izjemo v nekaterih področjih, tako, da preskrba z mesom ni več problematična. Mesarska podjetja sicer še nabavljajo živino v drugih republikah, vendar že na bližnjih področjih. Ponudba in povpraševanje po teletih sta nekako vsklajena.

Ponudba jajc je izredno nizka. Nekatera potrošna središča so dobila jajca iz rezervnih zalog po ceni na drobno 20 oziroma 21 din.

Odkup krompirja je glede na sezono nizek, zanimanje zanj je pa veliko zlasti od strani potrošnih središč v drugih republikah in vojske. Proizvajalci krompir zadržujejo, vendar je pričakovati, da se bo položaj v tem pogledu zboljšal.

Promet s fižolom je minimalen in založenost trga z njim slaba. Popravilo pa se je stanje v preskrbi s čebulo. Intervencija z uvozom čebule je pripomogla, da se je ponudba čebule po dogovorjeni ceni povečala predvsem v Makedoniji. Z ostalo povrtnino je bil trg založen, vedno manj pa je na trgu paradižnika (nekatera središča so že brez njega). V tem času je živahen promet z zeljem, kateremu se je cena znižala.

V prometu z jabolki ni večjih problemov. Cene so nekoliko narasle, kvaliteta pa na splošno ni najboljša.

Iz Murske Sobote poročajo, da imajo težave za prevoz glavnih pridelkov, ker ni na razpolago dovolj vagonov.

Vino oz. mošt odkupujejo po dogovorjenih cenah, proizvajalci ga nudijo v prodajo zlasti tiste količine, za katere nimajo posode. V novomeškem okraju prodajajo zadruge mošt po 60 do 65 din za liter.

Okraj	Cena pri KZ	Cena na drob.	Cena na deb.
KROMPIR:			
Ljubljana	9	12	11
N. Gorica	11	13	12
Koper	12	15	13
Celje	9.50	15	13
M. Sobota	10	11	11
Novo mesto	9	12	10
ZELJE:			
Ljubljana	10	14	12
N. Gorica	18	20	
Koper	19	28	22
Celje	12	20	17
M. Sobota	15	15	
Novo mesto	9	15	10
CVETAČA:			
Ljubljana		32	28
N. Gorica	20	24	
Koper	40	50	42
Celje	30	46	40
ČEBULA:			
Ljubljana		56	49
N. Gorica	40	45	
Celje	35	62	55
Koper		75	65
M. Sobota		75	
Novo mesto		62	
PARADIŽNIK:			
Ljubljana		32	28
N. Gorica	14	18	
Koper	27	35	
PAPRIKA:			
Ljubljana		49	42
Maribor		60	52
N. Gorica	22	24	
Koper	33	40	
Celje	32	58	50
M. Sobota	30	35	
Novo mesto		40	
JABOLKA:			
Ljubljana	18	29	25
N. Gorica	11	16	
Koper	15	32	24
Celje	20	24	22
M. Sobota	15	22	20
Novo mesto	19	30	22
GROZDJE:			
Ljubljana		52	45
Maribor		100	86
N. Gorica	35	45	40
Koper	45	60	
Celje	35	66	58
KOSTANJ:			
N. Gorica	35	45	
Koper	35	50	
Celje	20	36	30
OREHI:			
Celje	95	140	125
Novo mesto	95	130	
HRUŠKE:			
Celje	22	28	24
GOVEDO SRED. KVALITETE:			
Ljubljana	135	270	
N. Gorica	115	270	
Koper	120	275	
Celje	115	270	
M. Sobota	110	260	
Novo mesto	115	280	
TELETA:			
Ljubljana	220	370	
N. Gorica	205	345	
Koper	210	330	
Celje	180	320	
M. Sobota	180	290	
Novo mest	198	340	
PRAŠIČI:			
Ljubljana	200	400	
N. Gorica	195	350	
Koper	205	400	
Celje	195	360	
M. Sobota	205	390	
N. mesto	203	360	
JAJCA:			
Ljubljana	17	20	
N. Gorica		25	
Koper		24	
Celje	18	21	
M. Sobota	14	15	
Novo mesto	18	22	
MLEKO:			
Ljubljana	27	31	
N. Gorica	24	32	
Koper	25	36	
Celje	24.50	36	
M. Sobota	24	26	
Novo mesto	24	32	

ŠPORT

INVALIDI — SPORTNIKI PRI KEGLJIH IN BALINIH

Ljubljančani pred primorskimi igralci

Pred dnevi so se invalidi-športniki iz vse republike v Novi Gorici pomerili za naslov najboljših republiških ekip v kegljanju in balinanju. Vsega je bilo 61 tekmovalcev za vseh šest kategorij.

Kegljanja se je udeležilo 30 tekmovalcev, med katerimi je v prvi kategoriji zmagal 100-odstotni invalid Matko (Lj) s 321 podrtimi keglji, v II. Kovačič (Mrb) s 340, v III. Ribič (Celje) s 383, v IV. Grošelj (Kr) s 391, v V. Glinšek (Lj) s 381 in v VI. Majer (G) s 377 keglji.

V balinanju so bili najbolj usmerjeni na uspeh primorski invalidi, saj je ta šport tamkaj najbolj udomačen. Favoriti za najboljše mesto so bili tako Koprčani in Goričani. Vzlic temu pa so imeli več sreče Ljubljančani, ki so vse partije odločili sebi v korist in zasedli tako prvo mesto. Vrstni red je bil takle: Ljubljana 6, Gorica 4, Koper 2 in Kranj brez točke.

Po končanem tekmovanju je bil hotelu »Sabotin« skupni sestanek, kjer so zbrane invalide pozdravili zastopniki športnih forumov in jim želeli čim živahnejše udejstvovanje na tem področju in kar se da uspehov pri nadaljnjem tekmovanju. S. P.

Ljubljanska balinarska ekipa, ki je zasedla prvo mesto

GASILCI NA KVALITETNEM TEKMOVANJU

Najspretnejši na najtežji preizkušnji

V Medvodah je bilo minulo nedeljo veliko gasilsko tekmovanje. Devet najboljših slovenskih prostovoljnih gasilskih društev iz raznih slovenskih krajev je po kvalifikacijskem tekmovanju, ki je zajelo vsa slovenska gasilska društva (1342), tekmovalo še na zaključnem republiškem prvenstvu. Prireditelji so razpisali zelo zanimiv in pisan spored; dragocene prvenstvene točke za končno razvrstitev je bilo namreč moč nabirati v štirih disciplinah, in sicer v delanju vozlov, polaganju cevovoda na razdaljo 210 metrov, nadalje v praktični mokri vaji v Zbiljah in naposled v nadvse privlačnem gasilskem deseteroboju.

Prvo mesto na tej elitni gasilski preizkušnji je zasedlo prostovoljno gasilsko društvo Celuloza iz Vidma-Krškega, ki je nabralo za končno oceno 769 točk. Na častnih naslednjih mestih sta nato gasilski društvi iz Kranja (728) in Maribora (721,5), nato pa: Drašiči, Radovljica, Stanežiče, Kamnik, Jesenice in Mežica.

Posebno pohvalo na tem tekmovanju so zaslužili zlasti gasilci iz Drašičev, ki nimajo niti lastnega gasilskega doma niti lastnih rekvizitov in naprav, tako da so morali celo tekmovati z izposojenimi, pa so vendar zasedli zelo vidno četrto mesto pred mnogimi drugimi gasilskimi društvi, ki imajo mnogo ugodnejše pogoje za redno delo.

Tekmovanje se je začelo zjutraj ob 8. uri in je nato ves dan pritegnilo zelo veliko gledalcev iz Medvod in od drugod. Ob 17. uri je bila slovesna razglasitev rezultatov, predsednik gasilske zveze Slovenije Matevž *Hace* pa je razdelil tekmujočim lepe diplome.

Republiško prvenstvo GSZ v Medvodah je uspelo nad vse pričakovanje in hkrati opozorilo slovensko javnost na velik napredek te delavoljne prostovoljne domače organizacije.

Atletom gre še zmerom

Preteklo nedeljo so imeli v Litiji atletski miting, ki so se ga razen domačih tekmovalcev udeležili tudi Trboveljčani. V precej hladnem vremenu so bili doseženi le povprečni izidi.

Zmagovalci v posameznih disciplinah so bili 100 m Samec 12.1, 1000 m: Kukovica 2.50, 4x100 m Litija 48.8, višina: Vresk (Trb) 155, daljina Samec 578, kopje Štrus 43.75, disk Vajdič (Trb) 39.90, krogla (5 kg): Marzidovšek 13.74, kladivo: Kolman 43.67. (Vsi zmagovalci — razen označenih dveh so bili domačini).

•

Isti dan so se tudi na Odredovem stadionu v Ljubljani zbrali številni domači atleti, ki izkoriščajo zadnje tople dneve. V glavnem so se merili med seboj taki, ki pri rednih tekmah ne pridejo toliko do veljave. Tako je n. pr. mladi metalec kladiva Vidmar dosegel daljino 47.93 m, član kočevskega Partizana Pucelj pa skočil v višino 181 cm. Kladivarjev tekmovalec Šketa je pretekel 60 m v 7.1, mladinec Odreda Šeme pa 7.2, Ingolič je zabeležil na 200 m čas 23.2, Groznik (oba 0) pa na 1000 m 2:35.4; med metalci je bil tokrat najuspešnejši Kastelic, ki je prišel z diskom 39.20 m daleč. -s.

•

V mladinski košarkarski tekmi je trboveljski Rudar premagal ekipo domačega Partizana 43:42 (27:22).

V tekmi za točke NPL sta se enajstorici Litije in Bele krajine razšli z neodločenim izidom 1:1 (1:0). Pri gostih so bili najbolj uspešni obrambni igralci. r.

Olympia za zdaj druga

Slav. Brod, 27. okt. V II. kolu tekmovanja za ekipno šahovsko prvenstvo II. zvezne lige so bili doseženi tile izidi:

Olympia — Akademičar 4:2 (4), Železničar — Crv. zvezda 1:7 (2).

Po II. kolu vodi Crv. zvezda z 11 (3) točkami pred Olympijo 10 (5), Akademičarjem 7 (5) in Železničarjem 4 (3).

Jutri bodo igrali III. kolo.

DOGODKI PO SVETU

Izvršni odbor mednarodne veslaške federacije je sklenil izvesti leta 1962 prvo svetovno prvenstvo v veslanju. Razen tega so se odločili, da bodo tradicionalni evropski šampionat razširili na regato za naslov svetovnega prvaka. Prizorišče svetovnega prvenstva bodo izbrali na kongresu federacije leta 1960 v Rimu.

Ženska telovadna reprezentanca Zah. Nemčije je na Nizozemskem premagala domačo reprezentanco najboljših telovadk z 231.45 : 230.65 točke. Najboljši tekmovalki sta bili Nemka Fottner in Nizozemka Leibrand, ki sta dobili oceni po 47.75 točke.

V Trentu je teniška reprezentanca Italije premagala izbrane igralce Finske 3:2.

V NEKAJ VRSTAH

Izidi zvezne rokometne lige: MLADOST : PARTIZAN 13:11 (7:4), ZAGREB : CRV. ZVEZDA 22:14 (12:10), MLADA BOSNA : LOKOMOTIVA (Zgb) 27:16 (16:7) in BORAC : ŽELEZNIČAR (Bgd) 12:9 (6:5). S to zmago je Borac iz Banje Luke osvojil jesensko prvenstvo.

Na svetovnem prvenstvu v umetnostnem kotalkanju v Bologni je edina jugoslovanska zastopnica Tjaša Andree po tekmovanju v obveznih likih na desetem mestu z oceno 622,2 točke med 20 tekmovalkami.

Mednarodna letalska organizacija FAI je potrdila oba svetovna jadralna rekorda, ki sta ju septembra postavila jugoslovanska jadralca Mrak in Cvetka Klančnik, in sicer prvega s 97.066 km drugega pa s 85,420 km na uro.

Velik namiznoteniški dogodek

Na mednarodnem prvenstvu Jugoslavije v namiznem tenisu (od 7. do 9. novembra) bodo v Zagrebu zbrani skoraj vsi najboljši evropski igralci. Kakor računajo z gotovostjo, bodo tudi med njimi Madžari Berezik, Földy, Gyetvai in Sido, nekdanji svetovni prvak Anglež Leach, Romun Reiter, Poljaka Kuczinski in Colinski, Avstrijec Wegrath ter Belgijec Rolland in Grk Horopulos. Med ženskami bosta igrali Angležinji Rowe in Thomson, Romunka Roseanu ter znane Madžarke Koczian, Lantos in Mosoczy. Na turnirju bo odigran tudi meddržavni dvoboj med Jugoslavijo in Švedsko.

VIDEMSKA ZMAGA V PODROBNEM

Kakor smo že pisali, so naši rokoborci v Vidmu (Italija) zasedli v srečanju z Italijani in Avstrijci v grško-rimskem slogu prav vidna mesta. V celoti se je ekipa Jugoslavije z 28 točkami povzpela na prvo mesto pred Zah. Nemčijo (26) in Italijo (23). Avstrijci so nabrali vsega 8 točk in ostali zadnji.

Podrobni izidi: Doraj : Ritter (A) 2:0, Gološin : Trippa (I) 0:2, Martinović : Pirazzoli (I) 2:0 in Martinović : Sexhmittner (ZN) 1:1, Horvat : Hoppe (ZN) 2:0 in Horvat : Bergen (A) 2:0, Simić : Utz (ZN) 2:0, Simić : Molon (I) 1:1, Čučić : Grassi (I) 2:0, Bakšaj : Dietrich (ZN) 0:2, Bakšaj : Marcucci (I) 1:1.

Odred : Ljubljana 9:7

Dvorana Doma železničarjev ob avtobusni postaji je bila v nedeljo premajhna, da bi bila lahko sprejela vse privržence boksarskega športa, ki so si želeli ogledati ljubljanski derby med favoriziranim Odredom in Ljubljano. Seveda je Odred veljal za zanesljivega zmagovalca, toda dogodki v ringu so pokazali, da je naposled zmagal komaj za las — tesno 9:7. Tak poraz je za mlado ekipo Ljubljane nedvomno lep uspeh.

Za Odred so v tem razgibanem dvoboju zmagali Alekšič, Prešeren, Bitenc in Šefer, medtem ko se je borba med Jakhelom (Lj) in Ženom (O) končala neodločeno, po dve točki za Ljubljano pa si priborili Kovač, Mencej in Šuković.

Naši nogometaši za olimpijske igre

Ker je FIFA sklenila, da nihče izmed nogometašev, ki so nastopili na letošnjem svetovnem prvenstvu na Švedskem, ne more sodelovati na olimpijskem turnirju 1960 v Rimu, se je sodelavec Tanjuga obrnil do zveznega kapetana Aleksandra Tirnanića in ga vprašal, kaj bo naš najvišji nogometni forum ukrenil glede na te sklepe.

Aleksander Tirnanić je odgovoril takole:

»Ta odločitev bo bržkone prizadela nekatere federacije, ki so z istimi igralci tekmovali na svetovnih prvenstvih in olimpijskih igrah. Za nas pa to ne velja. Mi smo že pred igrami v Melbournu izdelali načrt, da bomo za olimpijski turnir pripravili mlado ekipo, ki bi se prav z nastopom na olimpijskih igrah prekalila in postala državna reprezentanca za svetovno prvenstvo. S to zamislijo sicer nismo dosegli popolnega uspeha, kljub temu pa je le več nogometašev prišlo v A in B reprezentanco. Že pred odločitvijo FIFA smo sklenili, da bomo znova sestavili mlado moštvo, ki naj bi na olimpijskih igrah in tekmah mladih reprezentanc dobila potrebne skušnje za prihodnje svetovno prvenstvo v Čileju.«

Zvezni kapetan je še dodal, da je iz ZAR prišlo povabilo, naj naša reprezentanca decembra in januarja odigra nekaj tekem tamkaj. To je seveda prva priložnost, ki bi jo lahko izkoristili za to, da bi na turnejo poslali mlade nogometaše.

dnevne vesti — obvestila — oglasi

KOLEDAR

Torek, 28. oktobra: Simon.
Sreda, 29. oktobra: Ida.

Na današnji dan leta 1941 sta v Šentjanžu na Dolenjskem junaško padla Milan Majcen in Janko Mevželj.

Dne 29. oktobra 1944 je bil osvobojen Split.

*

Na gozdarski fakulteti je diplomiral Erjavec Zlatko. Mlademu inženirju čestitamo prijatelji.

NOČNA ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA ZA NUJNE OBISKE NA BOLNIKOVEM DOMU OD 20. DO 7. URE ZJUTRAJ. OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH VES DAN.

Zdravstveni dom Rudnik: Dr. Jereb Marjan, Ižanska 3. tel. 20-167. V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 20-500.

Zdravstveni dom Šiška: Dr. Vidmar Dragica, Černetova 31. tel. 22-831. V sredo dr. Voglar Zlatko, Celovška 34, tel. 21-868.

Zdravstveni dom Bežigrad: Dr. Spiller Božidar, Lavričeva 5 a tel. 31-286. V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 30-800

Zdravstveni dom Center: Dr. Kozak-Bizjak Vlasta, Miklošičeva 24, tel. 39-151. V sredo, dr. Vrbica Milena, Miklošičeva 24, tel. 39-151. Za obiske otrok ista tel. številka.

Zdravstveni dom Vič: Dr. Debevec Rado, Rimska 27. tel. 21-012. Nedeljska dežurna služba v ambulanti Mirje Trg mladinskih delovnih brigad od 8.—14. ure tel. 21-797.

Zdravstveni dom Moste: Dr. Kikelj Nada, ZD Moste, Krekova 5, tel. 31-359. V sredo ZD Moste, Krekova 5, tel. 31-359 V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 30-300.

Zdravstveni dom Ljubljana-Center obvešča starše, da bo cepljenje proti otroški paralizi vseh otrok, ki so bili rojeni od 1. 4. 1957 do 31. 3. 1958, v dnevih 29. 30. in 31. 10. 1958 od 15. do 18. ure.

Cepljenje bo v Centralnem otroškem dispanzerju, Ul. Stare pravde 2.

Držite se dneva in ure navedena na vabilu, katerega prinesite s seboj.

Trikratno cepljenje stane 600 din, plačljivo je lahko v dveh obrokih.

Pri bolezni jeter (zlatenice, vnetje) deluje zelo uspešno ronaški »DONAT« vrelec. Vprašajte zdravnika. »DONAT« zahtevajte v trgovinah v Ljubljani pri »Merkatorju« in »Prehrani«.

Namesto venca na grob pokojnemu prof. dr. Bogdanu Derču je darovalo ravnateljstvo splošne bolnišnice v Slovenjem Gradcu 5.000 dinarjev za otroke tukajšnjega pediatričnega oddelka.
Vodstvo oddelka

Mednarodna varietejska skupina v sestavu 36 artistov bo nastopila danes ob 19. in 21.15 v Unionu. Vstopnice so v prodaji pri blagajni kina Union od 15.30 dalje. cene od 150 do 250 din.

Geografsko društvo Slovenije prireja v nedeljo 8. novembra za svoje člane celodnevno strokovno ekskurzijo z avtobusom po ruti: Ljubljana-Horjul-Trije kralji-Vrhnika-Bistra (ogled tehniškega muzeja)-Borovnica (Pekel)-Podpeško jezero-Črna vas-Ljubljana. Stroški za prevoz bodo okrog 300 dinarjev. Prijave in informacije v Zemljepisnem muzeju, Trg Francoske revolucije 7. (Tel. 20-326).

Namesto venca na grob blagopokojnega prof. dr. Leopolda Ješeta je poklonil Milenko Lozič 2.000 din za slepo mladino. Ravnateljstvo Zavoda za slepo mladino se za dar iskreno zahvaljuje!

ZA NEGO LICA SAMO

Pour Vous

KVALITETNA KREMA!

SRBI VAS MED PRSTI NA NOGAH? Imate boleče razpoke? — Vsega tega ni, če uporabite preparat »NOGIS«, ki ga dobite v drogerijah in lekarnah.

GLEDALIŠČA

DRAMA LJUBLJANA

Torek, 28. okt. zaprto.
Sreda, 29. okt. ob 20. uri: Cankar: Za narodov blagor. Abonma TSS. (Matilda Majda Potokarjeva. — Preostale vstopnice so v prodaji.)

OPERA

Torek, 28. okt. zaprto.
Sreda, 29. okt. ob 19.30 M. Kogoj: ČRNE MASKE. Abonma red D

Danes od 17. ure dalje bodo v prodaji vstopnice za premiero Mascagnijeve opere »Cavalleria rusticana« in Leoncavallovih »Glumačev« za četrtek, 30. t. m.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
GLEDALIŠKA PASAŽA

Torek, 28. okt. ob 20.30 uri: Roksandič, Babilonski stolp. Abonma TSS II.
Vstopnice so tudi v prodaji.
Ob 20 uri: Casona, Drevesa umirajo stoje. Gostovanje v Novem mestu. Predstava za mladinske delovne brigade.
Sreda, 29. okt. ob 20 uri: Roksandič, Babilonski stolp. Abonma Mladinski II.
Ob 16 in 20 uri: Casona, Drevesa umirajo stoje. Gostovanje v Novem mestu.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom

Sreda, 29. okt. ob 20: I. Borštnik: »Stari Ilija«, ljudska igra. Red C. Vstopnice so tudi v prodaji. Predprodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon 32-860.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE
MARIONETE

Levstikov (Šentjakobski) trg št. 2
Sreda, 29. okt. ob 17: J. Pengov-N. Simončič: »Zlata ribica«. — Zaključena predstava za Zadružno hranilnico in posojilnico.

ROČNE LUTKE
Resljeva 36

Torek, 28. okt. ob 16: N. Simončič-J. Pengov: »Medveda lovimo«. Zaključena predstava za Zadružno hranilnico in posojilnico.

Obveščamo vse interesente, da imamo proste kapacitete na našem strojnem parku — t. j. na **stiskalnicah in v galvaniki,** ter **SPREJEMAMO uslužnostna naročila** z obstoječim našim ali prinešenim orodjem.

TELEKOMUNIKACIJE
Ljubljana-Pržanj
6487-R

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

sporoča vsem potrošnikom tiskovin, da od dne 20. oktobra dalje prodaja vse vrste tiskovin in poslovnih knjig na

MESTNEM TRGU ŠTEVILKA 26
in v novo odprtem lokalu na
TRGU REVOLUCIJE ŠTEVILKA 19 V LJUBLJANI.
6434-R

KINO

SPORED ZA TOREK

KINO UNION: predvaja 11. del amer. italj. barv. vistavision filma »VOJNA IN MIR«. Režija: King Vidor. Igrajo Audrey Hepburn, Henry Fonda, Mel Ferrer in dr. Tednik F. N. 43. Predstave ob 15 in 17. Danes zadnjikrat! Ob 10 matinčja: premiera španskega filma »SMRT KOLESARJA«.

KINO KOMUNA: premiera španskega filma »SMRT KOLESARJA«. Režija J. A. Bardem. V gl. vl. Lucia Bose. Tednik F. N. 43. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO SLOGA: amer. vohunski film »MATA HARI«. V gl. vlogi Greta Garbo. Tednik: jugoslov. franc. kratki film »ČRNE RUTE«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnjikrat!

KINO VIČ: prvi domači cinemascope film »4 km NA URO«. Režija: Velimir Stojanović. Predstave ob 15, 17, 19 in 21 uri.

KINO SOČA: Jugoslovanska kinoteka predvaja v okviru festivala filmov Marcela Carnea franc. film »THERESA RAQUIN« (1953). Igrata Simone Signoret in Raf Vallone. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Danes zadnjikrat!

KINO ŠIŠKA: amer. barv. film »VRNI SE STRIČEK WILLY«. Predstavi ob 15 in 17. Ob 19 in 21 amer. italj. barvni vistavision film »VOJNA IN MIR« II. del. Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9—11 ure in od 14. ure dalje.

KINO TRIGLAV: francoski film »LJUDJE NISO VAŽNI«. Tednik. V glavni vlogi: Jean Gabin, Francoise Arnoul. Predstave: ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 15 dalje. Samo danes in jutri. V sredo isti spored.

Podjetje za popravljanje voz in strojev Gorica, v Novi Gorici prodaja iz svojih osnovnih sredstev

KOVINSKO STRUŽNICO

za struženje ležajev.
Prednost pri nakupu imajo družbene in gospodarske organizacije

Svoje ponudbe pošljite Upravi podjetja do 10. novembra 1958.

6591-R

MLADINSKI KINO LM Kolnikova 8: slovenski film »DOLINA MIRU«. Predstavi sta danes ob 10 in 15. V sredo isti spored.

»LITOSTROJ«: franc. film »NA SMRT OBSOJENI JE POBEGNIL«, ob 20. V sredo amer. film »VSI MOJI SINOVI«. Ob 20. Predprodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

GUNCLJE: — v sredo, jugosl. film »HANKA«, ob 17 in 19.

VEVČE: v sredo, jugosl. barv. cinemasc. film »V SOBOTO ZVEČER«, ob 20.

ČRNUČE: v sredo, amer. barv. film »STRUP V ŽIVALSKEM VRTU«, ob 20.

DOMŽALE: v sredo, angl. film »OD ČARJA DO LENINA«, ob 18 in 20.

KAMNIK »DOM«: — amer. barv. film »SIN ALI BABE«, v sredo isti spored.

KAMNIK — DUPLICA: v sredo, amer. film »NA ROBU PLOČNIKA«, ob 19.

BLED: jugosl. film »ČRNI BISERI«, ob 17 in 20. V sredo isti spored.

NOVO MESTO »KRKA«: jugosl. film »KRVAVA SRAJČA«, — v sredo isti spored.

ČRNOMELJ: — amer. barv. film »REVIJA RISANK«. — v sredo franc. film »JAZBINA«, ob 20.

KRANJ »STORŽIČ«: amer. film »MODRI PAJČOLAN«, ob 16, 18 in 20.

KRANJ »SVOBODA«: premiera italijan. barv. cinemasc. filma »IZGUBLJENI KONTINENT« — ob 18 in 20.

RADOVLJICA: amer. barv. film »GOG«, ob 20, v sredo isti spored ob 17.30 in 20.

PTUJ: jugosl. film »DOBRO MORJE«, ob 15.30, 17.30 in 19.30. V sredo isti spored.

MURSKA SOBOTA: 28. t. m. ob 17.30 in 20. franc. film »KROJAČ ZA DAME«, 29. t. m. ob 17.30 in 20 madž. film »VRTILJAK«.

KONCERTI

V petek, dne 31. t. m. koncert za zeleni abonma. Dirigent gost **Sir Malcolm Sargent** iz Londona. Solist **Petar Toškov** iz Beograda. Na sporedu uvertura »The Wasps« Vaughama Williamsa, Brahmsov Koncert za violino in orkester in I. simfonija Sibeliusa. Opozarjamo cenjene abonente, da je zaradi odhoda celotnega ansambla SF na koncertno turnejo v Italijo dne 1. novembra, petkov **koncert izjemoma ob 19.15 uri.**
K

PREDAVANJA

Slovensko zdravniško društvo in Pediatrična sekcija SZD vabita vse zdravnike, defektologe, oligofrenopedagoge, socialne delavce in medicince višjih semestrov na predavanje: **»Sodobni izgledi medicinske habilitacije razvojno prizadetih otrok«.** Predaval bo znani strokovnjak prof. dr. Helmut Haubold iz Münchena, dne 28. oktobra 1958, ob 19.30 uri v predavalnici Interne klinike v Ljubljani.
P

PUTNIK SLOVENIJA obvešča

PUTNIK SLOVENIJA prireja v drugi polovici novembra avtobusni izlet v **PRAGO.** Udeleženci tega izleta si bodo istočasno ogledali tudi BRNO IN BUDIMPEŠTO.

Prijave sprejemajo vse poslovalnice PUTNIKA SLOVENIJA do vključno 4. novembra. Točne programe izleta prav tako zahtevajte v najbližji poslovalnici PUTNIKA SLOVENIJA. Ne zamudite izredne prilike in oglejte si zanimivosti PRAGE in ostalih mest skozi katera bodo potovali izletniki.

MALI OGLASI

ZARADI OPUSTITVE OBRTI iščeta dva bivša obrtnika v Splitu delo kot zastopnika za Dalmacijo in BiH (ali kom. skladišče). Ponudbe pod »Odlična kvalifikacija« v ogl. odd. 25296-1

MESTO SERVIRKE ali natakarice iščem. Izredno veselje. Naslov v ogl. odd. 25280-1

VESTNEGA POSLOVODJO, trgovskega pomočnika ali komercialista sprejmemo za vodenje poslovalnice s tehničnim materialom (radio in elektro material, foto material, orodje, literatura). Nastop službe po dogovoru. Ponudbe v ogl. odd. pod »Vesten«. 25279-1

GOSPODINJSKO POMOČNICO z znanjem kuhe, k dvema osebama, sprejmem takoj. Naslov v ogl. odd. 25278-1

ŠTEDILNIK, prostostoječ, 2½ plošče, prodam. Curk Zora, Ljubljana, Mirje 1. 25297-4

BELA HARMONIKA, »Setimi soprani«, v kovčku, 120 basov, 1 register, dobro ohranjena, takoj prodam po primerni ceni. Ogled od 14. do 18. ure. Kresal Franc, Aleševčeva 24 (Šiška). 25206-4

VSELJIVO HIŠO na Galjevici prodam. Grilj Janez, Ljubljana, Galjevica 98a. 25293-7

TRIJE SOLIDNI ŠTUDENTJE iščejo sobo. Imajo posteljnino. Plačajo dobro. — Ponudbe pod »Trojka« v ogl. odd. 25301-9

LEPO SOBO, v strogem centru, centralna kurjava, oddam najboljšemu ponudniku. Ponudbe pod »Brez obiskov« v ogl. odd. 25300-9

SOLIDNA STUDENTKA išče skromno, opremljeno sobo. Ponudbe pod »Beograd« v ogl. odd. 25295-9

PRAZNO SOBO, souporabo kopalnice, center Ljubljane, zamenjam za enako ali večje v Kopru. Vprašajte: Cvetličarna »Lotos«, Carlijeva, Koper. 25290-9

odd. 25289-9

ŽENSKI, ki bi v dopoldanskem času pazila na otroka, oddam sobo. Zglasite se popoldne pri Menart, Pesjakova 22. 25285-9

NUDIM SOBO in hrano za popoldansko pomoč v gospodinjstvu. Večna pot 23, I. nadstr. levo. 25281-9

STUDENTKO sprejmem na stanovanje. Naslov v ogl. odd. 25277-9

IZGUBIL se je pes ptičar. Sliši na ime »Kas«. Najditelja prosim, da javi na naslov: Udovič Janez, Streliška 5, Ljubljana. 25283-10

EKONOMA za vodenje delavske menze (100 ljudi) iščemo. Stanovanje za samca osigurano. — Plača po dogovoru. Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Ponudbe v ogl. odd. pod »Tridesetih let«. 25011-1

Nenadoma nas je zapustil naš nenadomestljivi mož in ljubi ata

FRANC STRAVS

Pogreb pokojnika bo v sredo, 29. oktobra 1958 dopoldan na Dvoru.

Žalujoči žena Jožefa, hčerke Enica, Elka, Pina, Suzana, Mimica, zeti, vnuki, družine Bukovec, Blatnik.

DOBRO OHRANJEN otroški voziček prodam. — Samski blok, Djakovičeva 10, soba 11. 25284-4

150.000 DIN POSODIM tistemu, ki mi odstopi enosobno stanovanje vsaj za leto in pol. Naslov v ogl.

IZGUBLJENE deške hlače, dne 25. okt. od Stožic do Gospodarskega razstavišča, vrnite na naslov: Dotovšek Feliks, Stožice 72. 25292-10

VELIKE lesene kramarske kovčke, enako velike zaboje, pripravne za seljenje, zelo ugodno prodam. Pod Rožnikom, Cesta X-I. 24952-4

IZVOZNO PODJETJE »Perutnina«, Ptuj, proda po sklepu delavskega sveta osebni avtomobil znamke Lancia-Appia, izdelava leta 1956, zelo dobro ohranjen. Interesenti naj se zglasijo direktno na podjetje do 5. novembra 1958. R 2932-4

STROJE za proizvodnjo Kokakole in ostalih brezalkoholnih pijač nujno prodam. Stroje lahko vidite pri obratovanju. Bijelić Jovo, Gavrila Principa 35, Beograd. R 2929-4

ŠOFER B, avtomehanik, želi službo kjerkoli. Pogoj: prazna soba. Ponudbe pod »Avtomehanik« v ogl. odd. 25273-1

TRGOVSKA POMOČNICA želi spremeniti službo kjerkoli. Pogoji prazna soba. Ponudbe pod »Takoj« v ogl. odd. 25271-1

POLKVALIFICIRANA KUHARICA nujno išče zaposlitev v kakšni menzi ali domu. Gre tudi h kakšni boljši družini. — S.banc Vida, Paka 57, p. Velenje. R 2940-1

DOPOLDANSKO POMOČ k otroku iščem. — Naslov ing. Matul, Ljubljana, Stefanova 13-I, Oglasite se od 14. do 15. ure. 24943-1

MESTO TRG. POSLOVODJE za trgovino z reprodukcijskim materialom in železnino, razpisuje Kmetijska zadruga Mokronog. Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru. Nastop službe s 1. XI. 1958 ali po dogovoru. Ponudbe pošljite na upravo Kmetijske zadruge Mokronog. R 2590-1

TRGOVSKEGA POMOČNIKA — mlajšo moč, sprejme »Novoteks«, manufaktura, Novo mesto. 25302-1

POZOR! Ponovno delamo francosko kemično trajno. Cena 600 din. Frizer Frank, Čopova 2. 25272-2

BUNDO, rjavo, italijansko, dolgo, prodam. Naslov v ogl. odd. 25288-4

MAHONIJO, večjo količino, prodam. Teslova 9, Mirje, Ljubljana. 25270-4

PERZIJSKO PREPROGO, majhno, starinsko, prodam. Teslova 9, Mirje, Ljubljana. 25269-4

ŽELEZNI ŠTEDILNIK prodam za za 4000 din. Zalar Alojz, Kolodvorska 49. 25265-4

STANOVANJE in hrano nudim za pomoč v gospodinjstvu dopoldne. Naslov v ogl. odd. 25275-9

NUJNO IŠČETA SOBO študentki sestri. Ponudbe pod »Prekmurki« v ogl. odd. 25274-9

DVE DEKLETI srednjih let iščeta skromno sobico. Ponudbe pod »Visoka nagrada« v ogl. odd. 25268-9

PREPROSTO DEKLE vzamem na stanovanje. Gostilniška 6, Vič, Simnovec Fani. 25264-9

PREVLEKO od sedeža za motor sem izgubil od Skofljice do Ljubljane. Najditelja prosim, da jo odda proti nagradi, vratarju »Avtopromet«, Ljubljana, Savska cesta. 25266-10

V TRST VAS PELJE POT? Potem ne pozabite, da je le nekaj korakov od glavne postaje velika manufakturna trgovina **»Magazzini alla stazione«,** Via Cellini 2. Dobili boste veliko izbiro blaga in konfekcije: vetrne jopiče, dežne plašče, kratke in dolge ameriške bunde, dežnike, balonske plašče, spominske predmete, italijanske in angleške tkanine najboljših znamk. S tem odrezkom vam priznamo poseben popust. R 2876-4

AVTOMOBILISTI, POZOR! Izdelujem prevleke avtosedežev, gotove po izbiri ali po naročilu. Sarnavsky Vanda, Ljubljana, Friškovec 5 (poleg Maistrove). 24724-11

SKLADIŠČE oddamo v najem, 10 km od Ljubljane. Cesta asfaltirana. Ponudbe pod »Skladišče« v ogl. odd. R 2907-8

OPOZORILO

Časopisno podjetje »Slovenski poročevalec« opozarja, da se je Mamula Gojko predstavljal kot fotoreporter podjetja, kar pa v resnici ni, temveč je v podjetju opravljal le dela kurirja. Od 25. 10. 1958 imenovani tudi ni več zaposlen v podjetju.

Po dolgotrajni in mučni bolezni nas je zapustila naša ljuba žena, mama, hčerka, sestra, svakinja in teta

ELI LOGAR roj. Leskovar

Pogreb drage pokojnice bo v sredo, 29. t. m. ob 14.30 na Žalah iz Jožefove mrliške veže.

Žalujoči: mož Tone, hči Marjanca, mati Marija, sestra Hilda in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, 27. oktobra 1958

Po težki bolezni nas je zapustila ljubljena žena, mama in sestra

Milena Stubelj roj. Juhova

Pogreb drage pokojnice bo v torek, 28. oktobra 1958, ob 15.30 iz Andrejeve mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: mož Milan, sin Mišo, sestra Erna in ostalo sorodstvo.

Ljubljana 27. oktobra 1958

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem naznanjamo žalostno vest, da je nenadoma tragično preminul naš ljubljeni mož, očka, sin, svak, brat, nečak in bratranec

IVAN KOTNIK

star 28 let. Pogreb pokojnika bo v torek, dne 28. oktobra 1958 ob 16. uri izpred hiše žalosti, na farno pokopališče Cerklje pri Kranju.

Žalujoča žena Cilka in hčerkica Milena, oče Franc, mati Angela ter sestri Danica z možem, Vida ter ostalo sorodstvo.

Dovje, Cerklje, Šmartno, Lahoviče, Velesovo, Vodice, Črnuče, Podutik, Koseze, Dragomen, Suhadole, Šenčur pri Kranju, Ontario (Kanada).

Globoko potrti naznanjamo, da je dne 15. oktobra v zdravilišču Gleichenberg (Avstrija) nenadoma umrl naš nepozabni mož in oče

JOSIP JURCA
posestnik in lesni trgovec iz Postojne

Njegovo truplo počiva začasno v Feldbachu.
Žalujoči: žena Silvija, sinova Franci in Marijan ter ostalo sorodstvo.
Trst, Buenos Aires, Zagreb, Postojna.

Po krajši in mučni bolezni nas je za vedno zapustila sestra in teta

ANA ZVEGLIČ

Pogreb nepozabne bo v torek, dne 28. oktobra 1958 ob 10. uri v Planini pri Sevnici.

Žalujoči: brat Pepi z ženo Heleno in hčerko Jožico, Franci z ženo Anico, Lojze z ženo Fani in z otroki Faniko, Anico, Lojzetom ter ostalo sorodstvo.

Planina pri Sevnici, Celje, Ljubljana, Beograd, dne 26. oktobra 1958.

Sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil naš dragi mož, oče, tast

FRANC MAČEK
tesarski delovodja

Pogreb bo v sredo, dne 29. oktobra 1958 ob 15.30 iz Spodnje Zadobrove štev 34 na pokopališče v Polju.

Žalujoči: žena Bernarda, sin Miro, snaha Jolanda in ostalo sorodstvo.

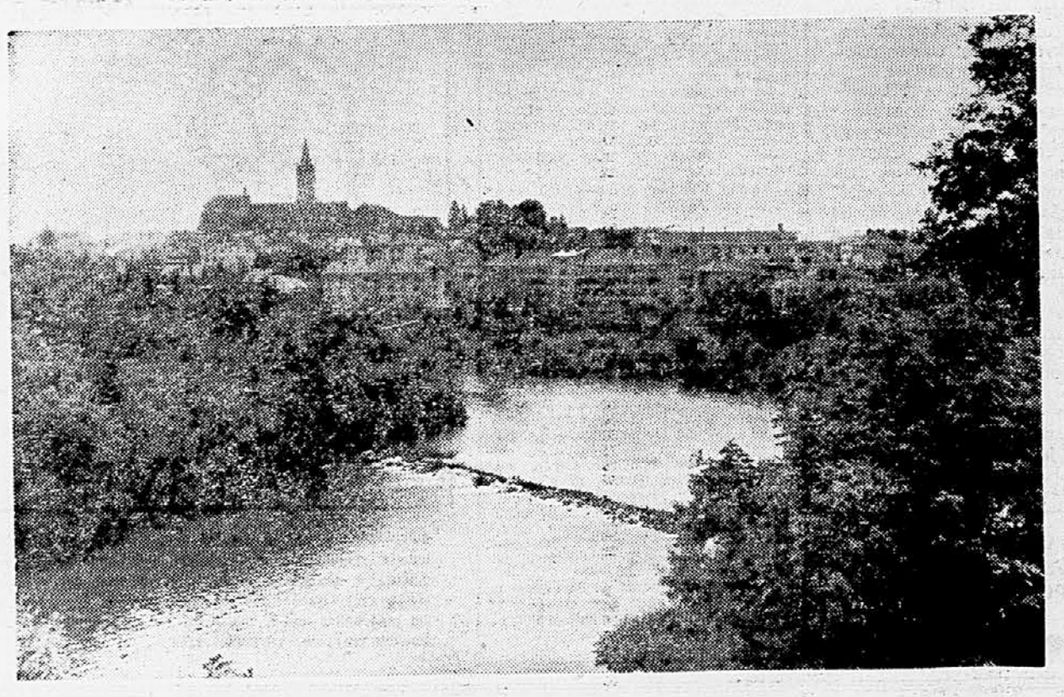

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL

NOVO MESTO

in ostale organizacije ter podjetja čestitajo vsem občanom in delovnim kolektivom k občinskemu prazniku NOVEGA MESTA 29. oktobru 1958

Splošno gradbeno podjetje »PIONIR«, Novo mesto
Industrija perila, Novo mesto
Gostinsko podjetje hotel »Kandija«, Novo mesto z obrati gostilna »Gorjanci« in bife Stopiče
Trgovsko podjetje »Železnina, Novo mesto
Rudniki nekovinskih rudnin »KREMEN« Novo mesto
Gospodarska poslovna zveza, Novo mesto
Okrajna zadružna zveza, Novo mesto
Tovorni in avtobusni promet »GORJANCI«, Novo mesto
»NOVOTEKS« tekstilna tovarna, Novo mesto
Opekarna Prečna pri Novem mestu
Gostinsko podjetje hotel, restavracija in kavarna »METROPOL«, Novo mesto
ELEKTRO, Novo mesto
Kmetijsko gozdarsko posestvo, Novo mesto, Gubčeva 15
Dolenjska lesna industrija »NOVOLES«, Novo mesto

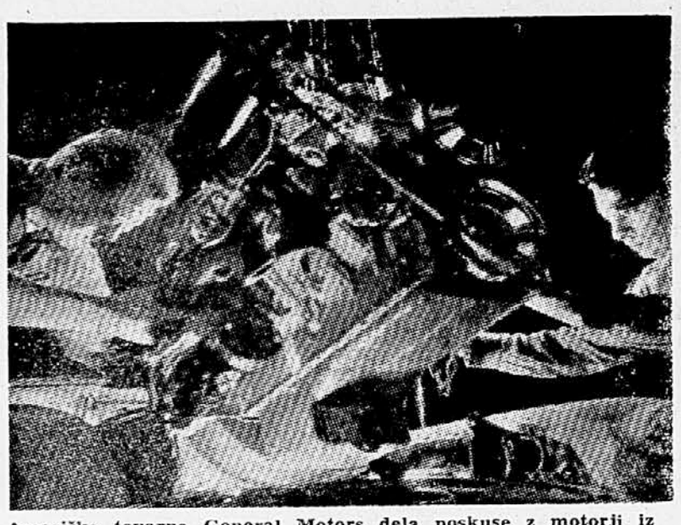

Ameriška tovarna General Motors dela poskuse z motorji iz aluminijeve litine V-8. Slika prikazuje montažo takega poskusnega motorja, ki je 30 % lažji od dosedanjih. S tem pridobi vozilo na nosilnosti v teži enega potnika.

Estetska vzgoja otrok

Že štiri leta dela v Ljubljani Pionirska knjižnica, ki ji mnogi pravijo tudi Vzgojni center ali Poskusni zavod za estetsko vzgojo otrok. Pionirska knjižnica je pravzaprav prva moderna knjižnica pri nas, ki se ne omejuje samo na izposojanje knjig svojim članom (v starosti od 5 do 14 let), temveč jim posreduje tudi privlačna umetniška sredstva in metode. Za razliko od drugih knjižnic ima tudi veliko več članov, ki z navdušenjem redno obiskujejo razne tečaje in knjižnico. Pedagogi Pionirske knjižnice poudarjajo, da so vskladili dejavnost v tečajih (likovnih, plesnih, dramskih, filmskih, jezikovnih, glasbenih) tudi z značajem ustanove tako, da je oblika dela ostala v okviru amaterizma.

Poglavitne oblike književne vzgoje otrok posredujejo knjižničarji, spremljanje oddaj po radiu in televiziji, skupno branje bajk in povesti s projektiranimi ilustracijami, gledanje vzgojnih filmov itd. Poleg tega organizira včasih knjižnica tudi sestanke otrok z znanimi književniki, potopisci, javnimi delavci in podobno. Vse to vpliva na male člane, da se pričnejo močneje zanimati za knjige, potopise, časopise.

Pri likovni vzgoji posredujejo vzgojitelji svojim gojencem v tečajih moderne likovne metode in pri tem študirajo vpliv posameznih tehnik na vzgojo, odnos med duševnim razvojem in likovnim izražanjem, potrebo in nagnjenost otrok k likovni vzgoji. Rezultati tega dela so neprecenljive vrednosti za pedagoge.

V dramskih oddelkih se ukvarjajo predvsem z recitacijo, mimiko in pantomimo. Bajke in pravljice skušajo otroci preliti v gibe. Prav tako uporabljajo moderne metode pedagogi v plesnih in glasbenih tečajih.

Delo Pionirske knjižnice je pokazalo, da so otroci mnogo bolj dostopni za tako pedagoško delo, kot pa za knjižnice dosedanjega značaja, kjer le izposojajo knjige. Že številke same kažejo, da je ta trditev resnična: lani je šlo skozi oddelke knjižnice več ko 800 otrok, ki so obiskovali tečaje po dvakrat tedensko. Knjig pa so izposodili več ko 80.000!

Spanje podaljšuje mladost

Sovjetski znanstvenik prof. Braines je ugotovil na podlagi poizkusov na živalih, da veliko spanja preprečuje staranje in da spanje duševno in telesno osveži in okrepi telo. Poizkuse je začel že leta 1951 na povsem »senilnem« 15-letnem psu. Že po treh mesecih je nastala vidna sprememba: pojačala se je muskulatura nog in izginjali so simptomi staranja. Kretnje so postale lažje in pes se je zopet začel zanimati za okolico. Ko mu je bilo 21 let, je poginil pri neki nesreči.

Prof. Braines trdi, da je mogoče zavreti staranje s »spalno metodo«. Poudarja pa, da je za vzdrževanje vitalnosti nujno potrebna tudi »aktivnost v življenju«.

Nove električne ograje

Električne ograde so odlično sredstvo za ograjevanje živine. Kakor hitro se jih žival dotakne, sprejme rahel električni sunek. Toda akumulatorji ki napajajo ograde s tokom, se hitro praznijo. Angleška tvrdka Mullard je zato izdelala posebno elektronsko napravo, ki spusti v ogrado tok samo takrat, kadar se je žival dotakne. Naprava je v bistvu preprosta in si jo bo mogel z lahkoto izdelati vsak poljedelec sam.

Nov model telefona madžarske industrije ima obliko obrnjene skodelice s številčnico na dnu. Slušalka se lahko odlaga na telefon v poljubni smeri.

NAPORI IN VZDRŽLJIVOST TATARSKIH GLASNIKOV

V današnji dobi, ko razdalje na našem planetu pravzaprav že niso več prave razdalje, si ne moremo več dobro predstavljati, da je bil včasih konj najhitrejše prometno sredstvo. Zato lahko pravilno oceni podvige tatarskih jezdecev, ki so vse do sredine prejšnjega stoletja prenašali uradno pošto med Beogradom in Carigradom, le oni, ki je vešč jahanju.

Slavni tatarski kurirji so potovali po carigrajski poti preko Smedereva, Sofije in Jedrena. Razdaljo med Carigradom in Beogradom so navadno prejezdili v 170 urah. Med potjo so na postajah — menzulanah — menjavali konje. Glasniki so jezdili pred njimi ter podili s ceste vse druge potnike, da je lahko kurir brez motenj nadaljeval svojo hitro ježo. V nevarnih gorskih in gozdnih predelih so kurirje spremljali tudi vojaki.

Ni zadoščalo, da je bil Tatar dober jezdec, kajti take napore je lahko zdržal le izredno krepak in vztrajen človek. Med potjo niso kurirji ničesar zaužili, le ko so jim v menzulanah menjali konje, so kar na sedlu počivali petnajst minut, nato pa so se osvežili s »tatarsko« kavo. To je bila zdrobljena kava, ki so jo zajemali z žličko in hitro pogoltnili.

Včasih pa je bilo potrebno še več. Če je šlo namreč za važna poročila, so se morali kurirji vzdržati še teh, za naše pojme tako minimalnih, ugodnosti. Slavni kurir kneza Miloša, Rista Prendić, je nekoč prijezdil to razdaljo v 100 urah. Ob neki drugi priliki je knez Miloš poslal v Carigrad kurirja s pismom precej ostre vsebine. Kurir je bil že 25 ur na poti, ko se je knez premislil in želel preprečiti, da bi vezir dobil odposlano pismo. Tedaj se je ponudil Rista, da bo dohitel svojega tovariša pred Carigradom. Z mnogo milejšim pismom je Rista dohitel kurirja v Jedrenu, ki je za jezdeca še 44 ur oddaljen od Carigrada. Tako ni prišlo do spora in knez Miloš je nagradil nenadkriljivega Risto z 200 dukati.

Tatari so bili seveda dobro plačani in ugledni uradniki, ki so zlasti na poti uživali velike privilegije. Znani so bili kot izredno zanesljivi ter so več desetletij prenašali tudi pošto avstrijske in angleške diplomatske službe.

Vitamin T proti jecljanju

Avstrijski profesor biologije Goetsch je začel leta 1946 krmiti ličinke mravelj z mesom termitov. Nova hrana, ki je zamenjala prejšnjo raztopino sladkorne vode in medu, ni povzročila deset dni nobenih sprememb. Nato pa so začele ličinke nenadoma hitro rasti in nova vrsta mravelj, mravlje-vojaki z velikanskimi glavami in močnimi čeljustmi, je prilezla iz celic. Goetsch je nato nadaljeval poskuse z neko vrsto muh, ki jo je tudi krmil s termiti. Posledica je bila 2,5-krat daljša življenjska doba novih insektov. Muhe so živele namesto 32 kar 78 dni.

Goetsch je menil, da vsebuje meso termitov neko izredno aktivno snov, ki pospešuje rast, krepi organizem in podaljšuje življenje. Imenoval jo je »faktor T«. Pozneje so v laboratorijih odkrili, da je novi vitamin T pravi »coctail« raznih vitaminov, predvsem številnih vrst vitamina B. V telesa termitov pride iz gob in plesni, s katerimi se termiti hranijo.

Kmalu po odkritju vitamina T so novo snov preizkusili na telesno zaostalih otrocih. Posledice so bile neverjetne. V nekaj mesecih so dobili otroci tek, začeli so se smehljati, postali so prijazni in kmalu nato povsem normalni.

Tudi starejšim otrokom je vitamin T koristil. V neki deški šoli v Aix-la-Chapelle in v nekaterih nemških šolah so pridobili učenci v tednu, ko so jim dajali vitamin T, na teži več kot sicer v celem letu.

Nato je nemškemu profesorju Boersu prišlo na misel, da bi uporabil vitamin T pri zdravljenju jecljavcev. 51 otrok in nekaj odraslih je dobivalo vsak dan trikrat po deset kapljic zdravila, ki je vsebovalo vitamin T. Po nekaj mesecih je večina nehala jecljati. Boers piše, da je dosegel najboljše rezultate med otroci od treh do sedmih let, torej v dobi, ko jeclja največ otrok.

V devet desetini primerov začne otrok jecljati, ko še nima deset let. Prvo kritično obdobje je med tretjim in četrtim letom. Največ nevarnosti pa je med šestim in sedmim. Znano je, da je odstotek jecljavcev med dečki večji kot med deklicami. Strokovnjaki menijo, da je vzrok predvsem psihološki. Deček pride s šestim, sedmim letom v popolnoma drugo okolje. Svet miru in materine roke zamenja nenehno tekmovanje z vrstniki. Deklice tega ne poznajo.

Mimo zdravljenja z vitaminom T uporabljajo marsikje tudi druga sodobna in uspešna sredstva. Angleža Cherry in Soyers sta ugotovila, da otrok neha jecljati, če ne sliši svojega glasu. Od 25 otrok, ki so jim dali posebne aparate za motenje in dušenje lastnega glasu, jih je 24 kmalu ozdravelo. Način zdravljenja profesorja Emila Froeschelsa imajo v inozemstvu najbolj v časteh. Zanj se navdušujejo tudi otroci. Zdravljenje je preprosto: otrok mora istočasno, ko govori, nekaj žvečiti. Najpripravnejši za žvečenje pa je seveda — zvečilni gumi!

Oh, ta azijska gripa!

OGLAS »SLOVENSKEM POROČEVALCU« GOTOV USPEH!

KRIŽANKA

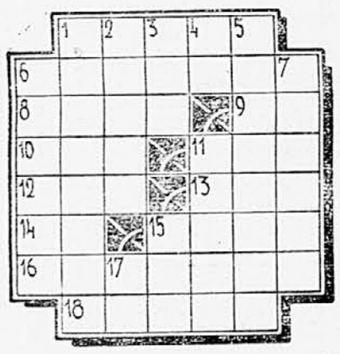

VODORAVNO: 1. enotnost, sporazum, 6. slaba stran, šibkost, 8. naše ime za reko v srednji Evropi, 9. osebni zaimek, 10. moško ime, 11. pošten, dober, 12. predlog, 13. izrastek na glavi, 14. kemični znak za aluminij, 15. zloglasni graščak iz časa Velikega slovenskega kmečkega upora, 16. izrodek, 18. predstojnik fakultete.

NAVPIČNO: 1. poletna poslastica, 2. bela vodna ptica, 3. eden in drugi, 4. japonska družabna igra, 5. rusko mesto v ustju Volge (znameniti kaviar), 6. goljuf, 7. nekdanje sovjetsko-poljsko obmejno mesto ob reki Njemen (sedaj Sovjetsko), 11. mokrota, 15. apetit, 17. nikalnica.

REŠITEV SOBOTNE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. primes, 7. lokativ, -a, 9. arena, 10. SK, 12. trud, 13. Toni, 15. Sn, 16. ikona, -i, 18. kovanec, 20. Tirana.

VELIKA STAVA

PO POVESTI SAMUELA SCOVILLA RIŠE MIHI MUŠTER

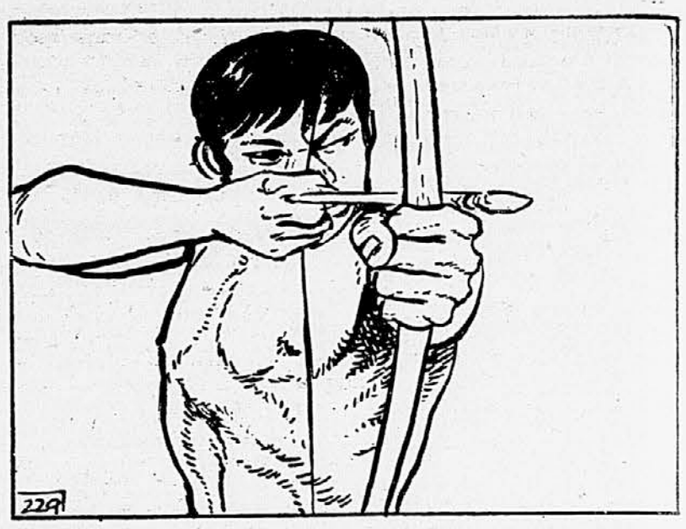

229. Ko je Jim izgotovil puščice, je izbral eno od lažjih in jo položil na tetivo. Napel je lok, da mu je roka segla do ušesa, in izpustil tetivo. Puščica je siknila po zraku in zadela ostanek palice, ki jo je bil obmetaval Peter s kamni. Puščica je zadela cilj tako močno, da se je preklala po dolgem prav do peres.

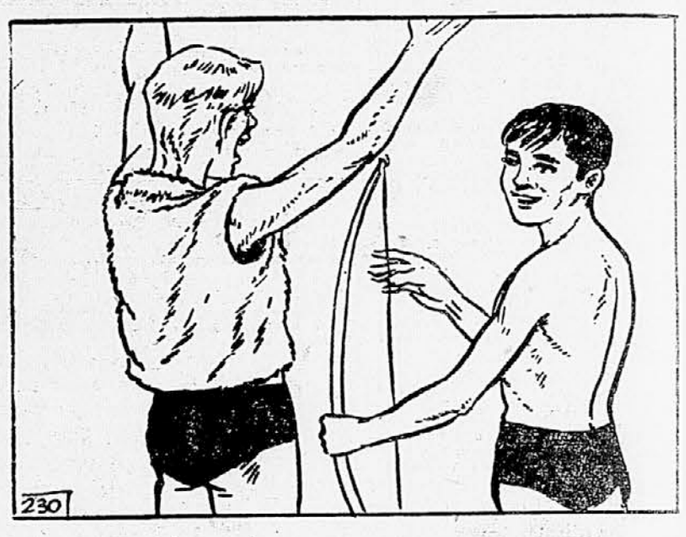

230. »V streljanju z lokom te nihče ne poseka, Jim!« je navdušeno vzkliknil Peter. »Tudi tebi bom naredil dober lok!« je dejal Jim, ki mu je tovariševa pohvala dobro dela. »Kaj bi se v zadnjih dneh učil streljati,« je odklonil ponudbo Peter, ostal bom kar pri svojih kamnih!« In že je vrgel kamen proti palici, da so z njo odfrčale še zadnje iveri.

231. Peter se je spomnil na med in s svečanim glasom povedal svoje sporočilo o čebelah. »Odkril sem drevo z največjim rojem čebel v gozdu. Natančni računi so pokazali, da je v drevesu najmanj tisoč kilogramov medu. Že sem hotel splezati na drevo in pokusiti med, ko sem se spomnil nate. Grdo bi bilo, če ne bi medu najprej pokusil ti!«

Drobiž

V Helsinkih so odlikovali ruskega skladatelja Dmitrija Šostakoviča s Sibeliusovo nagrado, ki znaša 7,5 milijonov finskih mark. Skladatelj je nagrado podaril Društvu za finsko-sovjetsko prijateljstvo, ki naj ta znesek uporabi za pospeševanje medsebojnih kulturnih stikov.

V Helmstadtu v Nemčiji je prišlo do strašanskega pretepa med ameriškimi vojaki in nad 100 nemškimi mladinci. — Na obeh straneh je bilo več ranjenih.

Radio Peking poroča, da ima Kitajska — po zadnjem štetju leta 1957 — 650 milijonov prebivalcev. Za leto 1962 predvidevajo porast na 700 milijonov.

Blizu Johannesburga v Afriki nameravajo zgraditi do leta 1960 novo mesto, v katerem bodo prebivali samo črnci. Računajo, da bo imelo mesto 400.000 prebivalcev.

Rimska mestna občina bo razlastila vilo kneza Torlania, v kateri je stanoval Benito Mussolini. Vrt hočejo spremeniti v javni park, poslopje pa v muzej.

Rudarji v Wölkersdorfu na Koroškem so našli v globini 370 metrov štiri dobro ohranjene zobe in dele lobanje predzgodovinskega slona mastodona. Arheologi cenijo starost najdbe na približno 12 milijonov let.

Giuseppe Gnudi iz Ferrare v Italiji je dosegel nov rekord v strojepisju. V 52 urah je napravil 3.672.000 udarcev.

Bili smo še predaleč, da bi lahko radar ujel odmev s tarče. »Vstavite osem tisoč yardov,« sem zaklical. »Kot ob kljunu bo kakih desno — saj je skoraj pravokotno na nas — vstavite desno devetdeset! Ostanite na mestih; s TBT bom dal položaj.« Nato sem položil daljnogled v ležišče na vrhu instrumenta in ga vrtel, dokler ni bila tarča sredi vidnega polja, potem sem pritisnil na gumb. Na številčnici poleg TDC se bo pokazala številka, ki bo pomenila položaj tarče. Tam jo bodo lahko prebrali natanko tako, kakor če bi iskali tarčo s periskopom. Jerry Cohan jo bo vrisal na karto.

Tudi če ne bi uporabljali radarja, bi nam primerjava med nekaj zaporednimi položaji tarče izdala sovražnikovo hitrost in smer. Če bi dva položaja primerjali z natančnima ustreznima razdaljama, bi našli natančno rešitev, prav tisti podatek, ki smo ga potrebovali, da bi pravilno usmerili torpede.

Naša naloga je bila kajpak to, da je bilo treba naglo določiti nasprotnikovo smer in hitrost, se mu približati in ga pokončati prej, preden bi utegnil odkriti podmornico ali najti kakšno drugo možnost za pobeg. Še zmerom smo počasi pluli na novem kurzu proti severu. Da bi ujeli razdaljo z radarjem, se bo treba primakniti nekoliko bliže. »Jim, spremenil bom kurz, da bi se mu približal in ujel razdaljo na radarju.«

Walrus je zasmrčal s štirimi vzburjenimi dizli, zavil po mirni površini in se pričel v poševnem kotu približevati sovražniku.

»Stik na radarju,« je eksplodiral zvočnik zraven mene. Nato je rekel Jimov mirni glas: »Imamo ga na radarju, kapitan. Razdalja šest tisoč. Dajte nam položaj!«

Vnovič sem poslal podatke o položaju s TBT navzdol. Kako minuto pozneje sem to ponovil. V opazovalnem stolpu so isti hip zvedeli za ta podatek, kratek račun pa jim je povedal, kakšna je sovražnikova smer in hitrost; in to je bilo vse, kar smo morali vedeti.

Zdaj je bil čas, da si vso stvar ogledamo še enkrat, nato pa zdrvimo naprej, zavzamemo strelni položaj in izstrelimo salvo; in tedaj se nam je zrušila streha nad glavo. Najmanj eden na krmi. Sekundo za tem smo zaslišali nizko nad glavami prodoren žvižg. Iz vode so se kakor po kakšni čarovniji vzdignili štirje cvetovi, dva poleg desnega boka, eden prav pri krmi in eden na levi strani nekaj čevljev pred sredino ladje. Razpenjeni slap je preplavil krov. Kar se da lepo smo padli v past, ki so nam jo nastavili po najstarejši zvijači iz učbenika.

Divje sem se vrgel proti gumbu, s katerim smo dajali alarm za potapljanje. »Vsi z mostu!« sem zavpil. »Navzdol z njo!« Zaklopke so počile skoraj vse hkrati. Iz njih je zažvižgal zrak, ki je skozi odprtine ob robu krova metal kvišku tanke penaste vodomete. Vsi štirje opazovalci so v naglici nerodno zlezli z visokih mest in se gnetli skozi vrata, Tom pa jim je sledil za petami. Nosna krila, ki so bila med plovbo po površju navadno zložena ob trupu, so se iztegnila in povesila sprednje robove navzdol.

Spet sem se obrnil k sovražniku, ravno ob pravem času, da sem zagledal drugo salvo — ta je bila nekoliko bolj raztrgana kot prejšnja. Še štirje cvetovi na oceanu, nič bliže kakor poprej, hvala bogu! Streljali so v salvah in prav gotovo kar so mogli naglo — to je bilo nekako tudi ugodno za nas. Zapazil sem tudi to, da se je sovražnikova dolžina zmanjšala in da je bil bolj čokat kakor prej. Očitno se je obrnil proti nam in drvel z vso naglico, ki so mu jo dopuščali stroji.

Naš krov se je povesil navzdol in se potopil. Na mostu ni bilo nikogar več. Še en pogled — prihajala je nova salva — tokrat popolnoma raztrgana. Bliski so znova razrezali nočno temo: enkrat — dvakrat — trikrat . . . »BRRRUUUMMMMM!« Videl sem milijon zvezd in curke slepeče svetlobe. Zadetek! Zadelo nas je! Samo ta misel je bila v moji zavesti. Vrglo me je ob stransko mostno ograjo. Bolj začutil kot zagledal sem vrata v opazovalni stolp, ki so mi zijala pri nogah, Rubinoffskega, ki je stal sredi odprtine in se oprijemal bronaste ograje pri lestvi, morje, ki je pljuskalo ob bokih opazovalnega stolpa navzgor. Umaknil sem se pred vodo, se spotaknil in priletel v roke signalniku, ki me je nespoštljivo odrinil dalje navzdol štirje istočasni bliski — dva sredi ladje, eden na kljunu in in z eno roko potegnil pokrov vrat v ležišče ter zasunil zapah. Niti kapljica vode ni prodrla v opazovalni stolp, a daleč več ni mogla biti.

Če me ne bi na poti navzdol prestregle neke roke, bi udaril z glavo ob tla blizu vznožja lestve. »Kapitan, kaj je s teboj? Kaj se je pripetilo?« je vprašal oddaljeni, znani glas — Jimov glas.

Bil sem ves pretresen, čeprav se mi ni drugače nič zgodilo. »Zadeti smo!« sem zasopihal. »Preverite. —« Nisem mogel govoriti dalje. Jim se je obrnil, me ne preveč nežno izpustil in zavpil navzdol skozi vrata Tomu.

»Ladjo na površje! Izprazni vse tanke!« Pograbil je telefonsko slušalko in jo urno ponesel k ustom. »Popolna tišina,« je revsknil. »Zadeli so nas s topom! Vsi oddelki, poročajte!«

Vse je utihnilo. Slišali smo samo zvoke, ki so jih ob zapiranju proizvajale zaklopke — jasno je bilo, da so še delale — in zrak, ki je pod visokim pritiskom prodiral v obteževalne tanke. V hipu sem začutil, da se naš naklonski kot ustaljuje. Prej se je naglo večal, zdaj pa je obstal na istem mestu; čez kako sekundo se bo pričel izravnavati in nato nas bo porinilo na površje.

A kaj potem? Proti topovom našega nasprotnika nismo imeli nobenega enakega orožja. Tudi če je bilo naše ohišje poškodovano, je bilo še zmerom bolje, da ostanemo pod vodo in poskusimo zaustaviti vdirajočo vodo — kajpak, vse je odvisno od tega, kolikšna je luknja. Čutil sem, da se mi vrača razsodnost; zbral sem se in vstal. Jim je pokril slušalko z dlanjo in naglo govoril: »Nikar ne skrbi, kapitan. Gre samo za previdnost. Če je odprtina prevelika, da bi lahko ostali pod vodo, smo vsaj pognali ladjo navzgor. Če pa je majhna —.«

Nehal je govoriti in poslušal. »Poročajte po vrsti, od spredaj nazaj, razen če niste preplavljeni!« je zarenčal v telefon. Spet je poslušal za sekundo ali dve. Odkar so se zaprla vrata nad menoj, ni moglo preteči več kot trideset sekund. Ker smo se potopili z največjo mogočo naglico, si je moral **Walrus** med gibanjem navzdol pridobiti že strahotno vztrajnost. Bil je že dosti pod periskopsko gladino, naklonski kot pa se je komaj začel zmanjševati.